

Programmabegroting 2025

Inhoudsopgave

Programmabegroting 2025.....	1
Inhoudsopgave.....	2
Aan de raad	4
Aan de gemeenteraad	4
Leeswijzer	5
Financiële positie	6
Financiële positie	6
Meerjarenraming 2026 tot en met 2028.....	7
Vervangingsinvestering.....	8
Beschikbaar stellen MIP projecten 2025-2028.....	8
Ombuigingsvoorstellen	9
Presentatie van het structureel begrotingssaldo 2025-2028	10
Gemeentefonds	11
Onderwijshuisvesting.....	11
Rioolheffing	11
Spreadingswet.....	12
Reserves en voorzieningen	12
Door de raad te autoriseren begrotingsbedragen 2025-2028.....	13
Totaal overzicht lasten en baten van de programma's	15
Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en mutaties in reserves	16
Programma 1 Gezond en gelukkig in Westerwolde	19
Missie en doelstelling: programma 1	19
Programmaonderdeel: Gezondheid en milieu	19
Programmaonderdeel: Noaberschap en gemeenschapsvoorzieningen	21
Programmaonderdeel: Fysieke en sociale veiligheid	22
Programmaonderdeel: Jeugd en jongvolwassenen	23
Programmaonderdeel: Gebiedsgericht werken en gebiedgerichte aanpak	25
Programmaonderdeel: Verenigingsleven en sport	26
Programmaonderdeel: Kunst en cultuur	27
Beleidsindicatoren: programma 1	28
Wat mag het kosten: programma 1	29
Programma 2 Kansen om te groeien in Westerwolde.....	29
Missie en doelstelling: programma 2.....	29
Programmaonderdeel: Industrie en MKB	30
Programmaonderdeel: Vrijtijdseconomie.....	31
Programmaonderdeel: Werk en inkomen	32
Beleidsindicatoren: programma 2	33
Wat mag het kosten: programma 2	34
Programma 3 Mooi Wonen in Westerwolde	34
Missie en doelstelling: programma 3.....	34
Programmaonderdeel: Wonen.....	34
Programmaonderdeel: Ruimtelijke Ordening / Grondzaken	37
Programmaonderdeel: Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)	38
Beleidsindicatoren: programma 3	38
Wat mag het kosten: programma 3	39
Programma 4 Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde	39
Missie en doelstelling: programma 4.....	39
Programmaonderdeel: Wegen, Spoor en water.....	40
Wat mag het kosten: programma 4	41
Programma 5 Groen en duurzaam Westerwolde	42

Missie en doelstelling: programma 5.....	42
Programmaonderdeel: Openbaar groen en Landschap.....	42
Programmaonderdeel: Duurzaamheid.....	43
Programmaonderdeel: Riolering en water.....	44
Beleidsindicatoren: programma 5.....	45
Wat mag het kosten: programma 5.....	45
Programma 6 Asiel in Westerwolde.....	45
Missie en doelstelling: programma 6.....	45
Programmaonderdeel: Asiel & vluchtelingen.....	45
Wat mag het kosten: programma 6.....	47
Programma 7 Onderwijs in Westerwolde.....	47
Missie en doelstelling: programma 7.....	47
Programmaonderdeel: Openbaar basisonderwijs.....	48
Programmaonderdeel: Onderwijshuisvesting.....	48
Programmaonderdeel: Onderwijsbeleid en leerlingzaken.....	49
Beleidsindicatoren: programma 7.....	51
Wat mag het kosten: programma 7.....	51
Programma 8 Organisatie & Bestuur.....	51
Missie en doelstelling: programma 8.....	51
Programmaonderdeel: Organisatie.....	52
Programmaonderdeel: Bestuur.....	58
Wat mag het kosten: programma 8.....	59
Algemene dekkingsmiddelen.....	59
Overhead.....	64
VPB.....	66
Onvoorzien.....	67
Verplichte paragrafen.....	68
Lokale heffingen.....	68
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	76
Onderhoud Openbaar Ruimte.....	79
Sociaal Domein.....	79
Gemeenschappelijke regelingen.....	79
Grid NV.....	79
Personeelsbeleid.....	80
Extra middelen jeugdhulp (Gemeentefonds).....	80
Ruimte onder het BCF-plafond (Gemeentefonds).....	80
Woonplaatsbeginsel.....	81
Huur/pachten en overige opbrengsten.....	81
Rentebaten op dividend opbrengsten.....	81
Betalingsregelingen.....	81
Invoering omgevingswet.....	81
Effect klimaatverandering.....	82
IT (Cybersecurity – behoud van gegevens en continuïteit netwerk).....	82
Financiering.....	84
Onderhoud Kapitaalgoederen.....	87
Bedrijfsvoering Westerwolde.....	91
Verbonden partijen.....	99
Grondbeleid.....	103
Te verwerven gronden.....	103
Bijlagen.....	104

Aan de raad

Aan de gemeenteraad

Hierbij bieden wij u de begroting 2025-2028 aan gebaseerd op de uitgangspunten uit de vastgestelde Kadernota. Daarnaast zijn de meest recente financiële perspectieven verwerkt en zodoende is er voor 2025 een nieuw richtinggevend kader. Deze begroting geeft een beeld van de inspanningen en activiteiten die we de komende jaren willen uitvoeren om o.a. het collegeprogramma te realiseren. Ook bieden we inzicht in de opgaven die op ons afkomen. Daarbij dient te worden vermeld dat steeds meer geprogrammeerde inspanningen samen hangen met de regionale agenda's.

In deze begroting is gestreefd naar een reëel en sluitend financieel meerjarenperspectief voor de komende vier jaar op basis van het collegeprogramma. Ondanks het financiële ravijnjaar 2026, met een korting van het Rijk op het Gemeentefonds, kan een vrijwel sluitende meerjarenraming worden aangeboden. Met alleen een tekort voor de jaarschijf 2026 van ongeveer een half miljoen euro is de meerjarenraming nagenoeg sluitend. Het basisjaar 2025 is dat in ieder geval. Op een begroting van ruim 120 miljoen euro is dat dus minder dan 0,5%. Onze reserves en voorzieningen zijn daarbij ruim voldoende om de onderkende risico's af te dekken.

Los van de taakstelling op het strategisch vastgoed die oploopt tot 1 miljoen in 2028 kon de generieke bezuiniging worden beperkt tot 1% over de overige taakvelden vanaf 2026. Hierbij dient wel te worden aangetekend dat de inkomensstroom van de Spreidingswet een bate genereert die voor onze gemeente 3,7 miljoen bedraagt en structureel is opgenomen.

De doorgevoerde lastenstijging is daarbij beperkt tot 3% en dat is wederom lager dan het feitelijke inflatiecijfer. Hierbij is overwogen dat de lastendruk voor onze inwoners al relatief hoog is.

In deze begroting is o.a. de ambitie verwerkt om de openbare ruimte op een basisniveau te onderhouden. Daarnaast blijven we op het sociaal domein geconfronteerd met hoge lasten die niet alleen een gevolg zijn van vergrijzing. Gezondheid en behoefte aan jeugdhulp zijn o.a. zaken die onze blijvende aandacht vragen en waarvoor extra inspanningen worden gepleegd.

Ook het leefbaar houden van kernen en dorpen vragen om extra initiatieven die wij blijvend steunen. Ondernijning en criminaliteit bedreigen ook onze gemeente en vragen in toenemende mate om meer inzet. Met een gebiedsgerichte aanpak waarbij problematiek in samenhang en in samenwerking met bewoners en partijen wordt aangepakt, werken we zoveel mogelijk ook preventief. Met de structurele inzet uit het Nije begun en andere regionale initiatieven zoals de Regiodeal hopen we onder andere de generatiearmoede te voorkomen en te doorbreken en een welvaartsprong te kunnen bewerkstelligen. Ook goed onderwijs blijft daarbij van groot belang en we blijven inzetten op een stevige verankering van kwaliteit in het onderwijs. Dit alles vraagt om nadrukkelijke (regionale) samenwerking en dat doen we onder andere binnen de Strategische Toekomstagenda Groningen en de Regionale agenda Oost Groningen.

Een centrum- en gebiedsvisie voor Ter Apel, in combinatie met een regionaal afgestemde visie rondom de N366 met o.a. een treinverbinding en station moet een transformatie in gang zetten. Daarbij willen we door fysieke en ruimtelijke ingrepen leefbaarheid, aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid in en rond Ter Apel vergroten. Aanvullend hierop willen we op het gebied van recreatie en toerisme werken we aan nieuwe recreatieconcepten die samen met de regiomarketing meer toeristen naar onze gemeente moeten trekken.

Om het wonen in onze gemeente aantrekkelijk te houden blijven we ook in 2025 volop werken aan uitvoering van de woonvisie en inzet van het volkshuisvestingsfonds voor aanpak van de particuliere woningvoorraad, zodat we een toekomstbestendige woon- en

werkomgeving blijven. Daarnaast zullen we met tal van activiteiten bijdragen aan de Nationale Woon- en bouwagenda en de voorgenomen versterking van regie op de volkshuisvesting. Dit doen we op een manier waarbij we oog houden voor het unieke landschap van Westerwolde waarbij we streven naar een duurzame en klimaat robuuste omgeving.

Ook zullen we ons in 2025 met tal van maatregelen blijven inspinnen om in Ter Apel de rust verder te laten terugkeren. Onze inwoners moeten ook hier fysiek en sociaal veilig kunnen wonen.

Al deze inspanningen zijn financieel vertaald in deze begroting, maar vragen ook om een slagvaardige organisatie, waarvan steeds meer wordt verwacht. Een integrale benadering in samenwerking met anderen vraagt daarbij om een andere manier van werken en om blijvende doorontwikkeling en versterking. Daarbij willen we medewerkers binden en boeien, maar zullen ook huisvesting, faciliteiten en informatievoorziening moeten worden verbeterd.

Ondanks onzekerheden zien we al deze uitdagingen vanuit een gezonde financiële situatie en een krachtige eigen organisatie met vertrouwen tegemoet en blijven we gezamenlijk werken aan een duurzaam gezonde en leefbare gemeente. Wij wensen u veel leesplezier.

Sellingen, 1 oktober 2024

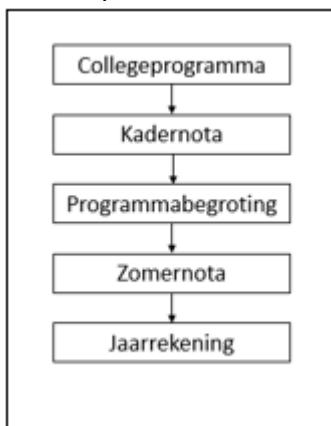
College van Burgemeester & Wethouders.

Leeswijzer

Voorliggende begroting 2025 laat zien wat de gemeente het komende jaar binnen de verschillende programma's gaat doen. Samen met het reguliere werk is dit financieel vertaald. Uitgaande van de huidige financiële positie van Westerwolde en van wat uit de meicirculaire 2024 bekend is, wordt een doorkijk gegeven naar de jaren 2026, 2027 en 2028.

In Hoofdstuk 2 wordt onze financiële positie toegelicht. Daarbij wordt nader ingegaan op de begrotingsuitkomst en de meerjarenraming. Ook wordt aandacht besteed aan de reservepositie en het meerjareninvesteringsplan.

De acht programma's en de daarin verwoorde ambities en doelstellingen zijn ontleend aan het collegeprogramma. De programma's hebben een eerste financiële vertaling kregen in de kadernota en zijn verder uitgewerkt in deze programmabegroting. Per programma is er een missie en doelstelling opgenomen en zijn de drie W-vragen opgenomen. De drie W-vragen zijn zo specifiek mogelijk opgenomen.

- Wat willen we bereiken? (Onze ambities);
- Wat gaan we daarvoor doen? (De activiteiten);
- Wat mag het kosten? (De begroting).

De begroting is ingedeeld in de volgende inhoudelijke programma's:

1. Gezond en gelukkig in Westerwolde;
2. Kansen om te groeien in Westerwolde;
3. Mooi wonen in Westerwolde;
4. Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde;
5. Groen en duurzaam Westerwolde;
6. Asiel in Westerwolde;
7. Onderwijs in Westerwolde;
8. Organisatie en bestuur

De volgende onderdelen van het programma Organisatie & bestuur zijn apart opgenomen, omdat deze op grond van de voorschriften apart zichtbaar dienen te zijn:

- Algemene dekkingsmiddelen
- Overhead
- VPB
- Onvoorzien
- Mutaties reserves

De inhoudelijke programma's zijn aangevuld met een aantal verplichte paragrafen. In deze paragrafen wordt ingegaan op een aantal bedrijfsvoeringsonderwerpen die hun weerslag hebben op meerdere programma's. Als voorbeeld is te noemen de paragraaf lokale heffingen. Binnen meerdere programma's zijn opbrengsten verantwoord van lokale heffingen.

Financiële positie

Financiële positie

Inleiding

Onze ambitie is om een reëel sluitende begroting aan te bieden en een gezonde financiële positie te behouden. Daarnaast willen wij binnen de financiële kaders invulling geven aan de realisatie van het collegeprogramma. De lasten voor de inwoners stijgen maximaal met een inflatie correctie.

Ondanks het financiële ravijn vanaf 2026 waarmee het Rijk een flinke korting op het gemeentefonds heeft doorgevoerd (voor Westerwolde circa € 3,5 miljoen in 2026 ten opzichte van 2025), kunnen wij meerjarig een zo goed als sluitende begroting presenteren. Alleen de jaarschijf 2026 laat een tekort zien van ongeveer € 613.000.

De VNG heeft voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2025-2028 het volgende advies afgegeven.

- Bereid ombuigingen voor waartoe besloten zal worden indien de korting van € 3 miljard vanaf 2026 niet wordt teruggedraaid of verzacht;
- Presenteer deze gevolgen financieel en inhoudelijk zo scherp mogelijk;
- Leg de focus voor de bezuinigingen zoveel mogelijk op taken in medebewind;

- Beschrijf in ieder geval de vijf meest significante ombuigingsmaatregelen.
- Bij de vaststelling van de Kadernota 2025 hebben wij al een aantal taakstellingen gepresenteerd. Deze taakstellingen hebben wij verwerkt in deze begroting. De grootste taakstellingen die bij de Kadernota zijn vorm gegeven zijn de generieke bezuiniging van 1% over alle taakvelden en de taakstelling strategisch vastgoed van € 700.000 in 2026 oplopend naar 1 miljoen in 2028. De generieke bezuiniging van 1% (€ 1,2 miljoen) wordt verder uitgeschreven bij het onderdeel ombuigingsvoorstellen.

Uitgangspunten begroting

- De begroting is gebaseerd op de uitgangspunten van de Kadernota 2025;
- Er is rekening gehouden met een loonstijging van 3%;
Voor zover de loonstijging hoger uitvalt verwachten wij dat deze gecorrigeerd wordt door de accrestoename van de Algemene uitkering in de opvolgende september-, december- en mei-circulaires;
- Voor goederen en diensten is uitgegaan van reële prijzen;
De ramingen zijn gebaseerd op het prijsniveau 2024. Waar reëel te verwachten zijn deze geïndexeerd naar 2025;
- De lokale heffingen worden verhoogd met 3%;

Begrotingsresultaat 2025

De ontwerpbegroting sluit voor het jaar 2025 met een voordelig saldo van € 129.000. De opvolgende jaren geven de volgende resultaten:

Jaar	Resultaat
2025	€ 129.000 (overschot)
2026	€ 613.000 (tekort)
2027	€ 132.000 (overschot)
2028	€ 60.000 (overschot)

Meerjarenraming 2026 tot en met 2028

De meerjarenraming geeft een beeld van de financiële positie van de gemeente, op korte en middellange termijn. Dit beeld is van wezenlijk belang, omdat onder meer dealgemene uitkering in een meerjarig kader is geplaatst. Door hiermee rekening te houden kan de meerjarenraming uitwijzen of de doelstelling van een sluitende begroting op termijn wordt gerealiseerd.

Uitgangspunten meerjarenramingen

- Voortzetting van bestaand beleid;
- Basis is de begroting 2025;
- Een constant inwoneraantal;
- Onveranderde stand van de reserves en voorzieningen (met bekende mutaties is rekening gehouden);
- Geen stijging van gemeentelijke belastingen voor de jaren 2026-2028. Dit per jaar te bepalen;
- Vrijkomende kapitaallasten, waarbij is uitgegaan van een gelijkblijvend rentepercentage;
- Noodzakelijke vervangingsinvesteringen binnen de begroting;
- Constante prijzen voor de meerjarenprognose van de algemene uitkering.

Vervangingsinvestering

Om in de het wagen-en machinepark voor de buitendienst adequaat op peil te houden en de bijbehorende kosten in beeld te brengen, heeft de gemeente een meerjarig vervangingsplan. De noodzakelijke investeringen op basis van leeftijd, inzet en technische onderhoudstoestand van het materieel worden hierin aangegeven. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen vindt u nadere uitleg hierover.

Wij stellen voor de volgende investeringskredieten beschikbaar te stellen voor het doen van vervangingsinvesteringen. De benodigde kapitaallasten zijn al in de begroting opgenomen.

Tractiemiddelen conform tractieplan

	2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028
Pick-up	€ 55.000				€ 5.500			
Pick-up	€ 55.000				€ 5.500			
Pick-up incl. kraan	€ 70.000				€ 7.000			
Pick-up incl. kraan	€ 70.000				€ 7.000			
Pick-up incl. kraan	€ 70.000				€ 7.000			
Pick-up incl. kraan	€ 70.000				€ 7.000			
Pick-up dubbele cabine		€ 80.000					€ 8.000	
Calciumchloride tank (Vriescheloo)		€ 33.000					€ 3.300	
Hogedruk op aanhanger		€ 29.000					€ 2.900	
Hogedruk op aanhanger		€ 29.000					€ 2.900	
Bestelbus storingsdienst Zuid			€ 79.000					€ 7.505
Getrokken droog-natstrooier			€ 45.000					€ 4.275
Houtversnipperaar			€ 163.000					€ 15.485
Tractor				€ 92.000				
Dienstauto				€ 31.695				
Pick-up incl. kraan				€ 55.000				
Bestelbus				€ 40.000				
Bestelbus				€ 40.000				
Maaimachine				€ 62.500				
Maaimachine				€ 62.500				
Knipschaar HS 650				€ 26.500				
Aggregaat				€ 60.000				
	€ 390.000	€ 171.000	€ 287.000	€ 470.195	€ -	€ 39.000	€ 17.100	€ 27.265
Cumulatief						€ 39.000	€ 56.100	€ 83.365

Beschikbaar stellen MIP projecten 2025-2028

Gelet op onze precaire financiële positie beperken wij ons dit jaar tot het uitvoeren van slechts 2 Mip projecten. De kapitaallasten van deze projecten zijn reeds in de begroting verwerkt.

Wij stellen u dan ook voor akkoord te gaan met onderstaande MIP-projecten:

Wettelijke verplichting

MIP nr.	Omschrijving	Bedrag	Dekking	Jaar
2501	Meubilair	310.000*	Gebonden reserve	2025
2502	Aanschaf bus BOA's	75.000*	Gebonden reserve	2025

*De dekking van de lasten is in de begroting verwerkt.

Toelichting:

Mip 2501 Meubilair.

De huidige werkomstandigheden binnen onze gemeente vereisen een heroverweging van het meubilair voor zowel thuiswerkers als de medewerkers op het gemeentehuis. Flexibel werken is de norm geworden en met de plannen voor de nieuwe huisvesting in de (nabije) toekomst, is het mogelijk om alvast strategische investeringen te doen in duurzaam en ergonomisch verantwoord meubilair dat in beide settings bruikbaar is. Volgens de Arboret zijn er specifieke eisen waaraan werkplekken moeten voldoen om de gezondheid en veiligheid van werknemers te waarborgen.

Mip 2502 Aanschaf bus BOA's.

Wegens uitbreiding van het aantal BOA's is er een extra vervoersmiddel nodig. De voorkeur gaat uit naar een bus. Vaak dienen er zaken worden meegenomen (zoals gevonden fietsen enz) zodat een bus hiervoor een geschikt vervoersmiddel is. De kosten van een compleet uitgeruste bus bedragen ongeveer € 75.000. De dekking van de kapitaallasten is reeds in de begroting 2025 e.v opgenomen.

Ombuigingsvoorstellen

Het hiervoor weergegeven begrotingsresultaat, is inclusief een taakstellende generieke structurele bezuiniging van 1,2 mln over alle beleidsvelden, opgenomen in de begroting ingaande 2026. Voor de financiële weergave verwijzen wij u naar onderstaande tabel. Wij stellen de raad voor in te stemmen met onderstaande ombuigingsvoorstellen voor de jaren 2025 tot en met 2028.

Beleidsveld	Omschrijving	2026	2027	2028
Onderwijshuisvesting	Overige onderhoud	28.500	28.500	28.500
Onderwijshuisvesting	Huurverg. Gymz H. Gerardus	6.900	6.900	6.900
Onderwijshuisvesting	Huisvesting RSG Ter Apel	12.000	12.000	12.000
Onderwijsbeleid	Overschrijdingsregeling	6.000	6.000	6.000
Logopedie	Aanschaf materialen	6.000	6.000	6.000
Welzijnsactiviteiten	Mantelzorg/Respijtzorg	40.000	40.000	40.000
Welzijnsactiviteiten	Mantelzorgbonnen	15.000	15.000	15.000
Welzijnsactiviteiten	St. Welzijn Westerwolde	0	0	100.000
Voorliggende vz Jeugd	Schilpartners Jeugd	30.000	30.000	30.000
Openbare bibliotheek	Biblionet	75.000	75.000	75.000
Openbare bibliotheek	Subsidies Taalhuis coördinator	60.000	60.000	60.000
Personeel & Organisatie	Inhuur personeel	200.000	200.000	200.000
Inkomensregelingen	Uitkeringen en armoedebeleid	100.000	100.000	100.000
Sociale werkvoorziening	Uitvoering WSW	200.000	200.000	200.000
Muziekscholen	Muziekscholen	50.000	50.000	50.000
Cultuur	Subsidie Oude Selmakerij	16.800	16.800	16.800
Wmo	Preventie & kwaliteits-verbetering Wmo	95.000	95.000	95.000
Wmo	Algemene voorzieningen Wmo	20.000	20.000	20.000
Wmo	Beschermd wonen	20.000	20.000	20.000
Publieksvoorl/comm.	Advertentiekosten	58.000	58.000	58.000
Extern advies	Overige vergoedingen	10.000	10.000	10.000
Telefonische dienstverlening	Opvang buiten werktijden (Pricom)	12.000	12.000	12.000
Postbehandeling	Portkosten Wmo en Jeugd naar mijn overheid	25.000	25.000	25.000
Kantoorbenodigdheden	Kantoorbenodigdheden	5.000	5.000	5.000
Kantoorbenodigdheden	Kopieerapparaten/printers	10.000	10.000	10.000
Archief	Abonnementen	10.000	10.000	10.000
Verkeer & Vervoer	Co-financiering verkeersveiligheid	200.000	200.000	200.000
Dekking uit Algemene reserve		-200.000	-200.000	-200.000
Treasury	Uitzetting kort geld (Schatkist)	100.800	100.800	107.100
Totaal Ombuigingen		1.212.000	1.212.000	1.312.000

Presentatie van het structureel begrotingssaldo 2025-2028

In het kader van Gemeenschappelijk Financieel Toezicht vanuit de provincie Groningen dienen wij onderstaande tabel "structureel begrotingssaldo" te presenteren. Onderstaande tabel laat het structurele begrotingssaldo van de gemeente Westerwolde zien. In alle jaren worden de structurele lasten gedekt door de structurele baten.

Bedragen in duizenden euro's	2025	2026	2027	2028
LASTEN				
bruto lasten (cf overzicht art. 17 BBV)	€ 138.573	€ 122.357	€ 120.961	€ 120.906
incidentele lasten	€ -/- 8.168	€ -/- 625	€ -/- 217	€ -/- 217
incidentele toevoegingen reserves	€ -/- 1.230	€ -/- 190	€ -/- 190	€ -/- 190
structurele lasten (a)	€ 129.175	€ 121.542	€ 120.554	€ 120.499
BATEN				
bruto baten (cf overzicht art. 17 BBV)	€ 138.702	€ 121.744	€ 121.093	€ 121.966
incidentele baten	€ -/- 6.868	€ -/- 418	€ -/- 350	€ -/- 350
incidentele onttrekkingen reserves	€ -/- 4.420	€ -/- 61	€ -/- 0	€ -/- 0
structurele baten (b)	€ 127.414	€ 121.265	€ 120.743	€ 120.766
structurele saldi (c = b-a)	€ -/- 1.761	€ -/- 277	€ 189	€ 267

De in de tabel opgenomen bedragen incidentele lasten en baten sluiten aan op de totalen uit het overzicht incidentele lasten en baten en bevatten eveneens de incidentele mutaties reserves.

Gemeentefonds

De algemene uitkering van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2024. Het gemeentefonds bestaat uit de algemene uitkering, decentralisatie uitkeringen (DU) en integratie uitkeringen (IU). Met betrekking tot het sociaal domein wordt alleen voor de onderdelen beschut werk en WSW nog een aparte IU-sociaal domein verstrekt. Een uitgebreide toelichting is opgenomen onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Onderwijshuisvesting

In november 2020 is het nieuwe integraal huisvestingsplan (IHP) vastgesteld. Het IHP geeft meerjarig inzicht in de omvang, kwaliteit en kosten van school gebouwen, wat als basis kan dienen voor een proactief huisvestingsbeleid. Het IHP richt zich op de periode tot en met 2035.

Inmiddels zijn wij vier jaar verder en heeft er voor de scholen in Ter Apel een herziening van het IHP plaatsgevonden. Bellingwolde (Dollard College en drie basisscholen), Blijham (2 basisscholen) en Ter Apel (2 basisscholen) zijn aangemerkt als onderwijslocaties met hoge prioriteit en behoren tot de 1e fase van het IHP. De komende 5 jaar zal gewerkt aan de realisatie van deze nieuwbouw locaties. De jaarlijkse exploitatielasten in de vorm van kapitaallasten worden gedekt uit de bestemmingsreserve onderwijshuisvesting. Het COA start in 2024 met de nieuwbouw van de Internationale Schakelklas in Ter Apel. Deze investering wordt bekostigd door het COA.

De bestemmingsreserve onderwijshuisvesting heeft momenteel een omvang van € 5,6 miljoen. Deze reserve wordt jaarlijks gevoed met € 362.000 om toekomstgericht de jaarlijkse kapitaallasten blijvend te kunnen dekken. Voor nieuwbouw en vervangende nieuwbouw van scholen in het Primaire Onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO) worden middelen ontvangen via de algemene uitkering.

Rioolheffing

Eind 2020 is het Water-en Rioleringsplan (WRP) 2021-2025 door de raad vastgesteld. Dit WRP omvat zowel de gemeentelijk watertaken als de rioleringszorg. Voor de bekostiging van

de gemeentelijke watertaken is er een rioolheffing ingesteld. Uitgangspunt is 100% kostendekkend. Het tarief is destijds op € 293 gesteld. Ook is er een egalisatievoorziening in het leven geroepen die er voor zorgt schommelingen in het tarief voor de burger te voorkomen. Als gevolg van de hoge inflatie van de afgelopen jaren is er meer uit deze egalisatievoorziening gehaald dan was voorzien. Na 2026 zal de voorziening leeg zijn. Om te voorkomen dat er in de jaren 2027 en 2028 een "gat" in de begroting komt is er op de post riolering een extra bijdrage van € 395.000 geraamd om er voor te zorgen dat voor deze jaren het riooltarief ook 100% kostendekkend is.

Bij het opstellen van het nieuwe WRP in 2025 zal de egalisatievoorziening opnieuw gevuld worden om schommelingen op te vangen. Deze zal via een sepeeraat voorstel aan u worden voorgelegd.

Spreidingswet

Vanaf februari 2024 is de spreidingswet van kracht gegaan. In het nieuwe regeerakkoord zijn er plannen geformuleerd om de spreidingswet weer in te trekken. Op dit moment is deze wet nog van kracht en hebben wij de inkomstenstroom van € 3,7 miljoen die het jaarlijks voor de gemeente Westerwolde oplevert structureel in de begroting opgenomen. Voor het intrekken van deze wet hangt veel af van de politieke verhoudingen binnen het kabinet. Tegelijkertijd in voor 2025 en 2026 een nieuwe bestuursovereenkomst afgesloten, waarmee voor die jaren ook het financiële risico kleiner is geworden. Vanaf 2027 zijn de financiële risico's het grootst als de spreidingswet daadwerkelijk wordt ingetrokken. Op dit moment is de eventuele financiële impact nog niet in te schatten.

Reserves en voorzieningen

Van belang voor een goede beoordeling van onze financiële positie is tevens de stand van zaken met betrekking tot reserves en voorzieningen. Onderstaand overzicht geeft de geprognosticeerde saldi weer van de reserves.

	1/1/2025	1/1/2024
Algemene reserves	€ 17.134.000	€ 18.286.000
Bestemmingsreserves	€ 21.468.000	€ 25.098.000
Gebonden (bestemmings-)reserves kapitaallasten	€ 10.891.000	€ 10.507.000
	€ 49.493.000	€ 53.891.000

De voorzieningen zijn als volgt te specificeren:	1/1/2025	1/1/2024
Voorzieningen Algemene Dienst	€ 14.825.000	€ 10.002.000

De gebonden reserves zijn in bovenstaand overzicht apart opgenomen. Gebonden reserves zijn reserves waarvan de aanwending niet vrij is. Ze worden ingezet ter dekking van kapitaallasten in de begroting op basis van in het verleden genomen besluiten.

Voor een nadere specificatie wordt overigens verwezen naar de staat van reserves en voorzieningen, die als bijlage in de programmabegroting 2025 is opgenomen.

Voor een meer gedetailleerde beoordeling van de financiële positie zijn niet alleen de verwachte saldi van de reserves bij aanvang van het begrotingsjaar van belang. Het is ook belangrijk te weten welk beslag er in de begrotingsjaren daarna reeds op de algemene- en bestemmingsreserves ligt. Op die manier kan worden bepaald welk deel nog vrij besteedbaar is.

In onderstaand overzicht is per groep reserves weergegeven op welk deel van de reserves voor de komende jaren reeds beslag ligt. Tevens zijn hierin de toevoegingen aan de reserves opgenomen. Dit kan zijn door raadsbesluit, toekenningsbesluit of door de meerjarenraming.

Door hun aard is er bij de gebonden reserves en bij de voorzieningen geen sprake van een vrij besteedbaar deel.

De verwachte mutaties in de reserves hebben het volgende effect op de reservepositie:

	Algemene reserves	Bestemmingsreserves
Verwachte saldi per 1/1/2025	€ 17.134.000	€ 21.468.000
Verwachte mutaties 2025	€ -2.719.000	€ -562.000
Verwachte mutaties 2026, 2027 en 2028	€ -600.000	€ 835.000
	<u>€ 15.474.000</u>	<u>€ 15.629.000</u>

Door de raad te autoriseren begrotingsbedragen 2025-2028

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
Lasten						
1. Gezond en gelukkig in Westerwolde	37.835	40.918	43.461	41.270	40.861	41.078
2. Kansen om te groeien in Westerwolde	24.060	24.888	24.822	24.451	24.229	24.182
3. Mooi Wonen in Westerwolde	2.655	3.887	4.268	5.402	5.128	5.027
4. Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde	4.682	8.494	4.604	4.688	4.689	4.679
5. Groen en duurzaam Westerwolde	11.213	15.431	18.746	12.584	12.570	12.521
6. Asiel in Westerwolde	4.964	5.818	5.573	2.207	2.207	2.207
7. Onderwijs in Westerwolde	13.853	13.581	13.434	12.948	12.937	12.924
8. Organisatie & Bestuur	5.768	5.420	5.807	5.863	5.893	5.893
Algemene dekkingsmiddelen	2.445	2.838	1.252	-1.830	-1.874	-1.940
Overhead	12.068	14.862	14.451	14.003	13.548	13.565
Vennootschapsbelasting	0	0	10	0	0	0
Onvoorzien	0	-334	225	200	200	200
Mutaties reserves	17.405	7.415	1.920	570	570	570
Totaal lasten	136.947	143.221	138.573	122.357	120.961	120.906
Baten						
1. Gezond en gelukkig in Westerwolde	3.395	2.625	2.670	2.568	2.103	2.103
2. Kansen om te groeien in Westerwolde	8.592	8.725	8.602	8.602	8.577	8.577
3. Mooi Wonen in Westerwolde	3.066	1.053	2.140	1.762	1.759	1.609
4. Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde	134	138	59	59	59	59
5. Groen en duurzaam Westerwolde	8.969	11.220	12.919	10.706	10.706	10.687
6. Asiel in Westerwolde	9.096	9.831	10.724	5.097	5.097	5.097
7. Onderwijs in Westerwolde	9.429	9.318	9.010	9.029	9.028	9.028
8. Organisatie & Bestuur	1.275	709	817	856	950	950
Algemene dekkingsmiddelen	80.205	82.833	86.439	82.022	81.837	81.879
Overhead	289	815	59	59	59	59
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	17.995	15.954	5.263	983	917	917
Totaal baten	142.445	143.221	138.702	121.744	121.093	120.966

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
Saldo (exclusief mutaties reserves)						
1. Gezond en gelukkig in Westerwolde	34.440	38.294	40.791	38.702	38.758	38.975
2. Kansen om te groeien in Westerwolde	15.467	16.164	16.219	15.849	15.652	15.605
3. Mooi Wonen in Westerwolde	-411	2.834	2.128	3.640	3.369	3.418
4. Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde	4.549	8.356	4.545	4.629	4.631	4.620
5. Groen en duurzaam Westerwolde	2.244	4.211	5.826	1.877	1.864	1.834
6. Asiel in Westerwolde	-4.132	-4.013	-5.151	-2.890	-2.890	-2.890
7. Onderwijs in Westerwolde	4.424	4.264	4.424	3.919	3.909	3.896
8. Organisatie & Bestuur	4.493	4.711	4.990	5.008	4.943	4.943
Algemene dekkingsmiddelen	-77.760	-79.994	-85.186	-83.852	-83.710	-83.819
Overhead	11.779	14.047	14.392	13.944	13.489	13.506
Vennootschapsbelasting	0	0	10	0	0	0
Onvoorzien	0	-334	225	200	200	200
Saldo voor bestemming	-4.908	8.539	3.213	1.025	215	287
Mutaties in reserves (per saldo)						
	-590	-8.539	-3.342	-412	-347	-347
Saldo na bestemming:						
overschot	-5.498	0	-129		-132	-60
tekort				613		

Totaal overzicht lasten en baten van de programma's

Onderstaand overzicht geeft een samenvatting van de lasten en baten per programma over het boekjaar 2025 . Voor de goede orde wordt hierbij opgemerkt dat dit de bedragen zijn, zoals opgenomen in de primitieve begroting.

Voorgesteld wordt om onderstaande bedragen voor de lasten en baten vast te stellen.

Progr.	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo
1	Gezond en gelukkig in Westerwolde	43.460.853	2.669.984	-40.790.868
2	Kansen om te groeien in Westerwolde	24.821.533	8.602.115	-16.219.418
3	Mooi Wonen in Westerwolde	4.268.008	2.140.127	-2.127.881
4	Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde	4.603.882	58.774	-4.545.108
5	Groen en duurzaam Westerwolde	18.745.514	12.919.156	-5.826.358
6	Asiel in Westerwolde	5.572.844	10.724.125	5.151.281
7	Onderwijs in Westerwolde	13.434.392	9.010.095	-4.424.297
8	Organisatie & Bestuur	5.807.416	816.953	-4.990.463
Saldo programma's		120.714.442	46.941.330	-73.773.112
	Algemene dekkingsmiddelen	1.252.455	86.438.915	85.186.460
	Overhead	14.450.939	59.284	-14.391.655
	Vennootschapsbelasting	10.000	0	-10.000
	Onvoorzien	225.000	0	-225.000
Saldo van baten en lasten		136.652.836	133.439.529	-3.213.308
	Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	1.920.479	5.262.608	3.342.129
Saldo na bestemming		138.573.316	138.702.137	128.821

Ingevolge de richtlijnen van het BBV dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het resultaat voor bestemming en het resultaat na bestemming. Door dit onderscheid wordt de invloed van de verrekening met reserves op het begrotingsresultaat afzonderlijk zichtbaar gemaakt.

In bovenstaand overzicht is het verwachte (positieve) begrotingsresultaat 2025 ad € 128.821 nog niet verwerkt in de reserves.

Voor een toelichting op de "algemene dekkingsmiddelen", "onvoorzien" en "mutaties in de reserves" wordt verwezen naar het volgende hoofdstuk.

Algemene dekkingsmiddelen, onvoorzien en mutaties in reserves

Algemene dekkingsmiddelen

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van deze inkomsten alsmede de overige dekkingsmiddelen. Vervolgens wordt een korte toelichting gegeven bij een aantal inkomsten.

Algemene dekkingsmiddelen	Begroot bedrag
Algemene uitkering	59.364.420
Uitkering COA	527.723
Integratie-uitkering deelfonds sociaal domein	7.964.746
OZB gebruikers niet- woningen	844.032
OZB eigenaren woningen	4.115.264
OZB eigenaren niet-woningen	1.660.647
Toeristenbelasting	350.000
Forensenbelasting	66.000
Dividend BNG	66.000
Dividend vennootschappen verkoop Essent	147.800
Saldo financieringsfunctie	246.581
Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.660.614
Totaal	73.692.599

Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op informatie uit de meicirculaire 2022.

Uitkering COA

Voor het opvangcentrum ontvangt de gemeente een financiële vergoeding. Bij een opvangcapaciteit vanaf 1.500 asielzoekers is de vergoeding gebaseerd op 2.000 asielzoekers. Bij een opvangcapaciteit van minder dan 1.500 is de vergoeding gebaseerd op 1.650 asielzoekers.

In de begroting is een vergoeding van structureel € 527.000 opgenomen. Met ingang van 2019 wordt er niets meer in de BR COA gestort (Ombuiging 2019).

Belastingsopbrengsten

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel. In tegenstelling tot bijvoorbeeld leges, rioolrechten en afvalstoffenheffing zijn deze inkomsten niet geoormerkt. De OZB wordt geheven van eigenaren van binnen de gemeente gelegen onroerende zaken en gebruikers van niet-woningen.

Opbrengst Onroerendzaakbelasting

OZB gebruikers niet-woning	€ 844.000
OZB eigenaren woning	€ 4.115.000
OZB eigenaren niet-woning	€ 1.661.000
	€ 6.620.000

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven terzake van het houden van verblijf met overnachten binnen de gemeente in hotels, pensions, vakantieonderkomens, mobiele kampeeronderkomens, niet beroepsmatig verhuurde ruimten en op vaste standplaatsen tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene in de Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente zijn opgenomen. Bij watertoeristenbelasting (voormalig gemeente Vlagtwedde) gaat het om overnachting in havens. De heffing is gebaseerd op artikel 224 van de Gemeentewet. Belastingplichtig is degene die gelegenheid biedt tot verblijf.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen, die zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Hier is dus sprake van een tweede woning. De heffing is gebaseerd op artikel 223 van de Gemeentewet. Het tarief is afhankelijk van de waarde van de woning in het economisch verkeer.

Dividend

De verwachte dividenduitkering bedraagt € 213.800 en is als volgt gespecificeerd:

Instellingwaarde	per aandeel	aantal aandelen	Dividend	<u>Onvoorzien</u>
BNG	€ 2,28	29.055	€ 66.000	In de begroting
Vennootschappen verkoop Essent	€ 0,66	222.642	€ 147.800	zijn stelposten
			Totaal € 213.800	opgenomen die in de loop van

het begrotingsjaar via een begrotingswijziging functioneel verwerkt zullen worden. Stelposten die dit jaar niet worden ingevuld kunnen incidenteel worden ingezet. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van deze stelposten.

Stelposten	Begroot bedrag
Onvoorzien incidenteel	€ 200.000
Onvoorzien verkiezingen	€ 0
Totaal	€ 200.000

Programma 1 Gezond en gelukkig in Westerwolde

Missie en doelstelling: programma 1

Westerwolde wil haar inwoners de mogelijkheden bieden fysiek en mentaal gezond en gelukkig te zijn en fysiek en sociaal veilig te kunnen leven.

Westerwolde biedt inwoners en bezoekers met zijn rust, ruimte en stilte een mooie omgeving waar je gelukkig, veilig en gezond kan leven en verblijven. Tegelijkertijd leeft en bruist Westerwolde. Onze rijke cultuurhistorie is daarvoor een basis en daar bouwen we op voort.

Zorg is dat de gezondheid van delen van de inwoners achter blijft en dat lang niet iedereen een sociaal netwerk en vangnet heeft. Daarnaast is de sociaaleconomische situatie niet voor elke individuele inwoner van Westerwolde even gunstig. Dit vraagt sterke gemeenschappen en voor de inwoners een sterk voorzieningenniveau.

Programmaonderdeel: Gezondheid en milieu

Wat willen we bereiken

Fysieke en mentale gezondheid

In de statistieken van de GGD-monitor is te zien dat de gezondheid van de Westewolder beter kan. Het laat vaker dan gemiddeld overgewicht zien bij onze inwoners en zij hebben een lagere dan gemiddelde levensverwachting. Het aantal ouderen groeit meer dan gemiddeld in Westerwolde zoals eerder aangegeven en de behoefte aan jeugdhulp blijft een punt van aandacht. Het aanpakken van deze ontwikkelingen en situaties veroorzaakt een meer dan gemiddelde druk op onze gezondheidsvoorzieningen. Het college wil die druk verlagen.

Wat gaan we er voor doen

Westerwolde werkt bij Welzijn op Recept samen met meerdere huisartsen aan betere verwijroutines voor mensen met een (psychisch) ziektebeeld.

Omschrijving (toelichting)

Dit leidt tot kortere wachttijden. Voor dit project is € 100.000 nodig in 2025 welke gedekt wordt vanuit de begroting. Het streven is om alle huisartsen te betrekken bij Welzijn op Recept en dit de komende jaren verder uit te rollen.

Met het project inloopvoorziening aan de Wilpskamp helpen SWW en Cosis om iedereen te laten deelnemen aan de maatschappij.

Omschrijving (toelichting)

Bij een positieve evaluatie van deze inloopvoorziening volgt een doorontwikkeling voor de komende jaren met als doel dat de preventieve werking zorgt voor minder geïndiceerde zorg. Dit project wordt gedekt vanuit verschillende posten in de begroting en subsidies.

Westerwolde werkt aan een online platform dat Mantelzorgtest heet waarmee mantelzorgers met een minimale tijdsinvestering extra informatie kunnen krijgen over hun inspanningen als mantelzorger en hoe ze hierbij ontlast kunnen worden.

Omschrijving (toelichting)

Om de kans op overbelasting van mantelzorgers zo klein mogelijk te maken wordt hen ook een cursus aangeboden.

De mantelzorgers in Westerwolde zijn vaak mensen van oudere leeftijd.

Omschrijving (toelichting)

Er is een verhoogde kans op ouderenmishandeling bij overbelaste mantelzorgers. Om ouderenmishandeling aan te pakken zijn er lokale aandachtfunctionarissen ouderenmishandeling aangesteld. Zij werken de komende jaren aan preventie, vroegsignalering en verbeterde kennis en deskundigheid onder professionals.

Westerwolde en SWW hebben afspraken gemaakt over het waarderen van de vrijwilligers in Westerwolde.

Omschrijving (toelichting)

Zes keer wordt een waardering uitgereikt aan een vrijwilligersorganisatie. Daarnaast zijn samen met SWW-acties uitgezet om het vrijwilligerswerk meer onder de aandacht te brengen in Westerwolde.

Verschillende organisaties en inwoners van Westerwolde hebben in de GGA Vlagtwedde (gebiedsgerichte aanpak Vlagtwedde)

Omschrijving (toelichting)

de wens uitgesproken om iedereen die veel bewonerscontact heeft, in kaart te krijgen en deze mensen letterlijk samen te brengen in een zogenaamd 'dorpsteam'. Korte lijntjes, één aanspreekpunt en snelle dienstverlening is hierbij het streven. Daarnaast wordt er gekeken naar een centrale plek dat zorgt voor meer samenkomst en verbinding.

Wat willen we bereiken

Fysieke leefomgeving / milieu

De kwaliteit van het milieu in onze leefomgeving is van groot belang voor onze gezondheid. In onze Omgevingsvisie is onze ambitie voor de kwaliteit van het milieu in Westerwolde vastgelegd. Deze visie wordt op dit moment vertaald naar een concreet Omgevingsplan.

Wat gaan we er voor doen

We blijven ons inzetten voor het zorgvuldig afvoeren van afvalwater met het riool. Een goed functionerend riool draagt sterk bij aan de volksgezondheid en de kwaliteit van water en leefomgeving.

Omschrijving (toelichting)

De taak van het bodembeheer is in 2024 door de provincie overgedragen aan de gemeenten.

Omschrijving (toelichting)

Het risico van bodemverontreiniging beperken we zoveel mogelijk. Wanneer er wordt gegraven in de grond of wanneer grond wordt verplaatst, gaan we na of de grond ook schoon is. Als blijkt dat dit niet zo is, schakelen we de omgevingsdienst in voor advies.

Programmaonderdeel: Noaberschap en gemeenschapsvoorzieningen

Wat willen we bereiken

Noaberschap en gemeenschapsvoorzieningen

Wij hebben sterke voorzieningen en wij zien naar elkaar om. Dit vormt de basis van onze leefbare kernen en dorpen. Dit lijkt vanzelfsprekend, maar de individualisering van de samenleving vormt een bedreiging voor het Noaberschap. Daarnaast stijgen de nu al hoge kosten van de voorzieningen en het beheer en onderhoud van de accommodaties en gebouwen waarin die zich bevinden voortdurend. Hierin moeten keuzes worden gemaakt.

Wat gaan we er voor doen

Tenminste één keer per jaar sluiten we aan bij de reguliere vergaderingen van dorpsraden en -belangen.

Omschrijving (toelichting)

Zo blijven we zichtbaar en weten we wat er speelt. We geven aan dat ze altijd een beroep op ons kunnen doen en dat we graag met ze samenwerken. Jaarlijks willen wij bijeenkomsten organiseren om alle dorpsraden en -belangen bij elkaar te brengen, hen onderling te verbinden en van elkaar te laten leren.

De dorps- of buurthuizen zijn een plek waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en deel kunnen nemen aan activiteiten.

Omschrijving (toelichting)

Ze ondersteunen de gemeenschapszin van het dorp en de buurt. Dat vinden we belangrijk. Daarom gaan we samen met de dorpshuisbesturen werken aan het ontwikkelen van een dorpshuizenbeleid. Belangrijk uitgangspunt daarbij is dat het dorp betrokken is en er met elkaar de schouders onder wil zetten. Met het beleid wordt voor elk dorp gelijke kansen geboden.

Daarnaast bezoeken we twee keer per jaar de vrijwilligers van de afzonderlijke dorps- en buurthuizen. We houden elkaar zo op de hoogte van ontwikkelingen en lopende zaken rond de huizen.

Omschrijving (toelichting)

Tijdens een jaarlijks door de Vereniging Groninger Dorpen georganiseerde bijeenkomst treffen de besturen van de huizen elkaar. Daar beantwoorden de gebiedsregisseurs vragen of geven advies over bijvoorbeeld duurzaamheid of het werven van fondsen.

Omschrijving (toelichting)

Naast reguliere budgetten ondersteunen we inwoners of inwonersorganisaties bij leefbaarheidsinitiatieven. Hiervoor kan een aanvraag bij leefbaarheidsfondsen worden gedaan.

Omschrijving (toelichting)

We willen een veilig en leefbaar park in het centrum van Ter Apel. Hiervoor maken we een plan met inwoners, gebruikers, organisaties en ondernemers, waarna dit plan in uitvoering wordt gebracht.

Omschrijving (toelichting)

We zetten in op een volwaardig evenemententerrein op het Dr. Mansholtpark in Ter Apel.

Omschrijving (toelichting)

Hiervoor wordt het terrein klimaatbestendig verhard en voorzien van extra faciliteiten zoals stroom en water. Het project wordt door tal van verenigingen en organisatoren in het dorp gedragen.

Bovenstaande initiatieven maken onderdeel uit van het Masterplan Regiocentra dat in programma 'Kansen om te groeien' nader wordt toegelicht.

Omschrijving (toelichting)

Programmaonderdeel: Fysieke en sociale veiligheid

Wat willen we bereiken

Veiligheid heeft fysieke en sociale aspecten. Westerwolde biedt in de basis een veilige woonomgeving en wil dat zo houden. Dat vraagt beheer en onderhoud en waar nodig investeringen en impulsen

In de fysieke leefomgeving ligt een specifieke rol voor gemeente en Veiligheidsregio waar het gaat om de brandweezorg en brandpreventie. Het vrijwilligerscorps brandweer is daarin een zeer belangrijke schakel.

- Deelnemen aan trainingen zodat uitvoering gegeven kan worden aan de gemeentelijke taken ter voorbereiding op incidenten, rampen en crises.
- Het aantal medewerkers voor het regionale Team Bevolkingszorg leveren;
- Overleg met het dierenasiel en de deelnemende gemeenten over de opvang van zwerfdieren.

Bij sociale veiligheid gaat het bijvoorbeeld om het veilig voelen op straat. Verder spelen spanningen achter de voordeur en mogelijk daaruit voortvloeiend huiselijk geweld een belangrijke rol. De stijgende prijzen en mogelijk daaruit voortvloeiende geldzorgen kunnen spanningen veroorzaken die leiden tot minder sociaal veilige omstandigheden in huiselijke kring.

Wat gaan we er voor doen

Veiligheid op straat

Omschrijving (toelichting)

Voor het versterken van het veiligheidsgevoel werken we aan bewustwording en dragen we bij aan de lokale veiligheidsprioriteiten. Met de politie stemmen we regelmatig af over trends en ontwikkelingen en waar nodig ondernemen we acties onder. Met Burgernet blijven we

samenwerken. Bij casuïstiek wordt er samengewerkt met het Sociaal Domein en het Zorg- en Veiligheidshuis Groningen.

Huiselijk geweld

Omschrijving (toelichting)

We voeren onze wettelijke taak van Veilig Thuis uit. De aanpak huiselijk geweld wordt voor een deel gefinancierd vanuit rijksmiddelen. Deze zijn alleen niet voldoende voor de komende jaren. Vooralsnog gaan we uit van een gemeentelijke bijdrage van € 75.000. Het is nog onduidelijk om welke bijdrage het gaat. Op dit moment wordt bij Veilig Thuis onderzoek gedaan naar de bedrijfsvoering en de wachtlijsten.

Toekomstscenario Jeugd en Gezinsbescherming

Omschrijving (toelichting)

Per 2026 start landelijk het toekomstscenario Jeugd en Gezinsbescherming. Dit betekent een verandering van samenwerken tussen gemeenten, de gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis. Westerwolde participeert in de proeftuin van het Toekomstscenario in 2024-2025. Hiervoor kan vanuit de regio 1,9 FTE worden ingezet. Ter voorbereiding op het toekomstscenario is er voor 2025 eerst € 50.000 nodig. Het is op dit moment onduidelijk of met ingang van 2026 meer financiële middelen nodig zijn.

Ondermijning en criminaliteit bedreigen de rechtstaat en brengen lokaal en regionaal flinke risico's met zich mee. Ze veroorzaken sociaal en fysiek onveilige situaties.

Omschrijving (toelichting)

Dit vraagt in toenemende mate aandacht van gemeente, veiligheidsregio, politie en justitie.

- Om ondermijning tegen te gaan werkt de gemeente samen met ketenpartners aan bewustwording. Een regionaal interventieteam voert bestuurlijke controles uit. Beleid en uitvoering worden regionaal samengebracht. Het beleid rond mensenhandel voeren we samen uit en samenwerking met Meld Misdaad Anoniem zetten we voort.
- Ook Westerwolde heeft jongeren waarbij problemen spelen die een gezonde en veilige ontwikkeling naar volwassenheid in de weg staan. Daardoor kunnen ze maatschappelijk uitvallen of vervallen in criminaliteit. Deze casussen bespreken we in het overleg risicojeugd. Als er sprake is van een huisverbod pakken we dit volgens procedure op.

Programmaonderdeel: Jeugd en jongvolwassenen

Wat willen we bereiken

De jeugd en jongvolwassenen hebben de toekomst. Ook de toekomst van Westerwolde. Het college wil betrokkenheid van deze groep stimuleren

Wat gaan we er voor doen

Ondersteuner Jeugd en Gezin

Omschrijving (toelichting)

De Ondersteuner Jeugd en Gezin (OJG) is per 1 mei 2024 ook actief in het gebied midden. De ondersteuner is in dienst van de huisartsenpraktijk. Deze inventariseert vroegtijdig de hulpvraag en brengt cliënten in contact met verschillende ondersteunende teams of verwijst via de huisarts door. De kosten ad. € 140.000,- worden door de gemeente vergoed uit jeugdhulpmiddelen. Doordat twee keer zoveel praktijken meedoen als nu, verdubbelt het aantal uren en stijgen de kosten met 50%. We investeren nu om op termijn de kosten minder hard op te laten lopen.

Jeugdhulp (zorg in natura)

Omschrijving (toelichting)

De 10 Groninger gemeenten kopen gezamenlijk met hun Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) de Zorg in Natura (zware en middelzware jeugdhulp) in. De lichtere (en veelal ambulante) vormen van jeugdhulp organiseren ze zelf en kopen ze zelf in. Deze hulp is zonder indicatie toegankelijk, maar is gekoppeld aan een casemanager. Deze werkwijze gecombineerd met de inzet van de OJG zorgt voor een vermindering van de gemeentelijke verwijzingen naar Jeugdhulp. Desondanks zijn de kosten in 2023 ongeveer € 500.000 meer dan begroot. Dit hangt samen met gestegen (loon)kosten, de complexiteit van casuïstiek en de toename van verwijzingen door de gecertificeerde instellingen (gedwongen kader, voogden etc.) naar de zorgaanbieders. Ondanks acties zoals deelname aan de pilot toekomstscenario en de hervormingsagenda) is de inschatting dat deze hogere kosten structureel zijn voor de jaren 2025 en volgende.

Steunouder

Omschrijving (toelichting)

Eén van de vormen van jeugdhulp is het bieden van een gastvrij thuis aan een kind voor één tot twee dagdelen per week door vrijwillige Steunouders. Dit ontlast de ouders van het kind in tijden dat ze minder goed de benodigde zorg kunnen bieden. De gemeente verleent een subsidie van € 45.000,- aan Stichting Welzijn Westerwolde (SWW) voor de coördinatie van de steunoudertaken. Door zorgvuldig te matchen en de vrijwilligers te trainen en te begeleiden kunnen ouders ervaren hoe je de zorg voor kinderen kunt delen. De Pilot "draait" inmiddels een jaar en kent een positieve evaluatie. Hierdoor willen we het project steunouder meenemen in de meerjarensubsidie die SWW van de gemeente ontvangt. Het doel is dat de preventieve werking zorgt voor minder geïndiceerde zorg.

Schoolverzuim

Omschrijving (toelichting)

Westerwolde werkt met MAZL (Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen) aan het terugdringen van ziekteverzuim door het vroegtijdig signaleren en begeleiden van scholieren met (verhoogd) ziekteverzuim en het optimaliseren van de zorg. Daarmee kan langdurend thuiszitten en voortijdig schoolverlaten worden voorkomen. In Westerwolde participeert voornamelijk alleen RSG Ter Apel. De bedoeling is dat MAZL (bij een positieve evaluatie) als structureel en preventief instrument in het VO-onderwijs wordt gehanteerd op alle scholen in Groningen. De kosten van de inzet van de jeugdartsen van de GGD komen dan voor rekening van de gemeenten. Deze bedragen ongeveer € 25.000 per jaar.

Begeleid Wonen

Omschrijving (toelichting)

Er zijn in Westerwolde jongeren (18-23 jaar) die niet langer thuis kunnen wonen maar dat ook zelfstandig nog niet kunnen. Het project Begeleid Wonen in Ter Apel ondersteunt hen daarin. De problematiek wordt steeds complexer. De benodigde ondersteuning is daarom in een tweejarige pilot ondergebracht bij Elker. Voor 2025 en 2026 is incidenteel € 55.000,- nodig. Na evaluatie eind 2026 kijken we of deze aanpak voldoet en of dit structureel financieel geborgd kan worden.

Voorliggend veld versterken (18+)

Omschrijving (toelichting)

Bij de jeugdhulp worden zorgpartners zonder indicatie ingezet. Deze werkwijze willen we uitbreiden naar de zorg voor de Wmo doelgroep (18+). Het doel is om de psychische gezondheid van de kwetsbare doelgroep te bevorderen en een oplossing te bieden voor de toenemende wachtlijsten binnen de GGZ. Daarnaast zien we mogelijkheden zo de 18-/18+ overgang voor cliënten te verbeteren. De verwachting is dat deze preventieve werkwijze uiteindelijk leidt tot een afname van geïndiceerde zorg. Maar voor nu moet deze werkwijze wel worden opgezet en gefinancierd. Voor 2024 is dekking aanwezig binnen de Wmo. Voor 2025 en 2026 is jaarlijks een bedrag van € 35.000 extra nodig.

Programmaonderdeel: Gebiedsgericht werken en gebiedgerichte aanpak

Wat willen we bereiken

Gebiedsgericht werken en armoedebestrijding

Bij gezond en gelukkig leven spelen veel factoren die elkaar sterk beïnvloeden. De problematiek van individuen of in de huiselijke sfeer is vaak meervoudig en complex. Het kan invloed hebben op burens of meer. De aanpak hiervan vraagt samenwerking binnen de eigen organisatie en met partijen in de keten/ het netwerk, niet alleen in het sociale domein maar ook samen met het domein van ruimtelijk beheer. Ook armoedebestrijding met mogelijk een duurzaamheidscomponent kan hiervan onderdeel uitmaken. De gemeente wil zoveel mogelijk voorkomen dat inwoners in een armoedesituatie en/of in sociale problemen komen.

Wat gaan we er voor doen

Gebiedsgericht werken/gebiedsgerichte aanpak

Omschrijving (toelichting)

We gaan meer preventief werken waarbij we de complexe problematiek in samenhang benaderen. Dit doen we volgens de methodiek van het gebiedsgericht werken. De gemeente en het Regionaal Leefbaarheidsprogramma zijn gestart met een pilot Gebiedsgerichte aanpak in Vlagtwedde waar zoveel mogelijk preventief sociale aspecten, ruimtelijk beheer en armoedebestrijding/verduurzaming van de woningvoorraad in samenhang en samen met bewoners wordt aangepakt. Het gebiedsgericht werken is in 2024 in de hele gemeente uitgerold en geïmplementeerd. Ketenpartners weten elkaar te vinden en zijn enthousiast over de werkwijze. Zowel de medewerkers als de inwoners zien de meerwaarde, zeker voor wat betreft de aanpak van meervoudige problematiek. In 2025 gaan we de werkwijze onder de betrokken inwoners evalueren.

Preventie, vroegsignalering, terugdringing van schulden en nazorg

Omschrijving (toelichting)

We zetten in op de preventie van schulden bij jongeren, onder meer door voorlichting te geven op de scholen voor voortgezet onderwijs, in samenwerking met het Voorportaal Schuldhulpverlening en de GKB.

Voor vroegsignalering werken we nauw samen met Bureau Kredietregistratie, Voorportaal Schuldhulpverlening, woningcorporaties, energie-/waterleidingmaatschappijen en zorgverzekeringen om -problematische- schulden tijdig te signaleren en te voorkomen.

We gaan inwoners actief benaderen, om zoveel mogelijk inwoners te kunnen bereiken en zo schuldsituaties te voorkomen of tijdig te beëindigen.

We werken samen met stichting 'Op de kloet'n kom' voor de inzet van getrainde vrijwilligers bij schuldhulpverlening en hun Noodfonds voor inwoners.

Voor nazorg zetten we de GKB en ons Voorportaal schuldhulpverlening in, zodat inwoners niet opnieuw in de financiële problemen komen.

Effectieve en toegankelijke inkomensregelingen voor minima

Omschrijving (toelichting)

Inwoners gaan we actief betrekken bij het minimabeleid, te starten met een enquête over de effectiviteit van het beleid.

We gaan onderzoeken of we minimaregelingen ambtshalve kunnen verstrekken aan inwoners, van wie de inkomensgegevens bij ons bekend zijn.

We blijven de VoorzieningenWijzer en de website "Datgeldtvoormij" inzetten, zodat inwoners optimaal gebruik kunnen maken van landelijke en gemeentelijke regelingen.

Naast het zoveel mogelijk inzetten van de bestaande inkomensregelingen houden we ook aandacht voor het toepassen van individueel maatwerk.

We starten met het Volwassenenfonds Sport&Cultuur, in navolging van het Jeugdfonds, om ook voor volwassenen met een laag inkomen de deelname aan sport en cultuur bereikbaar te maken. Dit betreft een jaarlijkse subsidie van € 66.000. Voor de jaren 2025 en 2026 kan deze subsidie mede gefinancierd worden vanuit de SPUK-GALA, voor een bedrag van € 25.000 per jaar.

Programmaonderdeel: Verenigingsleven en sport

Wat willen we bereiken

We willen sport als basis voor gezond leven en samenhang in gemeenschappen behouden en versterken

Het verenigingsleven en sport zijn sterke pijlers van de leefbaarheid in de kernen en dorpen. Sporten werkt preventief positief voor onze gezondheid en verenigingen zorgen voor samenhang in de gemeenschappen. We zien dat de verenigingen het moeilijk hebben. De kosten stijgen door de hoge energieprijzen, minima hebben het geld niet om zichzelf en/of de kinderen lid te laten zijn en het is steeds moeilijker om actieve leden te vinden die de vereniging op alle niveaus draaiende houden. Om de positieve effecten van het verenigingsleven en de sport te behouden en versterken is een impuls nodig.

Wat gaan we er voor doen

"Westerwolde Beweegt" blijft zich inzetten om alle inwoners in beweging te krijgen door het organiseren van activiteiten. Net als vorig jaar zal er weer ingezet worden op o.a. extra verenigingsondersteuning.

Omschrijving (toelichting)

In aansluiting op de inventarisatie onder de jongeren tussen 12-23 jaar waar de beweegbehoefte ligt, zullen extra activiteiten worden georganiseerd onder de noemer "Van online naar offline".

Omschrijving (toelichting)

De tennisbanen in Westerwolde zijn oud en afgeschreven. Samen met de verenigingen zal een Toekomstvisie worden opgesteld voor tennis in Westerwolde.

Omschrijving (toelichting)

Onderdeel van deze toekomstvisie is een meerjarenonderhoudsplan met daaruit voortvloeiende lasten voor renovatie.

In het plan van aanpak voor het CVG de Barlage is in jaarschijf 2026 een taakstellende bezuiniging opgenomen.

Omschrijving (toelichting)

De exploitatie van € 590.000 terugbrengen naar € 350.000 (niveau 2023). Voor de verduurzaming van De Barlage is een subsidie van € 961.370. De eigen bijdrage is grofweg € 1.775.000, te financieren uit bestemmings- en algemene reserve. Deze bedragen zijn zichtbaar in het programma Groen en Duurzaam.

Programmaonderdeel: Kunst en cultuur

Wat willen we bereiken

We willen kunst en cultuur als basis voor mentaal gezond leven, drager van onze identiteit en samenhang in gemeenschappen behouden en versterken

Kunst en cultuur zijn voedsel voor de geest en drager van onze identiteit. Door het te ervaren of door het zelf te doen, draagt het bij aan onze geestelijke gezondheid en ons geluk. Ook hierin zijn verschillende verenigingen en gezelschappen actief die daarmee bijdragen aan de gemeenschapszin. Het college wil de kracht van kunst en cultuur behouden en versterken.

Wat gaan we er voor doen

Culturele verenigingen op het gebied van amateurkunst (zang, toneel, fanfare etc.) worden blijvend ondersteund (ASV).

Omschrijving (toelichting)

De Groninger cultuur, met name de immateriële aspecten daarvan (taal, volkskunst, folklore) worden blijvend ondersteund met de door de gemeente georganiseerde Grunneger Weke.

Omschrijving (toelichting)

De mondelinge geschiedenis van Westerwolde (de 'Verhalen van Westerwolde') wordt ingezet als verbindingsmiddel tussen jong-en-oud (ouderen geïnterviewd door jongeren) en als nieuwe bron (vastlegging) voor de cultuurhistorie van Westerwolde.

Omschrijving (toelichting)

De gemeente ondersteunt initiatieven op het gebied van podiumkunsten en festivals die regionaal zijn geworteld en bijdragen aan een actief cultureel aanbod in Westerwolde (theater, concerten, kunstroutes en -festivals, etc., ASV).

Omschrijving (toelichting)

De gemeente ondersteunt verenigingen, stichtingen en andere maatschappelijke organisaties die zich inspannen om de cultuurhistorie van Westerwolde (archeologie, living-act-festivals, regionale geschiedenis) levend te houden en uit te dragen (ASV).

Omschrijving (toelichting)

Het uitvoeren van een nieuwe cultuurnota.

Omschrijving (toelichting)

Daarin wordt onder andere uitgewerkt op welke wijze kunst en cultuur in de volle breedte (m.n. sociaaleconomisch) bijdragen aan de sociale cohesie, de versterking van de regionale identiteit, de bevordering van het geestelijk welzijn en de persoonlijke creatieve ontwikkeling.

Beleidsindicatoren: programma 1

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2023	11,99	8,7	30-07-2024
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2023	12,1	2,5	30-07-2024
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2023	6,0	4,3	30-07-2024
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2023	1,9	1,3	30-07-2024
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2023	5,7	5,8	30-07-2024
Niet-Sporters	%	2022	60,9	46,4	30-07-2024
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2022	1	1	30-07-2024
Jongeren met jeugdhulp	% van alle	2023	12,4	13,5	30-07-

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
	jongeren tot 18 jaar				2024
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2023	1,5	1,1	30-07-2024
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2023	0,7	0,3	30-07-2024
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2023	1000	700	30-07-2024

Op grond van de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten dienen per programma de beleidsindicatoren zoals genoemd in die regeling opgenomen te worden in de begroting. Hier zijn de op het moment van gereedkomen van de begroting bekend zijnde indicatoren opgenomen.

Wat mag het kosten: programma 1

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Gezond en gelukkig in Westervolde

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
				2023	2024	2025
Baten	3.395	2.625	2.670	2.568	2.103	2.103
Lasten	37.835	40.918	43.461	41.270	40.861	41.078
Subtotaal programma: 1	-34.440	-38.294	-40.791	-38.702	-38.758	-38.975
Onttrekking aan reserves	0	660	103	42	39	39
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	660	103	42	39	39
Saldo programma: 1	-34.440	-37.633	-40.688	-38.660	-38.720	-38.936

Programma 2 Kansen om te groeien in Westervolde

Missie en doelstelling: programma 2

Westerwolde wil een aantrekkelijke gemeente zijn voor zowel de ondernemers als voor de werkenden die de ondernemingen draaiende houden.

Westerwolde verdient een sterke economie. Het MKB en de retail zijn zeer divers en sterk en vragen om uitbreiding. Het draagt in belangrijke mate de economie van Westervolde. De grotere ondernemingen op Bedrijvenpark Zuid-Groningen zijn toonaangevend in de voedsel-, zetmeel- en eiwit industrie. Dit cluster krijgt steeds meer naam als eiwitcluster, of Protein Valley. Er is veel belangstelling van soortgelijke of verwante bedrijven om zich hierbij aansluitend te vestigen. Al dit soort innovatieve (kleine) ondernemingen vormen samen met goed (basis)onderwijs de basis voor de toekomstige bedrijvigheid in de gemeente.

Programmaonderdeel: Industrie en MKB

Wat willen we bereiken

MKB en Industrie

We bieden het MKB en de industrie ruimte voor groei.

Wat gaan we er voor doen

We ontwikkelen een bedrijventerrein van ongeveer 11 hectare aan de Nulweg in Ter Apel voor ons lokaal MKB.

Omschrijving (toelichting)

De ruimtevraag vanuit (lokale) bedrijven is momenteel groter dan deze 11 hectare, wat de noodzaak van deze uitbreiding aantoont. Vooral met het oog op de toekomstige Nedersaksenlijn is een uitbreiding van het aantal bedrijfskavels van belang om bedrijven ontwikkelperspectief te kunnen bieden en Westerwolde als interessant vestigingsgebied te positioneren. Het streven is om eind 2026 het bedrijventerrein bouwrijp op te leveren.

We spreken met het vaststellen van de centrumvisie voor Ter Apel is een stevige ambitie uit voor de transformatie van het winkelcentrum.

Omschrijving (toelichting)

We creëren daarmee aantrekkelijke verblijfsgebieden. We werken in 2024 aan een definitief inrichtingsplan en financieringsvoorstel voor het winkelcentrum, het park aan de Nederveen Cappelstraat en de verbinding tussen de kloosterenclave en het centrum. Met instemming van de gemeenteraad werken we in de jaren daarna aan de uitvoering. Hierdoor ontstaat een meer toekomstbestendig, aantrekkelijk, klimaatadaptief en leefbaar centrumgebied waarbij de verbinding met andere belangrijke gebieden in de buurt versterkt wordt. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van externe financieringsbronnen, zoals Nij Begun, Regiodeal Regiocentra Groningen en andere impuls gelden.

We ontwikkelen samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties een gebiedsvisie voor Ter Apel.

Omschrijving (toelichting)

In het kader van het Masterplan Regiocentra Groningen – waarbij Ter Apel als regiokern is aangeduid – heeft deze gebiedsvisie als doel de brede welvaart in Ter Apel te vergroten. Zowel op ruimtelijk, economisch en sociaal vlak. De vastgestelde centrumvisie voor Ter Apel sluit hier als bouwsteen naadloos op aan. De gebiedsvisie wordt in het eerste kwartaal van 2025 opgeleverd. Hierbij wordt ook een meerjaren kostenraming opgeleverd, omdat de visie een opmaat is naar fysieke ruimtelijke ingrepen.

We stellen een regionaal afgestemde visie op voor het gebied rondom de N366.

Omschrijving (toelichting)

Met een treinstation en spoor dat langs Ter Apel en Ter Apelkanaal zal lopen, is het belangrijk om nu al na te denken over een juiste balans van wonen, werken en openbaar vervoer in het gebied tussen deze twee kernen. Met dit visiedocument geven we op de korte, middel en lange termijn een doorkijk naar de gebiedsontwikkeling voor dit gebied.

We faciliteren een krachtig bedrijvennetwerk op Bedrijvenpark Zuid-Groningen.

Omschrijving (toelichting)

De voorspelde groei van het aantal ondernemingen op Bedrijvenpark Zuid-Groningen vraagt om een meer professioneel bedrijvennetwerk. Vooral in het kader van de Nedersaksenlijn en gebiedsontwikkeling N366 is het belangrijk om op dat bedrijventerrein een sterke organisatiegraad te hebben. We faciliteren hierin waar mogelijk en gaan graag de samenwerking aan.

Programmaonderdeel: Vrijtijdseconomie

Wat willen we bereiken

De retail, horeca en andere bedrijfsactiviteiten hebben baat bij een sterke recreatieve sector. Wandelaars en fietsers weten Westerwolde meer dan ooit te vinden als recreatieve bestemming. Het beekdallandschap blijkt een zeer geliefde trekker bij toeristen die op zoek zijn naar rust, ruimte, natuur en avontuur. Om dat vast te houden en uit te bouwen, moeten we ruimte bieden aan nieuwe recreatieconcepten die passen bij het karakter van Westerwolde.

Wat gaan we er voor doen

We werken aan een verdubbeling van het aantal overnachtingen in 2030, ten opzichte van de jaren 2015 tot 2019.

Omschrijving (toelichting)

Daarvoor moet onder andere het aantal bedden in Westerwolde stijgen. Liefst in hoogwaardige accommodaties waar bezoekers het gehele jaar gebruik van kunnen maken. Zo maken we verblijf gedurende het hele jaar aantrekkelijk. We zetten in op recreatieve ontwikkelingen die passen bij het gebied en de soort bezoeker die we graag naar Westerwolde halen. Daarbij kan met de juiste motivering in sommige gevallen afgeweken worden van bestaand ruimtelijk beleid.

Ons wandel- en fietsnetwerk is voor een heel groot deel het visitekaartje van Westerwolde als recreatieve bestemming.

Omschrijving (toelichting)

Om het onderhoudsniveau van de wandelpaden op niveau te houden en daar waar mogelijk te verbeteren, heeft uitvoeringsorganisatie stichting Wandelen in Westerwolde structureel meer budget nodig. Daarnaast werken we in 2024 de inventarisatie van de fietspaden uit in een uitvoeringsplan/-programma fiets. Het gaat hierbij om de fietspaden zelf en wat de beleving van de fietser is op de paden. Hierin worden ook de voorzieningen langs de routes bekeken, zoals bankjes en informatievoorziening.

Daarnaast werken we met de Groninger gemeenten en provincie Groningen aan een uitvoeringsplan waterrecreatie.

Omschrijving (toelichting)

Het laaghangende fruit doen we al in 2023. In 2024 maken we met inventarisaties en onderzoeken inzichtelijk waar kansen liggen voor welk type waterrecreatie en waar we op in moeten zetten.

Jaarlijks versterken we de verschillende recreatieve samenwerkingsverbanden en leggen we contact met Westerwoldse recreatieondernemers en Cittaslow-supporters.

Omschrijving (toelichting)

Twee keer per jaar wordt er een toeristisch café georganiseerd door regiomarketingorganisatie ZO!Groningen. Tijdens die cafés worden toeristische ondernemers uit Westerwolde uitgenodigd om met elkaar te netwerken en kennis op te doen over de sector.

We stellen een uitvoeringsprogramma voor Cittaslow op.

Omschrijving (toelichting)

Met de projecten en activiteiten in dat programma maken we Cittaslow tastbaar voor inwoners, supporters en andere betrokkenen. Cittaslow is daarnaast een mooie manier om de vrijetijdseconomie binnen Westerwolde meer invulling te geven. Door meer samen te werken met andere Cittaslow gemeenten versterken we onze positie in het netwerk en hopen we meer mensen naar Westerwolde te trekken.

Begin 2022 is het beleid om permanente bewoning op vakantieparken tegen te gaan vastgesteld.

Omschrijving (toelichting)

Daarna is er een voortvarende start gemaakt met de inventarisatie op de parken. We hebben nu goed in beeld in welke vakantieverblijven er wordt gewoond. In 2024 starten we met handhaving op de parken. Het voorkomen van ondermijning is hier een groot onderdeel van, iets wat steeds meer voorkomt op vakantieparken in het noorden van Nederland.

We blijven inzetten op regiomarketing, omdat dat sinds de oprichting regiomarketeer ZO!Groningen effectief is gebleken.

Omschrijving (toelichting)

Programmaonderdeel: Werk en inkomen

Wat willen we bereiken

We zien de afgelopen jaren dat verschillende inwoners een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben

Zij dreigen af te haken. We willen met deze inwoners aan de slag om weer een stap vooruit te doen. Waar betaald werk vaak niet in zicht is, willen we deze mensen weer mee laten doen.

Wat gaan we er voor doen

We maken maatschappelijk ondernemerschap aantrekkelijk.

Omschrijving (toelichting)

In samenwerking met de arbeidsmarktregio (Werk in Zicht), Afeer en de gemeente blijven we diverse voorzieningen aanbieden waardoor het voor ondernemers aantrekkelijk(-er)

wordt om kwetsbare werknemers in dienst te nemen. We zien inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt of een arbeidsbeperking het liefst bij een reguliere werkgever zodat zij ook regulier inkomen ontvangen.

We stimuleren meer dan voorheen de samenwerking tussen onderwijs aan de ene kant en ondernemers en onze sociaal ontwikkel bedrijven aan de andere kant om werkzoekenden optimaal te ondersteunen en voor te bereiden op onze lokale arbeidsmarkt.

Omschrijving (toelichting)

Daarnaast werken we aan een ontwikkelcentrum in Vlagtwedde.

Omschrijving (toelichting)

In dit ontwikkelcentrum werken we integraal samen om de ontwikkelwens van de inwoner mogelijk te maken. Dit doen we volgens de methodiek van gebiedsgericht werken en talent perron. Het wordt dé plek van ontmoeten, leren en doen naar ieders vermogen.

De participatiewet zal op 1 januari 2025 op 20 punten fundamenteel wijzigen.

Omschrijving (toelichting)

Onder de titel 'Participatie in balans' staan de menselijke maat en het vertrouwen centraal. Dit vraagt een cultuuromslag in de uitvoering binnen Westerwolde en aanpassing van bestaand beleid en werkwijzen. We verwachten dat dit tot een uitzetting van de formatie van de uitvoering zal leiden. Hoe dit er precies uit zal zien is nog niet bekend. Dit zal in 2025 bekend worden.

Beleidsindicatoren: programma 2

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2023	642,3	836,6	30-07-2024
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2022	5,0	6,0	30-07-2024
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2023	66,0	73,1	30-07-2024
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2023	260,8	344,8	30-07-2024
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2023	223,7	191,5	30-07-2024
Demografische druk	%	2024	88,9	70,4	30-07-2024

Op grond van de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten dienen per programma de beleidsindicatoren zoals genoemd in die regeling opgenomen te worden in de begroting. Hier zijn de op het moment van gereedkomen van de begroting bekend zijnde indicatoren opgenomen.

Wat mag het kosten: programma 2

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Kansen om te groeien in Westerwolde

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	8.592	8.725	8.602	8.602	8.577	8.577
Lasten	24.060	24.888	24.822	24.451	24.229	24.182
Subtotaal programma: 2	-15.467	-16.164	-16.219	-15.849	-15.652	-15.605
Onttrekking aan reserves	0	316	7	7	7	7
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	316	7	7	7	7
Saldo programma: 2	-15.467	-15.848	-16.213	-15.843	-15.646	-15.599

Programma 3 Mooi Wonen in Westerwolde

Missie en doelstelling: programma 3

Westerwolde wil een aantrekkelijke toekomstbestendige woon-en werkomgeving zijn voor mensen van binnen en buiten Westerwolde en voorzien in meer woningen met nieuwbouw/herstructurering en de daaraan gekoppelde doorstroming.

Westerwolde is een prachtige gemeente om in te wonen. Dat merken we onder andere aan de bovengemiddelde instroom van ouderen die hier graag willen wonen. De Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA) geeft de gemeenten in de nabije toekomst een nadrukkelijk rol in het huisvesten van doelgroepen. Tegenover die beide instromen zien we het aandeel 30-plussers kleiner worden. Voor jongeren en jongvolwassenen is het moeilijk om een woning in hun eigen dorp te krijgen. Daarnaast is het voor ouderen die kleiner willen wonen in de eigen kern lastig om een geschikte plek te vinden.

Op dit moment zijn er onvoldoende woningen. Door het tekort is de druk op de woningmarkt groot. Dit wordt als gevolg van de boven geschetste ontwikkelingen nog groter waardoor de prijzen stijgen, vaak boven het budget van de Westerwolder. De markt is krap en met name de kwaliteit voldoet in veel gevallen niet aan de eisen die bijvoorbeeld energetisch en bouwkundig aan woningen worden gesteld. Deze woningen zijn grotendeels in particuliere handen. Een groot deel van deze mensen heeft niet het geld om deze woningen te verduurzamen.

Programmaonderdeel: Wonen

Wat willen we bereiken

Westerwolde wil een aantrekkelijke toekomstbestendige woon-en werkomgeving zijn voor mensen van binnen en buiten Westerwolde en voorzien in meer woningen met nieuwbouw/herstructurering en de daaraan gekoppelde doorstroming

Wat gaan we er voor doen

Uitvoeringsprogramma woonvisie

Omschrijving (toelichting)

In het vierde kwartaal van 2024 leveren we een nieuwe woonvisie op voor de periode 2025-2029. Onderdeel van de woonvisie is een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen en een woningbouwprogramma. Na vaststelling van de woonvisie, werken we in 2025 het uitvoeringsprogramma verder uit. Vervolgens geven we hier in 2025 uitvoering aan.

Verkennen doelgroepenverordening en eventueel opstellen

Omschrijving (toelichting)

In 2024 verkennen we of het instellen van een doelgroepenverordening noodzakelijk en doelmatig is. Met een doelgroepenverordening kunnen we nieuwbouwwoningen doelgroepgericht toewijzen. De uitkomst van de verkenning leggen we vast in de nieuwe woonvisie 2025-2029. Als de verordening noodzakelijk en doelmatig blijkt, dan leveren we deze in 2025 op.

Uitvoeren van meerjarige prestatieafspraken (Acantus)

Omschrijving (toelichting)

Eind 2023 hebben we samen met woningcorporatie Acantus en huurdersvertegenwoordiging BOW meerjarige prestatieafspraken opgesteld voor de periode 2024-2028. We voeren de prestatieafspraken uit in de periode 2024-2028. Het bouwen van 120-135 extra sociale huurwoningen in Westerwolde maakt onderdeel uit van deze afspraken.

Volkshuisvestingsfonds: aanpak particuliere woningvoorraad

Omschrijving (toelichting)

In het vierde kwartaal van 2023 is onze aanvraag Volkshuisvestingsfonds voor Vlagtwedde en Bellingwolde toegekend. We zetten de middelen in voor het verbeteren van de particuliere woningvoorraad. Het gaat om groot onderhoud uitvoeren, de uitstraling van woningen verbeteren en woningen levensloopbestendig maken en het inpanden (kopen) van woningen door een woningcorporatie. Vanaf 2025 voeren we het in 2024 op te zetten Uitvoeringsplan Volkshuisvestingsfonds Oost-Groningen uit. De eerder afgewezen aanvraag voor Ter Apel is in 2024 opnieuw ingediend. Wordt deze alsnog toegekend dan voegen we Ter Apel toe aan het uitvoeringsplan.

De totale investering voor de drie deelaanvragen Bellingwolde, Vlagtwedde en Ter Apel (verspreid over 10 jaar) bedraagt € 7.911.951 incl. btw. Het rijk financiert met de toegekende subsidie van 2.373.585 incl. btw het grootste deel. De provincie dekt vanuit het NPG 2.373.585 incl. Btw. Het gemeentelijke aandeel is € 1.324.898 incl. btw (btw is compensabel). Dekking kan worden gevonden in de Bestemmingsreserve en/of algemene reserve Woonvisie.

Uitvoering Aanpak Rotte Kiezen

Omschrijving (toelichting)

'Rotte kiezen' hebben een negatieve invloed op de woon- en leefomgeving. De Oost-Groninger gemeenten voeren samen met het Regionaal Woon-en Leefbaarheidsplan Oost Groningen (RWLP), een aanpak uit. Het doel van de aanpak is het terugdringen van het aantal panden, om waardedaling van omliggende panden te voorkomen en de leefbaarheid in de omgeving te vergroten. Om dit te bereiken zet de aanpak in op het verbeteren of ultiem slopen van Rotte kiezen. De aanpak is een combinatie van een helpende hand (persoonlijke benadering en waar nodig financiële ondersteuning) en een harde hand (handhaving). Beide handen zijn nodig voor een goed werkende aanpak. De verwachting is dat nieuwe middelen beschikbaar zijn per september 2024, uit Regiodeal 2.

GGA-Vlagtwedde

Omschrijving (toelichting)

We voeren in 2025 het Uitvoeringsplan uit van de GGA-Vlagtwedde. Daarvoor gebruiken we de middelen die daarvoor beschikbaar zijn gesteld uit de eerste Regiodeal (tot medio 2025, met eventueel uitloop tot begin 2026).

Woonwagen- en standplaatsenbeleid

Omschrijving (toelichting)

We stellen in 2024 in regionaal verband een woonwagen- en standplaatsenbeleid op. Dit beleid wordt in de eerste helft van 2025 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Deze inspanning volgt uit de verplichtingen van het Rijksbeleidskader gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid (2018). Gemeenten moeten beleid ontwikkelen, dat het woonwagenvoer voelende faciliteert en beschermt. In de daaropvolgende jaren voeren we het beleid uit, al naar gelang de kwantitatieve en kwalitatieve behoefte van deze doelgroep.

Wat willen we bereiken

Nieuwe wettelijke verplichtingen (NWBA / Wvrv)

In 2022 presenteerde de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) de Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA). Het doel van de NWBA is het snel bevorderen van de beschikbaarheid, betaalbaarheid en kwaliteit van het woningaanbod in Nederland. Met de NWBA wil het Rijk opnieuw de regie nemen over de volkshuisvesting. Om dit streven een juridische grondslag te geven, heeft de minister VRO een integraal wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd. Het gaat om het wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting (Wvrv), ook wel bekend als de Regiewet. Het wetsvoorstel bevat wijzigingen in verschillende wetten: de Omgevingswet; Huisvestingswet; Woningwet; Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Dit wetsvoorstel bevat ingrijpende veranderingen op het gebied van wonen en zorg. Het kernwoord is 'plicht'. Ten eerste worden gemeenten verplicht een regionaal afgestemde woonzorgvisie vast te stellen. Ten tweede worden gemeenten verplicht een huisvestingsverordening vast te stellen, met daarinbinnen een urgentieregeling voor de toewijzing van woningen aan aandachtsgroepen en urgenten.

Het college geeft gevolg aan de NWBA / Wvrv met de volgende activiteiten:

Wat gaan we er voor doen

Deelname 'Koploperregio Groningen'

Omschrijving (toelichting)

We nemen deel aan het provinciebrede traject 'Koploperregio Groningen'. Dit levert in 2024 een gezamenlijk beeld op van de opgaven. Mede op basis daarvan maken de betrokken partijen in 2025 strategische keuzen en uitvoeringsafspraken op tenminste provinciaal en regionaal niveau. Deelname aan de Koploperregio is het voortraject voor het opstellen van een regionaal afgestemde woonzorgvisie, inclusief een uitvoeringsagenda op hoofdlijnen.

Woonzorgvisie

Omschrijving (toelichting)

We stellen in 2024 de verplichte regionaal afgestemde woonzorgvisie op, inclusief een uitvoeringsagenda op hoofdlijnen. Deze leggen we in de eerste helft van 2025 ter besluitvorming voor aan de raad. Met het vaststellen van de woonzorgvisie maakt de raad strategische keuzes voor voldoende en passende huisvesting, zorg en ondersteuning aan aandachtsgroepen en ouderen. Vanaf 2025 werken en voeren we de uitvoeringsagenda verder uit.

Huisvestingsverordening met urgentieregeling

Omschrijving (toelichting)

We stellen in 2024 de verplichte huisvestingsverordening met urgentieregeling op. Deze leggen we in de eerste helft van 2025 ter besluitvorming voor aan de raad. Met het vaststellen hiervan maakt de raad een keuze voor de eerlijke verdeling van een schaars goed: sociale huurwoningen. Met de huisvestingsverordening geven we sturing op de sociale huurvoorraad, door de toewijzing ervan aan mensen met een lager inkomen, aandachtsgroepen en urgenten.

Programmaonderdeel: Ruimtelijke Ordening / Grondzaken

Wat willen we bereiken

Om in onze leefomgeving de goede dingen te kunnen regelen, te ontwikkelen en mogelijk te maken, zet het college in op het volgende

Wat gaan we er voor doen

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Wij blijven werken aan het aan het opstellen van het omgevingsplan voor de gehele gemeente Westerwolde.

Omschrijving (toelichting)

Het nieuwe omgevingsplan vervangt uiteindelijk alle huidige bestemmingsplannen. We zijn begonnen met het opstellen van een deel van het omgevingsplan voor de kern Ter Apel. De verwachting is dat dit deelomgevingsplan eind 2024 als ontwerp in procedure wordt gebracht. Daarna gaan wij werken aan het omgevingsplan voor de andere kernen in Westerwolde, gevolgd door het deelomgevingsplan voor het buitengebied.

We stellen een nota omgevingskwaliteit op.

Omschrijving (toelichting)

De nota omgevingskwaliteit vervangt de huidige welstandsnota's van de voormalige gemeenten Bellingwedde en Vlagtwedde. We zijn in 2024 gestart met een evaluatie van de huidige welstandsnota's. Aan de hand van deze uitkomsten starten we in 2024 nog met het opstellen van een nota omgevingskwaliteit opstellen in samenwerking met een extern bureau. De nota die medio 2025 verschijnt, richt zich op de gebouwde omgeving en integreert met name cultuurhistorie, landschap, architectuur, klimaatadaptatie en duurzaamheid.

We blijven waar passend en mogelijk gronden in eigendom van de gemeente geschikt maken voor woningbouw en uitgeven.

Omschrijving (toelichting)

Programmaonderdeel: Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Wat willen we bereiken

Met goede wet- en regelgeving en het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid werken we aan een leefbaar, veilig en aantrekkelijk Westerwolde

Wat gaan we er voor doen

We optimaliseren het handhavingsbeleid.

Omschrijving (toelichting)

Het huidige beleid voldoet niet geheel aan de gemaakte afspraken tussen Provincie en Groninger gemeenten. Daarnaast vraagt de Omgevingsdienst Groningen ook om afstemming met hen en gemeenten onderling zodat er eenduidiger kan worden gewerkt. Landelijk is er nieuw handhavingsbeleid ontwikkelt in lijn met de nieuwe Omgevingswet. Dit alles vraagt om optimalisering van het in 2023 vastgestelde beleid.

In het verlengde van een geoptimaliseerd handhavingsbeleid passen we de handhavingsstrategie aan.

Omschrijving (toelichting)

We gaan prioriteren. De Wet goed verhuurderschap en de Gasketelwet zorgen voor extra taken. Uit de rotte kiezenaanpak blijkt dat er schrijnende situaties zijn, waarbij een inwoner in een onveilige woonsituatie woont. Deze situaties kosten de toezichthouders/handhavers meer dan gemiddeld tijd, omdat afstemming met het sociaal domein nodig is. Dit alles is niet op te vangen met de huidige formatie en bezetting en vraagt om uitbreiding.

Beleidsindicatoren: programma 3

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
Functiemenging	%	2023	45,6	54,2	30-07-2024
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000	2023	177,0	181,80	30-07-

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
	inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar				2024
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2022	1,3	9,3	30-07-2024

Op grond van de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten dienen per programma de beleidsindicatoren zoals genoemd in die regeling opgenomen te worden in de begroting. Hier zijn de op het moment van gereedkomen van de begroting bekend zijnde indicatoren opgenomen.

Wat mag het kosten: programma 3

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Mooi Wonen in Westerwolde

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	3.066	1.053	2.140	1.762	1.759	1.609
Lasten	2.655	3.887	4.268	5.402	5.128	5.027
Subtotaal programma: 3	411	-2.834	-2.128	-3.640	-3.369	-3.418
Onttrekking aan reserves	0	202	2	2	2	2
Toevoeging aan reserves	0	950	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	-748	2	2	2	2
Saldo programma: 3	411	-3.582	-2.126	-3.638	-3.367	-3.416

Programma 4 Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde

Missie en doelstelling: programma 4

Westerwolde wil goed bereikbaar zijn over wegen, spoor en water en goed ontsloten voor het digitale verkeer, elektriciteit en mogelijk waterstof.

Een goede bereikbaarheid binnen Westerwolde en vanuit Westerwolde naar omliggende plaatsen, steden en regio's in Nederland en Nedersaksen zijn essentieel voor de economie en leefbaarheid van Westerwolde. Voor de auto en het vrachtverkeer maken we gebruik van een sterke hoofdstructuur van A7/A31 en de N366. De ov-infrastructuur van bus en trein is zwak. Het OV verarmt en de jeugd, de ouderen en het bedrijfsleven ervaren dit sterk door de lange reistijden naar werk-, onderwijs- voorzieningscentra. De komst van de Nedersaksenlijn zou deze situatie sterk verbeteren.

De digitale bereikbaarheid van Westerwolde verbetert op dit moment sterk met de uitrol van glasvezel. Een zorg is de capaciteit van het bestaande elektriciteitsnet in relatie tot de toenemende elektrificatie van onze energievoorziening. De ligging van Westerwolde ten opzichte van de as Eemshaven – Emmen is mogelijk een kans op het gebied van waterstof.

Westerwolde wil bijdragen aan de brede welvaart door de bereikbaarheid behouden en versterken.

Programmaonderdeel: Wegen, Spoor en water

Wat willen we bereiken

Westerwolde wil goed bereikbaar zijn over wegen, spoor en water en goed ontsloten voor het digitale verkeer, elektriciteit en mogelijk waterstof

Wat gaan we er voor doen

We participeren in het landelijke MIRT vooronderzoek naar de ontwikkeling van de Nedersaksenlijn.

Omschrijving (toelichting)

Samen met onze partners spannen we ons in voor een zo goed mogelijk uitgewerkt voorstel. Een voorstel dat maximaal kans maakt op een positief besluit van het rijk om de Nedersaksenlijn op de MIRT-kalender te zetten wat een feitelijke uitvoering zeer veel dichterbij brengt.

We voeren aansluitend op de NOR 2.0 een impactanalyse voor onze bruggen uit. Daarin wegen we de bereikbaarheid over weg en water af tegen de financiële mogelijkheden. Op basis hiervan kunnen we strategische keuzes maken rond al onze bruggen.

Omschrijving (toelichting)

We stellen een eigen visie voor het openbaar vervoer in de gemeente op en gebruiken deze voor de gesprekken met het OV-bureau.

Omschrijving (toelichting)

We continueren Automaatje en de Buurtbus

Omschrijving (toelichting)

We gaan aan de slag met de uitkomsten van het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek buurtbus Bellingwolde – Vlagtwedde. Afhankelijk van de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek besluiten we of de buurtbus er kan komen en ondernemen we verdere acties

Omschrijving (toelichting)

We onderzoeken samen met een groep inwoners van Wedde of er een pilot met deelmobiliteit in Wedde kan komen (auto – delen)

Omschrijving (toelichting)

We maken nieuwe bestuurlijke afspraken met de Provincie en het Waterschap over het beheer en onderhoud bij de gerealiseerde ongelijkvloerse aansluitingen N366 Westerstraat, N366 Nulweg en N366 Avebe

Omschrijving (toelichting)

De kosten voor de gemeente zijn eenmalig € 77.354 in de vorm van een afkoopsom.

We realiseren nieuwe bushaltes en fietsvoorzieningen bij de op- en afrit N368 /Lageweg in Wedde in samenwerking met de provincie en direct aanwonenden

Omschrijving (toelichting)

Zo krijgt Wedde twee keer per uur een busverbinding in plaats van één keer per uur en verbetert ook de bereikbaarheid van Vriescheloo/Veelerveen met de bus.

We benutten zoveel mogelijk subsidies (Provincie en Rijk) om de verkeersveiligheid op wegen en fietspaden in Westerwolde te vergroten

Omschrijving (toelichting)

We voeren het noodzakelijke onderhoud uit aan onze wegen en fietspaden. De Nota Openbare Ruimte is hierbij kaderstellend

Omschrijving (toelichting)

Jaarlijks wordt bij een positief rekeningsaldo de bestemmingsreserve Openbare Ruimte aangevuld

Omschrijving (toelichting)

Deze kan worden gebruikt om het incidentele tekort op de werkzaamheden voortvloeiend uit de NOR te compenseren. Dit kan dan worden gebruikt om het ambitieniveau basis in stappen te bereiken. Bij de bestemming van het rekeningsaldo 2023 wordt hiertoe een aanzet gegeven.

Wat mag het kosten: programma 4

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	134	138	59	59	59	59
Lasten	4.682	8.494	4.604	4.688	4.689	4.679
Subtotaal programma: 4	-4.549	-8.356	-4.545	-4.629	-4.631	-4.620
Onttrekking aan reserves	0	990	433	512	512	512
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	990	433	512	512	512
Saldo programma: 4	-4.549	-7.366	-4.112	-4.117	-4.119	-4.108

Programma 5 Groen en duurzaam Westerwolde

Missie en doelstelling: programma 5

Westerwolde wil haar landschap, het groene karakter en de biodiversiteit behouden en versterken. Het wil de eigen CO2-voetafdruk verkleinen, maximaal inzetten op hergebruik van grondstoffen en toewerken naar een klimaatrobuuste en waterbestendige omgeving.

Westerwolde heeft een uniek en ogenschijnlijk onaangetast landschap. In de landschapsbiografie van Westerwolde is dat mooi gedocumenteerd. Het is van groot belang om deze kwaliteit te behouden te versterken. De biodiversiteit is in potentie groot, maar niet altijd in balans. Dit leidde recent tot plagen zoals die van de eikenprocessierups.

Duurzaamheid heeft met onder andere energie, klimaat en grondstoffen verschillende dimensies. De energieopgave is groot. Met de realisatie van een aantal zonneparken op plekken waar het landschappelijk wel kan, hebben we flinke stappen gezet. Maar we zijn er nog niet. Daarnaast is de opgave in de warmtetransitie groot. Er zijn veel woningen met een laag energielabel en veel mensen hebben het geld niet om te investeren in isolatie van de woning en andere energiebesparende maatregelen. Ook de gemeente zelf heeft een flinke opgave met het energiezuinig maken van het eigen vastgoed.

Verder zien we afval steeds meer als een bron van (potentiële) grondstoffen en proberen we onze afvalinzameling zoveel mogelijk daarop aan te passen.

Programmaonderdeel: Openbaar groen en Landschap

Wat willen we bereiken

We willen het groene karakter van Westerwolde in stand houden en versterken

Wat gaan we er voor doen

Inzicht groenstructuren

Omschrijving (toelichting)

We willen meer zicht krijgen op de groenstructuren in de gemeente. Te denken valt hierbij aan wijkbeplanting met wegbegeleidende bomenrijen, markante groene terreinen en voldoende balans in groene ruimte in de dorpen en woonwijken en landschapsstructurende elementen zoals leidijken, essen en dergelijke. Dit inzicht wordt gebruikt als toetssteen bij de verkoop of het in bruikleen geven van openbaar snippergroen en overhoeken aan derden. Zo kan rekening wordt gehouden met de waarde voor cultuurhistorie, landschap, leefbaarheid en dorps schoon. Ook kan de handhaving op illegale ingebruikname van gronden op grond van de APV sterker worden onderbouwd.

Groenvisie

Omschrijving (toelichting)

We stellen een groenvisie op. Hierin worden ontwikkelingen en aandachtsgebieden zoals biodiversiteit, ecologie, duurzaamheid, klimaatadaptatie, invasieve exoten, en ziektes en plagen meegenomen. Aansluitend wordt de visie vertaald in beleid hoe om te gaan met deze zaken.

Speeltuin Bellingwolde

Omschrijving (toelichting)

In het programma Asiel is een overschot zichtbaar op de opvang van Oekraïners. Van dit overschot willen we € 50.000 gebruiken als cofinanciering voor het realiseren van een speeltuin in Bellingwolde.

Programmaonderdeel: Duurzaamheid

Wat willen we bereiken

In 2030 is de uitstoot van broeikasgassen met minimaal 49% gereduceerd ten opzichte van 1990 en in 2035 is Westerwolde geheel energieneutraal

Wat gaan we er voor doen

We verduurzamen de gemeentelijke vastgoedobjecten MFA De Meet, Jeugdgebouw Hebe en zwembad De Barlage

Omschrijving (toelichting)

De totale investering bedraagt € 5.602.000. Hiervoor is € 1.827.000 subsidie Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed ontvangen. Het eigen aandeel wordt gefinancierd vanuit de bestemmingsreserve 'Verduurzaming gemeentelijke gebouwen' en uit de Algemene Reserve.

We werken blijvend aan het overkoepelende platform GOUD Westerwolde waar inwoners en bedrijven optimaal geïnformeerd en ondersteund worden bij het maken van keuzes op het gebied van duurzaamheid

Omschrijving (toelichting)

We voeren het GOUD-project 'Woningisolatie' uit

Omschrijving (toelichting)

We verduurzamen hierin woningen met slechte labels en verlagen daarmee de woonlasten. Voor mensen onder het 140% sociaal minimum wordt tot € 40.000 voor isolatiemaatregelen volledig vergoed. Mensen met een inkomen boven het 140% sociaal minimum ontvangen maximaal € 20.000 subsidie, met inbegrip van de ISDE voor isolatiemaatregelen.

We voeren het GOUD-project 'Zon op dak' uit voor bedrijven, sportaccommodaties en maatschappelijk vastgoed

Omschrijving (toelichting)

De in potentie geschikte daken worden in beeld gebracht. Daarna volgen benodigde aanpak, benodigde middelen, beoogde resultaten en streefgetallen. We stimuleren actief binnen de huidige mogelijkheden en stellen een subsidieregeling voor onderzoek naar de technische geschiktheid van daken voor de opwek van zonne-energie bij het MKB op.

We voeren het GOUD-project 'Kleine dorpszonneparken' uit

Omschrijving (toelichting)

Ook hier ligt de hoogste prioriteit bij zon op dak. Daarna volgt de ontwikkeling van kleine dorpszonneparken. De mogelijkheden hiervoor hangen sterk af van beschikbare netcapaciteit. We werken een helder kader uit waaraan de dorpszonneparken moeten voldoen.

We verkennen de schaduwwerking van openbaar groen op daken waarop potentieel zonnepanelen kunnen worden gelegd of er al liggen. Aansluitend brengen we eventueel te nemen maatregelen in kaart

Omschrijving (toelichting)

Voor het Duurzaamheidsfonds en het Gebiedsfonds doorlopen we jaarlijks in het voorjaar en najaar een subsidieronde met een subsidieplafond

Omschrijving (toelichting)

Daarin nemen wij ook een aandeel voor verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed mee. Zo stimuleren we waardevolle projecten en initiatieven van groepen inwoners, verenigingen en stichtingen op het gebied van leefbaarheid, biodiversiteit en duurzaamheid.

In het schooljaar 2024 en 2025 werken we actief samen met scholen in het voortgezet onderwijs om leerlingen te stimuleren op het van gebied duurzaamheid, biodiversiteit en leefbaarheid

Omschrijving (toelichting)

Programmaonderdeel: Riolering en water

Wat willen we bereiken

Riolering is voor ons een belangrijk middel voor het handhaven van een goede volksgezondheid en het voorkomen van de verspreiding van ziektes

Wat gaan we er voor doen

Om inwoners bewust te maken van klimaatverandering en hun rol in de opgave tot een klimaatbestendige en water robuuste gemeente in 2050, gaan we starten met communicatie en voorlichting

Omschrijving (toelichting)

Daarnaast werken we samen met de andere gemeenten, waterschappen waterbedrijven en provincie om te komen tot een gezamenlijk subsidieregeling om onze inwoners te stimuleren maatregelen te nemen welke bijdrage aan het gezamenlijke doel.

Het water ven rioleringsplan loopt tot eind 2025. In 2025 zal er een nieuw plan worden opgesteld voor de komende jaren. Gezien de inflatie en grote opgaven zal naar verwachting de rioolheffing moeten stijgen

Omschrijving (toelichting)

Beleidsindicatoren: programma 5

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2022	176,4	147,74	30-07-2024
Hernieuwbare elektriciteit	%	2022	128,7	41,3	30-07-2024

Op grond van de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten dienen per programma de beleidsindicatoren zoals genoemd in die regeling opgenomen te worden in de begroting. Hier zijn de op het moment van gereedkomen van de begroting bekend zijnde indicatoren opgenomen.

Wat mag het kosten: programma 5

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Groen en duurzaam Westerwolde

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	8.969	11.220	12.919	10.706	10.706	10.687
Lasten	11.213	15.431	18.746	12.584	12.570	12.521
Subtotaal programma: 5	-2.244	-4.211	-5.826	-1.877	-1.864	-1.834
Onttrekking aan reserves	0	1	1	1	1	1
Toevoeging aan reserves	0	475	930	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	-474	-929	1	1	1
Saldo programma: 5	-2.244	-4.685	-6.755	-1.876	-1.863	-1.832

Programma 6 Asiel in Westerwolde

Missie en doelstelling: programma 6

Het COA-complex is een belangrijke economische factor in Westerwolde. De directe werkgelegenheid speelt hierin een belangrijke rol en de winkeliers en de rest van het MKB zijn belangrijke toeleveranciers. De aanwezigheid van het COA-complex heeft op dit moment ook negatieve kanten. Bij grote toestroom stopt het inschrijf- en doorstroomproces en verblijven soms grote groepen asielzoekers op het voorterrein in de open lucht. Daarnaast veroorzaakt een beperkte groep asielzoekers overlast. De rust in Ter Apel moet terugkomen en inwoners en bezoekers moeten zich daar prettig voelen.

Programmaonderdeel: Asiel & vluchtelingen

Wat willen we bereiken

Westerwolde streeft behoud na van het COA-complex met minimale overlast voor Ter Apel waardoor contact met de vluchtelingen die daar noodgedwongen verblijven kan worden hersteld

Wat gaan we er voor doen

Wij blijven de afspraken uitvoeren die gemaakt zijn met de bestuurlijke regietafel (provincie) over de opvang van asielzoekers, statushouders, alleenstaande minderjarige vreemdelingen en Oekraïense ontheemden

Omschrijving (toelichting)

Vanaf 1 januari 2025 doen we dit op basis van de spreidingswet.

We continueren van de opvang voor Oekraïense ontheemden in Bellingwolde en daarmee ook de continuering van de stuurgroep en werkgroep

Omschrijving (toelichting)

We blijven inzetten op extra cameratoezicht in het centrum, bij bushaltes en ook structureel aan de Ter Apelerven en op het voorterrein van het COA/IND

Omschrijving (toelichting)

Het inzetten van extra inzet toezicht en handhaving in Ter Apel wanneer dit nodig is vanwege de overlast

Omschrijving (toelichting)

Wij blijven aanhaken bij structurele overleggen met ketenpartners voor de aanpak van overlastgevende asielzoekers met als doel dit steeds te verbeteren. In de gemaakte afspraken is duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is

Omschrijving (toelichting)

Zoals afgesproken in de nieuwe bestuursovereenkomst gaan wij jaarlijks de onderliggende plannen actualiseren zoals plannen op het gebied van veiligheid en vastgoed/onderhoud

Omschrijving (toelichting)

Wij willen invulling geven aan structurele (bestuurlijke/ ambtelijke) overleggen met alle relevante ketenpartners in relatie met het asielcomplex

Omschrijving (toelichting)

Uitvoering geven aan of actualiseren van convenanten op het gebied van toezicht en handhaving (waaronder flexpool boa's Groningen en convenant gemeente Emmen)

Omschrijving (toelichting)

Wij willen de pilot-schaderegeling en de pilot preventiefonds evalueren en continueren

Omschrijving (toelichting)

We continueren de pendelbus die rijdt vanaf het stationsgebied Emmen rechtstreeks naar de Ter Apelerven in Ter Apel om de reguliere lijndiensten te ontlasten

Omschrijving (toelichting)

Het realiseren van het nieuwe ISK en het uitvoeren van renovaties bij het COA/IND

Omschrijving (toelichting)

Wat mag het kosten: programma 6

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Asiel in Westerwolde

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	9.096	9.831	10.724	5.097	5.097	5.097
Lasten	4.964	5.818	5.573	2.207	2.207	2.207
Subtotaal programma: 6	4.132	4.013	5.151	2.890	2.890	2.890
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo programma: 6	4.132	4.013	5.151	2.890	2.890	2.890

Programma 7 Onderwijs in Westerwolde

Missie en doelstelling: programma 7

De gemeente Westerwolde streeft naar het behoud van de kwaliteit van de leefomgeving en wil een gezonde levensstijl van haar inwoners bevorderen en een substantiële bijdrage leveren aan duurzaamheid. Hierin draagt Milieubeheer bij in de vorm van de bescherming van de leefomgeving, riolering en water, ongediertebestrijding en de VTH-werkzaamheden (die door de Omgevingsdienst Groningen worden uitgevoerd). We geven invulling aan de wettelijke taak om huishoudelijk afval in te zamelen en ter verwerking af te voeren. Dit doen we zo duurzaam mogelijk en met een zo hoog mogelijk percentage hergebruik van grondstoffen. Door te investeren in educatie over zwerfvuil in ons mooie landschap en het bijhouden van de hoeveelheid zwerfvuil, willen we Westerwolde samen met de inwoners schoonhouden. Door uitvoering van de Wet Publieke Gezondheid geven we invulling aan onze taak om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen.

Programmaonderdeel: Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken

Westerwolde wil zorgen dat leerlingen een goede opleiding krijgen en met een diploma op zak sterker in de maatschappij staan

Wat gaan we er voor doen

In 2025 richt OOW zich op een aantal speerpunten die reeds in 2024 gestart zijn en doorlopen tot 2027

Omschrijving (toelichting)

OOW wil de onderwijskwaliteit duurzaam verbeteren door het verbreden en verdiepen van de competenties van medewerkers. We maken gebruik van kennisdeling met professionele ruimte binnen een op leren gerichte cultuur. We maken gebruik van OOW café, waar medewerkers elkaar ontmoeten en samen professionaliseren op diverse onderwerpen. De onderwerpen worden bepaald aan de hand van de analyses uit ons kwaliteitssysteem. In 2024 komen de thema's Duurzame inzetbaarheid en ICT aan bod. In 2025 staan de thema's Rekenen en Burgerschap centraal.

In 2025 werken we verder aan het optimaliseren van onze kwaliteitszorg door gebruik te maken van alle onderdelen van ons kwaliteitssysteem

Omschrijving (toelichting)

We hebben een intern audit team dat jaarlijks audits afneemt op de scholen. Een aantal intern begeleiders neemt deel aan de scholing tot kwaliteitscoördinator. De focus ligt de komende jaren op een diepe analyse en juiste afstemming hierop.

Daarnaast borgen we de doorgaande leer- en zorglijn door een goede en nauwe samenwerking met de voorschoolse voorzieningen en het voortgezet onderwijs te organiseren

Omschrijving (toelichting)

De OOW scholen werken samen met de voorschoolse voorziening en volgen samen scholing ten behoeve van de educatieve kwaliteit.

Op het gebied van personeelsbeleid verlaagt OOW de werkdruk en ziekteverzuim door het nemen van passende aanvullende maatregelen in een effectief werkend systeem

Omschrijving (toelichting)

• In de begroting wordt rekening gehouden met vervanging van het meubilair (voor leerlingen en medewerkers)

Omschrijving (toelichting)

Programmaonderdeel: Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken

We willen binnen de gemeente voldoende (basis) scholen behouden met een goede spreiding over de gehele gemeente

Dat doen we met het realiseren van het vastgestelde Integraal Huisvestingsplan (IHP) onderwijs, Wij willen dat de voorschoolse voorzieningen dichtbij de ouders en peuters beschikbaar zijn. Bij de uitvoering van het IHP willen wij ervoor zorgen dat de identiteit van zowel het openbaar als het bijzonder onderwijs behouden blijft.

Wat gaan we er voor doen

Het COA zal in het najaar van 2024 het huidige schoolgebouw van de ISK (internationale schakelklas) van de RSG gaan slopen

Omschrijving (toelichting)

Vervolgens zullen zij in januari 2025 starten met de nieuwbouw van de ISK, welke volgens planning in december 2025 opgeleverd zal worden. In de tussenliggende maanden wordt de ISK ondergebracht in tijdelijke noodunits op het Sindorf terrein.

In Bellingwolde is met drie verschillende schoolbesturen een traject gestart om te komen tot een gezamenlijke onderwijsambitie voor het dorp/omgeving Bellingwolde

Omschrijving (toelichting)

Op dit moment is er een projectleider actief om te komen tot een programma van eisen, wat moet leiden tot een raadsvoorstel.

In Blijham is door de Vereniging voor Christelijk Onderwijs Midden- en Oost-Groningen en Stichting Openbaar Onderwijs Oost-Groningen een intentieverklaring getekend om te verkennen of ze bij nieuw/verbouw onder één dak zouden willen werken

Omschrijving (toelichting)

Gezien het feit dat we in Bellingwolde en Blijham met dezelfde schoolbesturen te maken hebben, heeft Blijham eerst een pas op de plaats moeten maken totdat we in Bellingwolde in de volgende fase zitten. Streven is om dit proces in 2025 op te starten.

In 2024 zal er met de schoolbesturen in Ter Apel gestart worden met de eerste verkennende gesprekken in het kader van het IHP

Omschrijving (toelichting)

In 2025 zal er een voorstel in de raad worden gebracht voor de toekomstige onderwijshuisvesting van basisschool CBS de Verrekijker. Dit wordt in samenhang met de andere scholen in Ter Apel bekeken.

Programmaonderdeel: Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken

Centraal in het lokaal onderwijsbeleid staat de samenhang van peuteropvang, vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) en onderwijsachterstandenbeleid

We streven we naar een zo hoog mogelijke deelname van doelgroeppeuters aan voorschoolse educatie. Wij vinden het van groot belang dat alle peuters, ook in de kleine kernen, gebruik maken van de peuteropvang om zo een goede start op de basisschool te

maken. Kinderen kunnen dan ook al vanaf 2-jarige leeftijd naar de peuteropvang waar voorschoolse educatie wordt gegeven. Hier leren de kinderen spelenderwijs met andere kinderen, waardoor ze een goede start kunnen maken op de basisschool. Onze ambitie is dat zoveel mogelijk doelgroeppeuters hiervan gebruik maken.

Wat gaan we er voor doen

We willen ieder kind naar peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie kunnen laten gaan

Omschrijving (toelichting)

We ondersteunen daarom ouders hiervoor inkomensafhankelijk. De aanbieders moeten voldoen aan kostenverhogende kwaliteitseisen. Hiervoor betalen we waar nodig aanbieders een opslag.

In 2025 zetten we de afspraken die zijn gemaakt met jeugdgezondheidszorg voort en scherpen ze aan

Omschrijving (toelichting)

We willen achterhalen wat de redenen van ouders zijn om hun kind niet te laten deelnemen VVE, Een bereik van 100% is onmogelijk, maar we streven ernaar om minimaal op het landelijk gemiddelde van 83% te komen.

We gaan onderzoeken of er in de kleine kernen peuter-kleutergroepen kunnen worden gevormd, omdat hier de afstand tot een VVE-locatie (bv. in een buurdorp) deelname belemmert

Omschrijving (toelichting)

Samen met de voorschoolse voorzieningen en de Jeugdgezondheidszorg werken we aan een goede organisatie van de indicatie voor- en toeleiding naar de voorschoolse educatie

Omschrijving (toelichting)

Samen met Kinderopvangorganisatie Kiwi bieden wij op het aanmeldcentrum in Ter Apel peuteropvang en VVE aan een kwetsbare doelgroep voor wat betreft onderwijsachterstanden

Omschrijving (toelichting)

We willen de vicieuze cirkel van laaggeletterdheid binnen het gezin doorbreken, zodat taalachterstanden voorkomen kunnen worden

Omschrijving (toelichting)

In 2025 starten we daarom met een nieuwe beleidsperiode 'Aanpak Laaggeletterdheid Westerwolde 2025-2029' en het uitvoeringsplan 'Gezinsaanpak laaggeletterdheid'. De gezinsaanpak is erop gericht ouders te leren om hun kinderen te ondersteunen en stimuleren in de taalontwikkeling.

We willen schoolverzuim zoveel mogelijk voorkomen

Omschrijving (toelichting)

Zonder startkwalificatie hebben jongeren namelijk minder kans op de arbeidsmarkt en verslechteren daarmee hun perspectieven op goede participatie in de samenleving. We werken als gemeente nauw met begeleiders en de leerplichtambtenaar om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

We willen kinderen en jongeren betrekken bij de politiek en aansluiting te zoeken bij wat de jeugd zelf wil

Omschrijving (toelichting)

We organiseren daarom jaarlijks een kinderraad. Daarnaast zullen wij ook de kinderen en jeugd betrekken bij het vormgeven van de doelen van Nij Begun. Deze generatie en die daarop zal volgen zijn immers waar het om gaat bij Nij Begun.

Beleidsindicatoren: programma 7

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2023	7,6	6,3	30-07-2024
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2023	30,01	27,2	30-07-2024
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2023	3,2	2,4	30-07-2024

Wat mag het kosten: programma 7

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Onderwijs in Westerwolde

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	9.429	9.318	9.010	9.029	9.028	9.028
Lasten	13.853	13.581	13.434	12.948	12.937	12.924
Subtotaal programma: 7	-4.424	-4.264	-4.424	-3.919	-3.909	-3.896
Onttrekking aan reserves	0	30	83	83	83	83
Toevoeging aan reserves	0	570	570	570	570	570
Subtotaal mutaties reserves	0	-541	-488	-488	-488	-488
Saldo programma: 7	-4.424	-4.804	-4.912	-4.406	-4.396	-4.383

Programma 8 Organisatie & Bestuur

Missie en doelstelling: programma 8

Westerwolde streeft naar een slagvaardige organisatie die blijvend inspeelt op de taken en opgaven die ze heeft en in de toekomst krijgt.

Onze doelen realiseren we met onze organisatie, de mensen die er werken, de huisvesting en faciliteiten, goede informatie en communicatie en voldoende geld. Westerwolde heeft zich sinds de start in 2018 ontwikkeld tot een krachtige eigen organisatie met de middelen die wij hadden en de keuzes zoals die in die tijd zijn gemaakt. Deze zijn goed geweest maar er is verbetering mogelijk. Daarnaast is een doorgaande overheveling van taken van de rijksoverheid naar de gemeenten zichtbaar, zoals de Omgevingswet en de energietransitie. Er wordt steeds meer van ons verwacht in de hoeveelheid werk en in hoe we werken. Ons wordt gevraagd interne en externe opgaven integraler te benaderen en nog meer met partners samen te werken. De grotere opgave en de andere manier van werken vraagt doorontwikkeling en versterking van de organisatie.

Programmaonderdeel: Organisatie

Wat willen we bereiken

Dienstverlening/KCC

We willen dienstverlening dicht bij de inwoner organiseren met toegankelijke laagdrempelige diensten op de website en persoonlijk contact.

Wat gaan we er voor doen

We creëren draagvlak binnen de organisatie om kennis die naar het KCC kan worden overgeheveld, ook daadwerkelijk naar het KCC over te hevelen. Waar de 'knip' komt te liggen wordt in gezamenlijkheid bepaald (vakafdeling en KCC)

Omschrijving (toelichting)

We houden een klanttevredenheidsonderzoek om te onderzoeken hoe onze inwoners de gemeentelijke dienstverlening ervaren

Omschrijving (toelichting)

We implementeren de Wet digitale toegankelijkheid waardoor meer mensen van onze onlinedienstverlening gebruik kunnen maken

Omschrijving (toelichting)

We maken meer interne systemen toegankelijk voor het KCC waardoor meer vragen in eerste contact kunnen worden beantwoord. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om ons zaakstelsel Join en het informatiesysteem Suite

Omschrijving (toelichting)

We 'verleiden' onze inwoners om gebruik te maken van de digitale mogelijkheden (E-diensten) voor de dienstverlening maar blijven ook via het fysieke kanaal beschikbaar

Omschrijving (toelichting)

Indien nodig gaan wij bij de inwoners op huisbezoek

Omschrijving (toelichting)

We blijven aandacht houden binnen de BRP-straat voor het optimaliseren van de samenwerking tussen de verschillende ketenpartners in het proces van 1e inschrijving van statushouders en asielzoekers

Omschrijving (toelichting)

Dit doen we met name door stevig de regie te pakken tijdens de bijeenkomsten van de Landelijke Commissie BRP-straten.

Wat willen we bereiken

Openbare werken

De openbare ruimte efficiënt en effectief beheren en onderhouden.

Wat gaan we er voor doen

We ontwikkelen een strategie op het betrekken van de markt bij het werk van de buitendienst

Omschrijving (toelichting)

Een strategie op de inzet team Openbare Werken en de markt. Centraal hierin staan slagkracht en continuïteit. We houden bij het maken van keuzes rond in- en uitbesteden rekening met de service en dienstverlening.

We hebben de wens om met team Openbare Werken vanuit één werf te werken

Omschrijving (toelichting)

We verkennen hoe we dat kunnen doen, rekening houdend met zaken zoals efficiëntie en effectiviteit, samenwerking, de grootte van de gemeente, reisafstanden en de lokale zichtbaarheid. In samenhang hiermee voeren we in 2024 een locatieonderzoek voor de huisvesting van onze organisatie. De financiële consequenties van een keuze daarin zijn niet verwerkt in deze Kadernota.

Eind 2022 heeft de gemeente Westerwolde het tractieplan vastgesteld

Omschrijving (toelichting)

Onderdeel daarvan is een financiële paragraaf. Deze moet worden herzien. Leveranciers leveren vanwege de risico's en onzekerheden in de huidige markt namelijk geen (vaste) prijzen meer af. Tijdens de aanbestedingen in 2023 en 2024 is duidelijk geworden dat de prijzen gestegen zijn de afgelopen jaren. Op basis daarvan worden de ramingen van deze vervangingsinvesteringen verhoogd met 15-25% (75.000 euro in 2025, 34.000 in 2026 en 76.000 euro in 2027).

Voor 2025 realiseren we aanvullende stallingsruimte voor de nieuw aangeschafte zoutstrooiers. Hiervoor is nog geen raming af te geven en deze extra kosten zijn niet onderdeel van het tractieplan

Omschrijving (toelichting)

Wat willen we bereiken

Gebouwenbeheer

Wat gaan we er voor doen

We presenteren in de loop van 2025 de uitwerking van de hoofdkeuzes rond het Strategisch Vastgoedplan die in 2023 zijn gemaakt met de financiële consequenties voor de korte en middellange termijn

Omschrijving (toelichting)

In lijn met die hoofdkeuzes verkopen we in ieder geval de vastgoedobjecten die als laaghangend fruit zijn aangemerkt

Omschrijving (toelichting)

We onderhouden in de tussentijd onze gemeentelijke gebouwen in afwachting van de vaststelling van het Strategisch Vastgoedplan op een niveau laag

Omschrijving (toelichting)

We passen ons meerjarenonderhoudsprogramma en het beheer op de nieuw ontstane vastgoedportefeuille aan

Omschrijving (toelichting)

Voor 2024 verwachten wij door de voordelige inkoop van elektra een besparing te behalen op de energiekosten voor 2024. Deze besparing is verdisconteerd in de taakstelling gebouwenbeheer zoals opgenomen in de financiële tabel

Omschrijving (toelichting)

In dezelfde lijn levert de verkoop van voormalig gemeentehuis Wedde een besparing op in de exploitatie- en onderhoudskosten. Ook dat is in dezelfde taakstelling meegenomen

Omschrijving (toelichting)

Wat willen we bereiken

HRM

We streven naar aantrekkelijk werkgeverschap, dat bijdraagt aan het ontwikkelen van een toekomstbestendige organisatie.

Wat gaan we er voor doen

Wij willen medewerkers aan ons binden

Omschrijving (toelichting)

Wij zijn een aantrekkelijke werkgever op de arbeidsmarkt. Wij kennen onze arbeidsmarktpositie en werken actief aan het versterken van ons werkgeversmerk. Wij bieden aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden zoals onze CAO-mogelijkheden biedt tot lokale invulling te geven aan onderwerpen als reiskosten woon-werk en thuiswerk(vergoeding), maar ook (betaald) ouderschapsverlof en andere levensfase gerichte verlofmogelijkheden.

*Nieuwe medewerkers krijgen een vliegende start in ons introductieprogramma***Omschrijving (toelichting)**

Werken voor Westerwolde betekent persoonlijke groei, leren en ontwikkelen. Wij investeren in bekendheid bij MBO en HBO/Universiteiten van ons beeldmerk (o.a. gastcolleges geven en stageplekken aanbieden), maar ook door op regionale en lokale evenementen in beeld als werkgever te zijn (o.a. de jaarlijkse landbouwbeurs in Vlagtwedde).

*Wij streven naar een stevige vaste personeelsbezetting en onderbouwen wanneer het werk vraagt om flexibele inzet van personeel door middel van externe inhuur***Omschrijving (toelichting)**

Dashboards op de bedrijfsvoering met ken- en stuurinformatie en goed werkend formatie- en bezettingsbeleid zijn daarbij het uitgangspunt en sterk leidende in beslissingen rond hoe we werven en waar we dat doen.

*Wij willen medewerkers boeien en behouden en kansen bieden om binnen de organisatie te leren, ontwikkelen en bewegen***Omschrijving (toelichting)**

Dat is een samenspel van werkgever en werknemer. Wij bouwen aan een toekomstbestendige organisatie door strategische personeelsplanning, waarbij de samenstelling en inrichting van de organisatie elkaar versterken met bestuurlijke doelen en maatschappelijke opgaven. Wij zorgen dat de daarvoor benodigde inzichten op orde zijn. Medewerkers kunnen bewegen binnen de organisatie: wij hebben onze doorstroomkansen in beeld, kennen ons divers talent en weten beweging te realiseren. Wij investeren in de permanente ontwikkeling van onze medewerkers -in gelijk tempo met hun vakgebied- en stimuleren vitaliteit en duurzame inzetbaarheid. Wij ontwikkelen een visie op talentmanagement. Wij identificeren factoren die belemmerend zijn voor doorstroom en continuïteit.

*We dragen bij aan de afspraakbanen quotum voor overheden***Omschrijving (toelichting)**

De overheden blijven achter in het te realiseren aantal afspraakbanen. Binnen Westerwolde hebben we al een aantal afspraakbanen gerealiseerd. In 2025 willen we dit formaliseren en waar mogelijk uitbreiden.

*Er komen doorlopend meer structurele taken bij de gemeente te liggen die niet passen binnen de huidige formatie. Voor de invulling van deze extra taken is structureel € 220.000 opgenomen***Omschrijving (toelichting)**

Wat willen we bereiken

ICT

Wij sterven er naar met de juiste instrumenten de juiste informatie op het juiste moment beschikbaar te stellen aan de juiste mensen.

Wat gaan we er voor doen

Bedrijfsvoering en contractmanagement

Omschrijving (toelichting)

- We ontwikkelen door op de informatiseringstrategie en implementatie van informatievoorzieningsprocessen op basis van standaarden en het gebruik maken van de bijbehorende instrumenten.
- We verbeteren de kwaliteit van onze gemeentelijke data door meer informatiegestuurd te gaan werken.

Applicatielandschap

Omschrijving (toelichting)

- We moderniseren het applicatielandschap, gebruik makend van uitfasering, vernieuwing, cloudtransitie en koppelingsbeheer in afstemming met bedrijfsprocessen.
- We implementeren nieuwe mogelijkheden zoals Microsoft365, nieuwe telefonie en een besluitvormingsapplicatie.
- We waarderen verouderde servers op en voeren databasevernieuwingen door.

Infrastructuur en faciliteiten

Omschrijving (toelichting)

- We faciliteren en moderniseren toekomstgerichte werkplekken. Dit past binnen de aangenomen visie van de gemeente Westerwolde om tijd- en plaatsafhankelijk te kunnen werken.
- We verbeteren de mogelijkheden in vergader- en overlegruimtes om met teamsoplossingen te werken.
- We werken samen met Grid in hun overgang van ICT- naar een regieorganisatie op het gebied van automatisering.

Security

Omschrijving (toelichting)

- We vergroten de digitale weerbaarheid (cybersecurity en privacy) en spelen daarbij in op de vernieuwde baseline informatieveiligheid overheid (BIO 2.0) en het vernieuwde Europese normenkader netwerk- en informatiesystemen (NIS 2.0).
- We spelen in op de ontwikkelingen rondom AI-technologie in samenhang met security en op het te vernieuwen verantwoordingskader voor informatiebeveiliging (ENSIA)

Wat willen we bereiken

Communicatie

Wat gaan we er voor doen

We organiseren bijeenkomsten voor nieuwe inwoners om hen een warm welkom te geven namens het college en kennis te laten maken met de gemeentelijke dienstverlening

Omschrijving (toelichting)

Sinds 2024 werken de teams Communicatie, DIV, KCC en Online nauw samen in de nieuwskamer

Omschrijving (toelichting)

Met behulp van een monitoringtool verzamelen ze nieuws en berichten op (sociale) media, lokale kranten en tijdschriften. Ook telefoontjes van inwoners, website gebruik en meldingen via WhatsApp en email worden meegenomen. Zo kan de gemeente beter inspelen op wat er leeft onder de inwoners. Er wordt intern een wekelijks overzicht gepubliceerd van het meest relevante nieuws plus duiding.

We blijven schrijfcoaches en trainingen om onze medewerkers inzetten om hen te ondersteunen bij het schrijven op B1 taalniveau. Ook worden de standaardbrieven aangepast naar dit taalniveau

Omschrijving (toelichting)

We werken aan de omslag van "vertellen" naar "in gesprek gaan"

Omschrijving (toelichting)

We gaan omgevingsgericht werken onder de aandacht brengen in de gehele organisatie. Dit is een doorlopend proces. We willen onze inwoners bij het begin van het maken van onze plannen al vragen om mee te denken en horen wat zij ervan vinden.

Wat willen we bereiken

Financiën

Westerwolde wil de huidige financieel gezonde situatie behouden, de lasten voor inwoners eerlijk verdelen en indien nodig deze maximaal met de inflatie laten stijgen.

Wat gaan we er voor doen

We vergelijken onze begroting met die van andere soortgelijke gemeenten

Omschrijving (toelichting)

We laten door een externe partij een vergelijking van de begroting en de rijksbijdrage uitvoeren. Vergelijking vindt plaats op basis van de IV3- rapportages aan het CBS. In deze rapportage worden de lasten en baten van gemeenten weergegeven in een matrix van taakvelden en kostensoorten. Deze matrix wordt bewerkt en vergeleken met de matrices van andere gemeenten van dezelfde grootte.

We onderzoeken de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen

Omschrijving (toelichting)

Naast de gemeentelijke belastingen, zoals de onroerende-zaakbelastingen heft de gemeente ook rechten en leges. Voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt dat er sprake is van een kostendekkende exploitatie. Daarnaast heffen wij leges, lijkbezorgingrechten, liggelden en marktgelden. We willen de kostendekking van die heffingen onderzoeken. Om inzicht te krijgen in de kostendekking van deze heffingen op basis van die nieuwe modelverordeningen is een onderzoek door een externe partij nodig. Voor de leges vindt op dit moment zo'n onderzoek reeds plaats. Voor de overige heffingen willen wij ook onderzoek laten doen naar de kostendekking.

Het actualiseren van onze heffingsverordeningen op basis van de modelverordeningen van de VNG

Omschrijving (toelichting)

De VNG publiceert modelverordeningen voor o.a. de lokale heffingen. Deze modelverordeningen worden periodiek geactualiseerd aan de hand van ontwikkelingen in o.a. de jurisprudentie en wetgeving. Wij willen onze verordeningen actueel houden door deze te baseren op die modelverordeningen.

Programmaonderdeel: Bestuur

Wat willen we bereiken

Al bij de start van 2018 is aangegeven dat Westerwolde als kleine plattelandsgemeente kon floreren als ze nauw zou samenwerken met buurgemeenten in de regio

We zien dat die samenwerking in de afgelopen jaren steeds meer vorm krijgt.

Ontwikkelingen zoals die van het Nij Begun brengen dat in een stroomversnelling. Het college wil die kracht van de regio versterken.

Wat gaan we er voor doen

We werken actief mee aan het vormgeven van de verschillende agenda's van het Nij Begun

Omschrijving (toelichting)

We doen dat in de begeleidingsgroepen, de managementoverleggen en Stuurgroepen die aan de verschillende agenda's zijn verbonden. We trekken als Oost-Groninger gemeenten daarin zoveel mogelijk gezamenlijk op.

We ontwikkelen in de loop van 2024 een Masterplan Oost-Groningen

Omschrijving (toelichting)

In het masterplan komt tot uitdrukking wat we vanuit het huidige perspectief de komende dertig jaar moeten doen om Oost-Groningen op het gebied van de brede welvaart naar het gemiddelde van Nederland te brengen. Die tijdshorizon wordt ook gebruikt bij het Nij Begun om de ereschuld van de gaswinning in te lossen. De inhoud van het masterplan gebruiken we in de gesprekken rond de agenda's van Nij Begun om aan te geven wat wij binnen Oost-Groningen nodig hebben. Het masterplan staat natuurlijk niet voor dertig jaar vast. Het zal eens in de vijf á 10 jaar worden geëvalueerd en aangepast om een volgende stap te zetten, maar ook om de dan geldende context binnen de regio, Nederland en Europa als vertrekpunt te gebruiken.

We starten met de uitvoering van Regiodeal Oost-Groningen 2.0

Omschrijving (toelichting)

Deze nieuwe regiodeal sluit nauw aan bij de eerste regiodeal die we in 2025 afronden. De nieuwe behoudt het goede van de eerste en bouwt met enkele vernieuwingen daarop voort. De inhoud van de Regiodeal past in de koers die we in het Masterplan Oost-Groningen inzetten. Het geeft voor de eerste vier jaar vorm en concrete inhoud aan een deel van het masterplan en jaagt verschillende onderdelen daarvan aan.

Wat mag het kosten: programma 8

Opsomming van de lasten en baten van het programma: Organisatie & Bestuur

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	1.275	709	817	856	950	950
Lasten	5.768	5.420	5.807	5.863	5.893	5.893
Subtotaal programma: 8	-4.493	-4.711	-4.990	-5.008	-4.943	-4.943
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo programma: 8	-4.493	-4.711	-4.990	-5.008	-4.943	-4.943

Algemene dekkingsmiddelen

Missie en doelstelling

De algemene dekkingsmiddelen zijn niet gerangschikt onder een programma. De Algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de volgende onderdelen:

- Treasury
- Lokale heffingen
- Uitkeringen uit het gemeentefonds
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Kenmerk van de algemene dekkingsmiddelen is dat aan deze middelen geen vooraf bepaald bestedingsdoel gekoppeld is en zij daarmee voor de gemeente vrij besteedbaar zijn.

Treasury

Dit betreft de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de Treasury-functie:

- Financiering, beleggingen, dividenden etc. waaronder dividend nutsbedrijven;
- Schenkingen en legaten.

Lokale heffingen

Het gaat hier om de volgende activiteiten

- Uitvoering Wet WOZ
- Opbrengst Onroerendezaakbelastingen eigenaren woningen
- Opbrengst onroerendezaakbelastingen eigenaren niet-woningen
- Opbrengst onroerendezaakbelastingen gebruikers niet-woningen
- Heffing en invordering van deze belastingen
- Opbrengst toeristenbelasting

- Opbrengst woonforensenbelasting
- Opbrengst watertoeristenbelasting.

Uitkeringen gemeentefonds

Hiertoe behoren de volgende uitkeringen

- Algemene uitkering;
- Integratie-uitkeringen (sociaal domein);
- Decentralisatie-uitkeringen;
- Artikel 12-uitkering.

Overige algemene dekkingsmiddelen lasten

Hiertoe behoren:

- De algemene baten en lasten: (stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc.)
- De saldi van de kostenplaatsen (de kosten van de afdelingen worden vanuit een kostenplaats toegerekend aan de programma's. De afrondingsverschillen worden hier verantwoord).

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van deze inkomsten alsmede de overige dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen	Begroot bedrag
Algemene uitkering	68.410.011
Uitkering COA	527.723
Integratie-uitkering deelfonds sociaal domein	8.992.916
OZB gebruikers niet- woningen	891.700
OZB eigenaren woningen	4.657.400
OZB eigenaren niet-woningen	1.792.400
Toeristenbelasting	392.000
Forensenbelasting	76.900
Dividend BNG	63.000
Dividend vennootschappen verkoop Essent	54.000
Saldo financieringsfunctie	542.861
Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.214.451
Totaal	85.186.460

Gemeentefonds

Het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2024. Het gemeentefonds bestaat uit de algemene uitkering, decentralisatie uitkeringen (DU) en integratie uitkeringen (IU). Met betrekking tot het sociaal domein wordt alleen voor de onderdelen beschut werk en WSW nog een aparte integratie uitkering verstrekt.

Accressen (= groei gemeentefonds) en opschalingskorting

Sinds de meicirculaire 2022 is het accres gesplitst in een volume- en een LPO (loon- en prijsontwikkeling) deel. Daarnaast is, om meer stabiliteit in het gemeentefonds te krijgen, per 2027 overgegaan naar een nieuwe financieringssysteem. De nieuwe systematiek koppelt de ontwikkeling van het gemeentefonds (= accres) los van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. In plaats daarvan koppelt het Rijk de ontwikkeling van het gemeentefonds aan de ontwikkelingen van het bruto binnenlands product.

In de meicirculaire 2024 is deze nieuwe financieringssysteem vervroegd van 2027 naar 2024. Het vervroegen van deze nieuwe financieringssysteem heeft nadelige financiële

gevolgen voor alle gemeenten. Voor de jaren 2024 en 2026 t/m 2029 is dit door het rijk op gemeenteniveau volledig gecompenseerd (B).

Naast het vervroegen van de nieuwe financieringssysteem is ook de verdere oploop van de opschalingskorting geschrappt. De opschalingskorting zou gefaseerd worden ingevoerd, tot een maximum van 975 miljoen in 2025. Hiervan blijft een bedrag van 300 miljoen (oploop t/m 2019) structureel als opschalingskorting in het gemeentefonds bestaan. Voor 2020 t/m 2025 was de verdere oploop van de opschalingskorting al geschrappt. Dit wordt nu ook structureel doorgevoerd vanaf 2026. Dit betekent een toevoeging aan het gemeentefonds vanaf 2026 van 675 miljoen. Voor Westerwolde betekent dit ruim 1 miljoen (C).

De prijs die het kabinet hiervoor vraagt van gemeenten is een eenmalige lagere vaststelling van het gemeentefonds 2025 met 675 miljoen (-/- 1 miljoen voor Westerwolde). Dit is verwerkt als een lagere incidentele compensatie (B).

Vanaf 2025 wordt de begroting voor de gemeente Westerwolde geraamd in lopende prijzen op het prijsniveau 2025. Hiervoor is circa 2 miljoen beschikbaar (A).

	Accres	2025	2026	2027	2028
A	Verleggen basisjaar inclusief bijstelling accres	2.054.000	2.108.000	2.058.000	2.009.000
B	Vervroegen nieuwe financieringssysteem incl. incidentele compensatie	-1.055.000	0	0	0
C	Schrappen oploop opschalingskorting	0	1.040.000	1.031.000	1.025.000
	Totaal	999.000	3.148.000	3.089.000	3.034.000

BCF-plafond

Het BCF (BTW Compensatiefonds) plafond bedraagt € 3,9 miljard voor gemeenten in 2023. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven, wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Over het jaar 2023 is er minder gedeclareerd dan het plafond. De ruimte onder het BCF-plafond 2023 heeft ook structurele gevolgen. Voor de begroting 2025 met bijbehorende meerjarenraming mag een positieve stelpost in de berekening van de algemene uitkering worden opgenomen ter grootte van de ruimte onder het BCF-plafond 2023. Voor de gemeente Westerwolde betekent dit een stelpost ter grootte van maximaal € 900.000. De provinciaal toezichthouders gebruiken dit als richtlijn bij het beoordelen van de (meerjaren) begroting 2025-2028. Wel adviseren de provinciaal toezichthouders om voorzichtig te zijn met het opnemen van een raming voor dit dekkingsmiddel, vanwege de onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van deze ruimte. In de begroting 2025-2028 is dan ook een stelpost meegenomen van € 450.000 (50%).

Ruimte onder het BCF plafond	2025	2026	2027	2028
Toegestane raming door de provincie	900.000	900.000	900.000	900.000
Meegenomen stelpost ruimte onder het BCF plafond (50%)	450.000	450.000	450.000	450.000

Hervormingsagenda jeugd

Op 19 juni 2023 is de hervormingsagenda Jeugd definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer. In de meicirculaire 2023 zijn voor de jaren 2024 en 2025 aanvullende, incidentele middelen voor jeugd toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW).

Financiële effecten akkoord hervormingsagenda jeugd

Over de jaren 2019 t/m 2025 zijn incidenteel aanvullende middelen voor jeugdzorg beschikbaar gesteld aan gemeenten. Voor de jaren 2026 t/m 2028 heeft het rijk middelen gereserveerd op de rijksbegroting.

Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing vanaf 2026 van 500

miljoen, oplopend tot structureel € 511 miljoen vanaf 2027, welke een Rijksverantwoordelijkheid is gemaakt. Concreet betekent dit dat het aan de Rijksoverheid is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd kunnen worden. Ook draagt het Rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.

Bedragen jeugdzorg Westerwolde	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beschikbaar gestelde Rijksmiddelen jeugdzorg	2.461.691	2.344.216	2.321.443	1.401.328			
Maximaal toegestane raming Rijksmiddelen voor jeugdzorg (standpunt provincie)					462.000	344.000	400.000
Maximaal toegestane raming lagere lasten jeugd a.g.v. besparingsmaatregelen Rijk (standpunt provincie)					815.000	830.000	830.000

(Voor de jaren 2019 t/m 2021 bedroegen de beschikbaar gestelde middelen voor jeugd achtereenvolgens € 595.000, € 444.000 en € 447.000.)

Standpunt provincie

De provincies hebben de volgende richtlijn voor het financieel toezicht op de begroting en meerjarenraming 2025-2028 uitgebracht:

- Gemeenten *mogen* in de jaarschijven 2026, 2027 en 2028 de middelen zoals die in de Hervormings- agenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meenemen in hun meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 284 miljoen (Westerwolde 2026 € 462.000), € 211 miljoen (Westerwolde 2027 € 344.000) en 250 miljoen (Westerwolde 2028 € 400.000)
- Daarnaast *mogen* gemeenten in de jaarschijven 2026, 2027 en 2028 rekening houden met een besparing op de uitgaven van € 500 miljoen in 2026 (Westerwolde € 815.000) en vanaf 2027 € 511 miljoen (Westerwolde € 830.000) (structureel) als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken.

Samenvatting gevolgen hervormingsagenda jeugd voor de begroting 2025-2028

In de begroting 2025-2028 van de gemeente Westerwolde zijn de door de provincie toegestane bedragen voor jeugd als volgt meegenomen.

Extra middelen jeugd (voordeel)	2025	2026	2027	2028
Toegestane raming door de provincie	0	462.000	344.000	400.000
Meegenomen stelpost extra middelen jeugd (100%)	0	462.000	344.000	400.000

Besparingsmaatregelen jeugd (voordeel)	2025	2026	2027	2028
Toegestane raming door de provincie	0	815.000	830.000	830.000
Meegenomen stelpost besparing uitgaven jeugd (100%)	0	815.000	830.000	830.000

De stelpost extra middelen jeugd is meegenomen in de algemene uitkering van het gemeentefonds. De ramingen zijn ook in de risicoparagraaf vermeld.

De stelpost besparingsmaatregelen jeugd is verantwoord onder algemene baten en lasten omdat op dit moment nog niet duidelijk is op welke onderdelen de besparing van jeugd wordt gerealiseerd.

Uitkering COA

Voor het opvangcentrum ontvangt de gemeente een financiële vergoeding. Bij een opvangcapaciteit vanaf 1.500 asielzoekers is de vergoeding gebaseerd op 2.000 asielzoekers. Bij een opvangcapaciteit van minder dan 1.500 is de vergoeding gebaseerd op 1.650 asielzoekers.

In de begroting is een vergoeding van structureel € 527.000 opgenomen. Met ingang van 2019 wordt er niets meer in de Bestemmingsreserve COA gestort (Ombuiging 2019).

Belastingopbrengsten

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel. In tegenstelling tot bijvoorbeeld leges, rioolrechten en afvalstoffenheffing zijn deze inkomsten niet geoormerkt. De OZB wordt geheven van eigenaren van binnen de gemeente gelegen onroerende zaken en gebruikers van niet-woningen.

Opbrengst Onroerendezaakbelasting

OZB gebruikers niet-woning	€ 891.700
OZB eigenaren woning	€ 4.657.400
OZB eigenaren niet-woning	€ 1.792.400
	€ 7.341.500

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachten binnen de gemeente in hotels, pensions, vakantieonderkomens, mobiele kampeeronderkomens, niet beroepsmatig verhuurde ruimten en op vaste standplaatsen tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene in de Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente zijn opgenomen. Bij watertoeristenbelasting (voormalig gemeente Vlagtwedde) gaat het om overnachting in havens. De heffing is gebaseerd op artikel 224 van de Gemeentewet. Belastingplichtig is degene die gelegenheid biedt tot verblijf. Zie paragraaf Lokale heffingen

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen, die zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Hier is dus sprake van een tweede woning. De heffing is gebaseerd op artikel 223 van de Gemeentewet. Het tarief is afhankelijk van de waarde van de woning in het economisch verkeer. Zie paragraaf Lokale heffingen

Dividend

De verwachte dividenuitkering bedraagt € 117.000 en is als volgt gespecificeerd:

Instellingwaarde	per aandeel	aantal aandelen	Dividend
BNG	€ 2,17	29.055	€ 63.000
Vennootschappen verkoop Essent	€ 0,24	222.642	€ 54.000
		Totaal	€ 117.000

Onvoorzien

In de begroting zijn stelposten opgenomen die in de loop van het begrotingsjaar via een begrotingswijziging functioneel verwerkt zullen worden. Stelposten die dit jaar niet worden ingevuld kunnen incidenteel worden ingezet. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van deze stelposten.

Stelposten	Begroot
------------	---------

	bedrag
Onvoorzien incidenteel	€ 200.000
Onvoorzien verkiezingen	€ 25.000
Totaal	€ 225.000

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2023	269	368	30-07-2024
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2024	1132,19	X	30-07-2024
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2024	1155,48	X	30-07-2024

Wat mag het kosten

Opsomming van de lasten en baten van Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025	Meerjarenbegroting		
				2026	2027	2028
Baten	80.205	82.833	86.439	82.022	81.837	81.879
Lasten	2.445	2.838	1.252	-1.830	-1.874	-1.940
Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen	77.760	79.994	85.186	83.852	83.710	83.819
Onttrekking aan reserves	0	900	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	900	0	0	0	0
Saldo Algemene dekkingsmiddelen	77.760	80.894	85.186	83.852	83.710	83.819

Overhead

Missie en doelstelling

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de baten en lasten van overhead niet onder de afzonderlijke programma's worden opgenomen, maar in een apart overzicht gepresenteerd worden.

Door het centraal begroten van de overhead is het niet meer mogelijk om vanuit de taakvelden de tarieven te bepalen. Daarom is in het BBV bepaald dat in de paragraaf Lokale heffingen nadere toelichting opgenomen moet worden over de totstandkoming van de tarieven.

Overhead

Tot de kosten van overhead behoren alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces:

- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- Personeel en organisatie;
- Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- Informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- Facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging);
- Documentaire informatievoorziening (DIV);
- Managementondersteuning primair proces.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de onderscheiden kosten overhead.

Econ. cat.	Omschrijving categorie	Bedrag 2025	Bedrag 2026	Bedrag 2027	Bedrag 2028
1.1	Salarissen en sociale lasten	7.994.118	7.994.118	7.994.118	7.994.118
2.1	Belastingen	9.040	9.040	9.040	9.040
3.2	Duurzame goederen	20.000	20.000	20.000	20.000
3.51	Ingeleend personeel	800.000	800.000	800.000	800.000
3.8	Overige goederen en diensten	5.486.618	5.049.519	4.596.739	4.613.239
4.38	Inkomenoverdrachten - overige instellingen en personen	112.385	112.385	112.385	112.385
7.3	Afschrijvingen	22.940	12.045	10.500	10.500
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	5.839	5.724	5.664	5.611
		14.450.939	14.002.830	13.548.445	13.564.892
	af: doorberekende overhead				
3.52	Uitgeleend personeel	15.040	15.040	15.040	15.040
3.8	Overige goederen en diensten	44.244	44.244	44.244	44.244
	Totaal doorberekende overhead	59.284	59.284	59.284	59.284
	Per saldo onverdeelde overhead	14.391.655	13.943.546	13.489.161	13.505.608

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Eenheid	Periode	Westerwolde	Nederland	Peildatum
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2025	10,42	n.b.	14-08-2024
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2025	9,48	n.b.	14-08-2024
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2025	883,55	n.b.	14-08-2024
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2025	14,6	n.b.	14-08-2024
Overhead	% van totale lasten	2025	10,45	n.b.	14-08-2024

Op grond van de Regeling Beleidsindicatoren gemeenten dienen per programma de beleidsindicatoren zoals genoemd in die regeling opgenomen te worden in de begroting. Hier

zijn de op het moment van gereedkomen van de begroting bekend zijnde indicatoren opgenomen.

Wat mag het kosten

Opsomming van de lasten en baten van Overhead

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025	Meerjarenbegroting		
				2026	2027	2028
Baten	289	815	59	59	59	59
Lasten	12.068	14.862	14.451	14.003	13.548	13.565
Subtotaal Overhead	-11.779	-14.047	-14.392	-13.944	-13.489	-13.506
Onttrekking aan reserves	0	355	7	7	5	5
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	355	7	7	5	5
Saldo Overhead	-11.779	-13.692	-14.385	-13.937	-13.484	-13.500

VPB

Missie en doelstelling

Gemeenten zijn voor hun winstgevende ondernemingsactiviteiten vennootschapsbelasting verschuldigd. Dit om overheidsondernemingen gelijk te behandelen als private ondernemingen.

Hier wordt (de raming van) het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last geboekt. Ook in de jaarrekening zal het veelal nog gaan om een raming van het bedrag van de aanslag, omdat de definitieve aanslag dan nog niet is ontvangen. Daarom wordt op dit taakveld ook het eventueel voorkomend verschil geboekt tussen het bedrag van de in het begrotingsjaar ontvangen definitieve aanslag vennootschapsbelasting over een ouder begrotingsjaar en het bedrag dat als raming in de jaarstukken voor dat oudere jaar is opgenomen.

Voor het jaar 2025 is een verwachte vennootschapsbelastinglast begroot van € 10.000. Voor de komende jaren is grondexploitatie Zuid-Groningen winstgevend. Met tussentijdse winstneming de we moeten nemen komen in aanmerking voor de venootschapsbelasting. Zie ook de paragraaf Grondbeleid.

Wat mag het kosten

Opsomming van de lasten en baten van Vennootschapsbelasting

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025	Meerjarenbegroting		
				2026	2027	2028
Baten	0	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	10	0	0	0
Subtotaal Vennootschapsbelasting	0	0	-10	0	0	0
Onttrekking aan reserves	0	0	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo Vennootschapsbelasting	0	0	-10	0	0	0

Onvoorzien

Missie en doelstelling

De raming voor onvoorzien is bedoeld als dekking voor lasten die niet in de begroting opgenomen zijn. Dit maakt het mogelijk om gedurende het begrotingsjaar onvoorziene (niet begrote) uitgaven op te vangen. De raming voor 'Onvoorzien' is uitsluitend bedoeld voor dekking van onvoorziene lasten en maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit (zie hiervoor ook de paragraaf Weerstandsvermogen van deze begroting).

De raming voor onvoorzien omvat de onderstaande onderdelen:

- *Onvoorzien:*

Het onderdeel onvoorzien is bedoeld om uitgaven waarvoor géén budget voorzien was, maar die wel noodzakelijk en niet te vermijden zijn, alsnog te kunnen doen. Het gaat hier om uitgaven die onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar zijn.

- *Incidentele baten en lasten:*

Baten en lasten met een incidenteel karakter en/of die niet zijn toe te rekenen aan een specifiek programma worden hier verantwoord.

- *Lasten verkiezingen:*

Voor de jaren dat er geen verkiezingen gepland zijn, wordt hier een bedrag van € 25.000 geraamd. Voor de jaren dat er verkiezingen gepland zijn, wordt dit bedrag toegevoegd aan het product verkiezingen.

Wat mag het kosten

Opsomming van de lasten en baten van Onvoorzien

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025	Meerjarenbegroting		
				2026	2027	2028
Baten	0	0	0	0	0	0
Lasten	0	-334	225	200	200	200
Subtotaal Onvoorzien	0	334	-225	-200	-200	-200
Onttrekking aan reserves	0	96	321	61	0	0
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves	0	96	321	61	0	0
Saldo Onvoorzien	0	430	96	-139	-200	-200

Verplichte paragrafen

Lokale heffingen

Belastingopbrengsten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de opbrengsten van de lokale heffingen.

Belastingopbrengsten	Begroting 2025	Begroting 2024	Rekening 2023
Algemeen:			
Onroerende zaakbelastingen:			
- OZB gebruikers niet-woning	892.000	919.000	823.000
- OZB eigenaren woning	4.657.000	4.325.000	4.101.000
- OZB eigenaren niet-woning	1.792.000	1.798.000	1.709.000
Toeristenbelasting	392.000	350.000	373.000
Forensenbelasting	77.000	58.000	63.000
Specifiek:			
Afvalstoffenheffing Westerwolde	4.230.000	4.198.000	3.713.000
Rioolheffing Westerwolde	3.623.000	3.513.000	3.352.000
Liggelden	2.100	2.100	1.500
Marktgeden	13.700	13.700	11.500
Leges:			
- Secretarieleges Titel 1	479.000	464.000	259.000
- Omgevingsvergunningen Titel 2	500.000	500.000	2.546.000
- Apv en bijzondere wetten Titel 3	15.000	15.000	8.000
- Lijkbezorgingsrechten	110.000	110.000	82.000
Totaal	16.782.800	16.265.800	17.042.000

Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Op grond van artikel 229 b van de Gemeentewet moeten de tarieven, geheven op grond van artikel 229, eerste lid, onderdeel a en b, zodanig vastgesteld worden, dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Dit houdt in dat de door deze gemeente geheven afvalstoffenheffing, rioolrechten, liggelden, marktgeden, leges en lijkbezorgingsrechten niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Uitgangspunt voor het tarievenbeleid bij de afvalstoffenheffing en rioolheffing is een kostendekkendheid van 100 procent. De geraamde opbrengsten van deze heffingen zijn daarom gelijk aan de uitgaven, vermeerderd met btw. Voor de toerekening van de overheadkosten aan de kostprijs van rechten en heffingen waarmee kosten in rekening worden gebracht, en van goederen, werken en diensten die worden geleverd aan overheidsbedrijven en derden, wordt gerekend met een vaste opslag per direct productief uur. Deze opslag wordt berekend door de totale overheadkosten te delen door het aantal direct productieve uren.

Overzicht op hoofdlijnen van de diverse belastingopbrengsten

Onroerende-zaakbelastingen

De OZB wordt geheven van eigenaren vanbinnen de gemeente gelegen onroerende zaken en gebruikers van niet-woningen. De maatstaf is de vastgestelde waarde in het kader van de Wet waardering onroerende zaken. Deze waarde wordt vastgesteld voor een tijdvak van één jaar. De marktwaarde is het uitgangspunt voor de WOZ-waarde. De WOZ-waarde is

daarmee een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum (1 januari 2024). Voor woningen gebruiken hiervoor een vergelijkingsmethode, ook wel bekend onder de naam modelmatige waardebepaling. Zowel verkoopcijfers als de kenmerken van een woning spelen daarbij een rol. De WOZ-waarde is de marktwaarde rekening houdend met enkele waarderingsvoorschriften. Voor andere WOZ-objecten dan woningen, zoals bedrijfspanden worden (ook op een modelmatige wijze) andere taxatiemethodieken toegepast.

De OZB is een algemeen dekkingsmiddel. De totale OZB-opbrengst wordt verhoogd met 3 procent.

Voor de komende jaren verwachten wij een aantal grote investeringen in duurzaamheid. Voorgesteld wordt om de investeringen in duurzaamheid apart te zien van de totale waarde en de ozb op deze objecten als extra opbrengst te begroten.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. Gemeenten worden gekort op deze uitkering vanwege het hebben van de z.g. belastingcapaciteit.

De geraamde OZB-opbrengst bedraagt voor 2025:

Eigenaren woningen	4.657.000
Eigenaren niet-woningen	1.792.000
Gebruikers niet-woning	892.000
Totaal	7.341.000

Toeristenbelasting/Watertoeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven ter zake van het houden van verblijf met overnachten binnen de gemeente in hotels, pensions, vakantieonderkomens, mobiele kampeeronderkomens, niet beroepsmatig verhuurde ruimten en op vaste standplaatsen tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene in de Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens van de gemeente zijn opgenomen. Bij watertoeristenbelasting gaat het om overnachting in havens De heffing is gebaseerd op artikel 224 van de Gemeentewet. Belastingplichtig is degene die gelegenheid biedt tot verblijf.

De totale geraamde opbrengst toeristen/watertoeristenbelasting bedraagt € 392.000,-.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen, die zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar voor zich of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Hier is dus sprake van een tweede woning. De heffing is gebaseerd op artikel 223 van de Gemeentewet.

De totale geraamde opbrengst forensenbelasting bedraagt € 77.000,-.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, artikel 229 d, eerste lid onderdeel c en tweede lid en 255 a van de Gemeentewet, alsmede artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Belastingplichtig zijn diegenen die in onze gemeente feitelijk gebruik maken van een perceel waarvoor de gemeente een inzamelplicht heeft tot het inzamelen van huishoudelijk afval.

Op 26 augustus 2020 is het grondstoffenplan Westerwolde 2021-2026 vastgesteld. Hiermee is afgesproken op welke wijze het afval de komende jaren wordt ingezameld en wat de bijbehorende tarieven voor de afvalstoffenheffing naar verwachting zullen zijn. Met ingang van 2022 is er sprake van een gedifferentieerd tarief, oftewel diftar. Het tarief bestaat uit een vast recht en een variabel bedrag, dat afhankelijk is van hoe vaak de containers geleegd zijn.

Het dekkingspercentage is 100% kostendekkend. Dit leidt tot onderstaande berekening van de raming van de heffingsopbrengst in 2025:

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2025

Kosten taakveld afval/reiniging incl. rente € 3.604.993

Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen € 786.228

Netto kosten taakveld € 2.818.765

Overhead 4.975 uur * € 54,01 € 268.700

BTW € 679.427

Totale kosten € 3.766.892

Opbrengst heffingen € 3.766.892

Dekkingspercentage 100%

Rioolheffing

Het beheer van water en riolering is een wettelijke taak voor de gemeente. Het raakt aan het beleid van Rijk, provincie en waterschappen. Eind 2020 is het Water- en Rioleringsplan (WRP) 2021-2025 door de raad vastgesteld. Dit WRP omvat zowel de gemeentelijke watertaken als de rioleringszorg.

Voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken, voorziet de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken de mogelijkheid tot het instellen van een rioolheffing (Gemeentewet, artikel 228a). Uit de opbrengst hiervan kunnen de gemeentelijke watertaken worden bekostigd.

De lasten betreffen de lopende kapitaallasten, de exploitatiekosten (met onder andere doorberekening van personeelskosten), de externe kosten (zoals reiniging en inspectie), benodigde onderzoekskosten, toegerekende btw en investeringen. Dit model is getoetst en goedgekeurd door een accountant. De gemeente Westerwolde hanteert een rentepercentage van 0,5% (+1% extracomptabel) en rekent voor deze rioolheffingsberekening zonder inflatie. De gemeente rekent als toerekenbare btw alle btw toe die drukt op goederen en diensten die direct als last op de exploitatie drukken of via een voorziening lopen, als ook de btw die drukt op de investeringen. De aan investeringen toegerekende btw wordt als volgt

berekend. In het begrotingsjaar wordt btw berekend over de spaarbedragen in de voorziening vervangingsinvesteringen van het vorige begrotingsjaar. In lijn met het WRP wordt er namelijk vanuit gegaan dat deze spaarbedragen onmiddellijk worden ingezet voor het inééns afboeken van vervangingsinvesteringen, zodat deze investeringen niet worden geactiveerd. Bij geactiveerde investeringen wordt de btw verrekend over de afschrijving en de rente in het begrotingsjaar.

Om recht te doen aan het principe "de vervuiler betaalt" wordt een gedifferentieerd riooltarief gehanteerd. Voor eigenaren van woningen heffen we een vast tarief en daarnaast wordt voor niet-woningen op basis van de WOZ-waarde een extra deel geheven. De tarieven rioolheffing worden vastgelegd in de verordening rioolheffing.

Het dekkingspercentage is 100% kostendekkend. Dit leidt tot onderstaande berekening van de raming van de heffingsopbrengst in 2025:

Berekening kostendekkendheid rioolheffing 2025	
Kosten taakveld riool	€ 3.454.824
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 407.156
Netto kosten taakveld	€ 3.047.668
Toe te rekenen kosten:	
Overhead 10.302 uur á € 54,01	€ 566.411
BTW	€ 583.491
Totale kosten	€ 4.197.570
Opbrengst heffingen	€ 4.197.570
Dekkingspercentage	100%

Liggelden

Deze rechten worden geheven ter zake van het gebruik van de gemeentelijke haven te Bourtange, de aanlegsteigers aan de Hoofdstraat te Ter Apel en de aanlegmogelijkheden aan weerszijden van de Westerstraatbrug te Ter Apel. De heffing is gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel a en b, van de Gemeentewet.

Berekening kostendekkendheid liggelden 2025	
Kosten taakveld liggelden incl. rente	€ 128.060
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 770
Netto kosten taakveld	€ 127.290
Toe te rekenen kosten:	
Overhead 1.212 x € 54,01	€ 65.460

BTW	€ -
Totale kosten	€ 192.750
Opbrengst heffingen	€ 2.100
Dekkingspercentage	1,09%

Marktgeden

Deze belasting wordt geheven voor het innemen van een standplaats op de markten. De heffing is gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel a van de Gemeentewet.

Berekening kostendekkendheid marktgeden 2025

Kosten taakveld marktgeden incl. rente	€ 90.500
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 9.500
Netto kosten taakveld	€ 81.000
Toe te rekenen kosten:	
Overhead 774 * € 54,01	€ 41.800
BTW	€ -
Totale kosten	€ 122.800
Opbrengst heffingen	€ 13.700
Dekkingspercentage	11,16%

Leges

Onder deze naam worden rechten geheven ter zake van het genot van, door en of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten, genoemd in de legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel. De belangrijkste heffingen in dit kader zijn de leges burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen en bouwvergunningen. Over de leges reisdocumenten moet nog opgemerkt worden dat het Rijk hiervoor maxima heeft vastgesteld. De gemeente Westerwolde brengt de maximale tarieven in rekening.

De tarieven die niet door het Rijk zijn vastgesteld worden met 3 procent verhoogd. Op een tariefsaanpassing van het rijk heeft de gemeente geen invloed, tenzij er een lager tarief dan het maximale in rekening wordt gebracht. De heffingen zijn gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de Gemeentewet.

Berekening kostendekkendheid leges 2025

Titel 1 Burgerzaken Leges

Kosten taakveld incl. rente	€ 749.900
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-
Netto kosten taakveld	
Toe te rekenen kosten:	
Overhead 7.250 uur x € 54,01	€ 391.600
BTW	-
Totale kosten	€ 1.141.500
Opbrengst heffingen	€ 262.700
Dekkingspercentage Titel 1	23,01 %

Titel 2 Omgevingsvergunningen

Kosten taakveld incl. rente	€ 1.043.600
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 66.200
Netto kosten taakveld	€ 977.400
Toe te rekenen kosten:	
Overhead 11.727 * € 54,01	€ 633.400
BTW	-
Totale kosten	€ 1.610.800
Opbrengst heffingen	€ 500.000
Dekkingspercentage Titel 2	31,04 %

Titel 3 APV en bijzondere wetten

Kosten taakveld incl. rente	€ 162.000
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-
Netto kosten taakveld	€ 162.000

Toe te rekenen kosten:	
Overhead 2.500 * € 54,01	€ 135.000
BTW	-
Totale kosten	€ 297.000
Opbrengst heffingen	€ 15.000
Dekkingspercentage Titel 3	5,05 %

Lijkbezorgingsrechten

Deze rechten worden geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing is gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet.

Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten 2025

Kosten taakveld lijkbezorgingsrechten incl. rente	€ 421.200
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 0
Netto kosten taakveld	€ 421.200
Toe te rekenen kosten:	
Overhead (2.240 * € 54,01)	€ 121.000
BTW	-
Totale kosten	€ 542.200
Opbrengst heffingen	€ 110.000
Dekkingspercentage	20,3 %

Kwijtschelding

Huishoudens met een inkomen op minimumniveau (jaarlijks vindt een inkomens- en vermogenstoets plaats) kunnen in de gemeente Westerwolde in aanmerking komen voor geheel of gedeeltelijke kwijtschelding van lokale belastingen en heffingen. In verreweg de meeste gevallen heeft de kwijtschelding betrekking op de afvalstoffenheffing. De kosten van onder meer de hierboven genoemde bouw-, overige- en secretarie leges komen niet voor kwijtschelding in aanmerking. Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100 procent van de bijstandsnorm, waarbij ook een vermogenstoets plaats vindt. Afhankelijk van de inkomens- en vermogenstoets worden de woonlasten voor minima geheel of gedeeltelijk kwijtgescholden.

De gemeente Westerwolde beoordeelt de aanvragen niet zelf. Al jaren bestaat er een samenwerkingsverband met het Waterschap Hunze en Aa's. Door deze samenwerking hoeft belanghebbende slechts één aanvraag in te dienen bij het Noordelijk Belastingkantoor. Na

een advies van het Noordelijk Belastingkantoor over al of niet verlenen van kwijtschelding verstuurt de gemeente de beschikking. Voor 2025 is hiervoor een bedrag geraamd van € 130.000,-.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De risicoparagraaf is één van de verplichte paragrafen (artikel 9 Besluit Begroting en Verantwoording BBV). Onder weerstandsvermogen wordt in algemene zin verstaan de mogelijkheid om tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen van de gemeente Westerwolde wordt bepaald door twee componenten: de (financiële) risico's en de weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Er is geen wettelijk grondslag die een minimum of maximum aan weerstandscapaciteit voorschrijft.

Deze paragraaf bestaat uit een inventarisatie van de weerstandscapaciteit en de risico's die zij op moeten vangen en een beoordeling van het weerstandsvermogen. Aansluitend bij de begroting en de jaarrekening gaan wij organisatie breed risicomanagement toepassen. Risicomanagement wordt toegepast om risico's te detecteren, prioriteren en te analyseren en voor deze risico's worden waar nodig beheersmaatregelen in gesteld om de risico's te minimaliseren. Hieruit volgt een risicoanalyse die wij in deze paragraaf verwerken. Bij het risicomanagement proces worden de risico's gerelateerd aan de financiële weerstand en dit geeft inzicht in het weerstandsvermogen. Ook zijn aan het eind van deze paragraaf een aantal wettelijk voorgeschreven kengetallen opgenomen die behulpzaam kunnen zijn voor een beoordeling van de positie van de gemeente.

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan: het geheel aan financiële middelen dat beschikbaar is en aangewend kan worden om mogelijke risico's en omstandigheden op te vangen. De aanwezigheid van weerstandscapaciteit is belangrijk om te voorkomen dat ongewenste beleidswijzigingen moeten worden doorgevoerd wanneer zich niet afgedekte risico's voordoen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit een incidenteel en een structureel deel, die beide worden gesplitst in onderdelen.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve, de begrotingsruimte en de post onvoorzien incidenteel. Deze capaciteit wordt aangewend om incidentele en, zo nu en dan, structurele financiële tegenvallers gedurende een begrotingsjaar op te vangen. In het volgende begrotingsjaar wordt, waar nodig, een oplossing gezocht voor tegenvallers met een structureel gevolg. De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

Incidentele weerstandscapaciteit	Bedrag
Algemene reserve per 1-1-2025 (vrij aanwendbaar)	€ 17.134.000
Begrotingsruimte	€ 129.000
Onvoorzien	€ 225.000
Totaal	€ 17.488.000

Structurele weerstandscapaciteit

Deze weerstandscapaciteit wordt ingezet ter dekking van structurele tegenvallers, wanneer dekking op een andere manier niet lukt. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit onvoorzien structureel en de onbenutte belastingcapaciteit. De begrotingsruimte kan ook tot de structurele weerstandscapaciteit gerekend worden, wanneer het meerjarenperspectief positief is. Voor de onbenutte belastingcapaciteit zit het tarief van de gemeente Westerwolde boven het redelijke peil. Hierdoor is de onbenutte belastingcapaciteit nihil.

Structurele weerstandscapaciteit	Bedrag
Onvoorzien	€ 200.000
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 0
Begrotingsruimte na ombuigingen	€ 129.000
Totaal	€ 329.000

Risico's

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente. Een gemeente loopt tal van risico's. Een deel van de risico's wordt afgedekt door specifieke maatregelen. Voorbeelden hiervan zijn het afsluiten van verzekeringen en het inrichten van de Interne Controle. Naast de afgedekte risico's, loopt een gemeente ook altijd risico's die niet kunnen worden afgedekt. Om te voorkomen dat er ingrijpende beleidswijzigingen moeten worden doorgevoerd zijn de risico's geïnventariseerd. Om risico's te kwantificeren dienen zowel de kans op als de impact van het risico te worden bepaald. Hieronder volgt een overzicht met de geïnventariseerde risico's met een toelichting erop.

Omschrijving risico	I/S	Kans in %	Impact	Risico in €
Leningen aan woningbouwcorporaties	I	10%	1.417.000	141.700
Leningen aan deelnemingen (scenario volledig afboeken)	I	10%	907.000	90.700
Overige verstrekte leningen (scenario volledig afboeken)	I	10%	4.518.000	451.800
Gewaarborgde geldleningen (scenario volledig opgeëist)	I	10%	23.612.000	2.361.200
Specifieke uitkeringen (Spuks)	I	50%	1.000.000	500.000
Terugkoopverplichting politiebureau Ter Apel*	I	10%	500.000	50.000
				3.595.400
Onderhoud Openbare Ruimte	S	100%	1.900.000	1.900.000
Sociaal Domein	S	100%	1.000.000	1.000.000
Gemeenschappelijke regelingen	S	100%	500.000	500.000
Grid (ICT)	S	100%	300.000	300.000
Personeelsbeleid	S	100%	600.000	600.000
Algemene uitkering: Extra middelen jeugdhulp (2026, 2027 en 2028)	S	100%	462.000	462.000
Algemene uitkering: Reparatie kosten jeugd (2025 e.v.)	S	100%	830.000	830.000
Algemene uitkering: Ruimte onder het BCF plafond (2025 e.v.)	S	100%	450.000	450.000
Woonplaatsbeginsel	S	100%	800.000	800.000
Huur/pachten en overige opbrengsten	S	100%	650.000	650.000
Rentebaten op dividend opbrengsten	S	10%	450.000	45.000
Betalingsregelingen	S	20%	50.000	10.000
Invoering omgevingswet	S	50%	50.000	25.000
Effect klimaatverandering	S	100%	100.000	100.000
IT (Cybersecurity - behoud van gegevens en continuïteit netwerk)	S	50%	500.000	250.000
				7.922.000

*Het incidentele risico van de terugkoopverplichting bedraagt € 500.000 echter de kans dat het zich gaat voordoen is ingeschat op 10%. Echter als het risico zich voordoet is de impact het volledige bedrag. Derhalve staat het risico voor 100% opgenomen.

Voor de begroting 2025 worden de incidentele financiële risico's geschat op € 3.595.400 en de structurele financiële risico's op € 7.922.000.

Incidentele financiële risico's

- Leningen aan woningcorporaties: voor de woningbouwcorporatie Acantus heeft de gemeente een financiële garantstelling afgegeven. Dit betekent dat wanneer Acantus zelf niet aan haar aflossingsverplichting kan voldoen, de gemeente hiervoor zorg moet dragen. De kans dat dit zich voordoet, schatten wij in op 10%.
- Leningen aan deelnemingen: de gemeente heeft leningen verstrekt aan onder andere Enexis en bezit ook aandelen van Enexis. Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden en om die reden afgeboekt moeten worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%.
- Overige verstrekte leningen: de gemeente heeft aan diverse instellingen en bedrijven leningen verstrekt. Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%.
- Gewaarborgde geldleningen: aan diverse instellingen heeft de gemeente een financiële borgstelling afgegeven. Dit betekent dat wanneer de instelling zelf niet aan haar aflossingsverplichting kan voldoen, de gemeente hiervoor zorg moet dragen. De kans dat dit zich voordoet, schatten wij in op 10%.
- Terugkoopverplichting politiebureau Ter Apel: bij het verkoop van het politiebureau Ter Apel is een terugkoopverplichting opgenomen. Bij een eventuele terugkoop wordt rekening gehouden met een bedrag van € 500.000.

Structurele financiële risico's

Onderhoud Openbaar Ruimte

Momenteel onderhouden wij onze openbare ruimte op het niveau laag. Met het onderhoudsniveau laag lopen wij het risico dat er de komende jaren achterstallig onderhoud optreedt. Dit achterstallig onderhoud moet dan incidenteel extra weggewerkt worden om kapitaalvernietiging te voorkomen. Om achterstallig onderhoud te voorkomen is het totale areaal onderhouden op het onderhoudsniveau basis wenselijk. Met het onderhouden op niveau basis lopen wij geen risico's meer op achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging. Het onderhouden van de openbare ruimte op niveau basis ten opzichte van niveau laag kost de gemeente Westerwolde € 1,9 miljoen structureel extra. Gezien de begrotingstekorten vanaf het ravijnjaar 2026 is hier geen structurele dekking voor. Wij nemen het bedrag van € 1,9 miljoen op als structureel financieel risico. Dit bedrag is structureel benodigd op achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging te voorkomen en is nog niet in de begroting 2025 verwerkt.

Sociaal Domein

De financiële omvang van het sociaal domein (Jeugdzorg, Wmo en participatie) is vanaf 2016 enorm gestegen. De te besteden middelen voor de jeugdzorg, WMO en participatie leggen een groot beslag op de gemeentelijke middelen. Op dit moment is er grip op de uitgaven voor Participatie, ook al lopen wij wel risico's door het niet uitvoeren van stelselmatige heronderzoeken. Voor Jeugdzorg en voor de Wmo zullen wij de komende jaren nog steeds met een stijging rekening moeten houden. Het risico blijft aanwezig dat de geschatte (zorg)bijdragen in onze begroting voor Wmo begeleiding en huishoudelijke hulp niet voldoende zijn en dat er extra middelen moeten worden geraamd. Het is vooral wachten tot het abonnementstarief van € 21 per maand wordt afgeschaft door het Rijk. Het abonnementstarief zorgt ervoor dat steeds meer mensen een beroep gaan doen op de WMO. Voor Jeugdhulp lopen wij risico's dat zware specifieke hulp niet efficiënt geboden kan worden en dat voor deze cliënten dure zorgpakketten betaald moeten worden. Daarnaast moeten we rekening houden met een loon- en prijsinflatie wat de budgetten binnen het sociaal domein verder omhoog drijft. Voor komend jaar wordt het risico geschat op € 1.000.000.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente participeert in diverse gemeenschappelijke regelingen (zie paragraaf Verbonden partijen). Bij diverse gemeenschappelijke regelingen wordt de afgelopen tijd geconstateerd dat steeds vaker een beroep op de aangesloten gemeenten wordt gedaan. De financiële bijdrage die van de gemeenten gevraagd wordt stijgt in verband met versoberde bijdragen vanuit het Rijk. Zo zien we bij een aantal gemeenschappelijke regelingen dat er aanzienlijke maatregelen genomen moeten worden om de exploitatietekorten binnen de perken te houden. Wij gaan ervan uit dat de lastenverzwaring met maximaal 5% zal toenemen. Het feit is dat de gemeenten moeten bijdragen in het verlies en dat dit daarmee dus een financieel risico met zich meebrengt.

Grid NV

De gemeente Westerwolde is aandeelhouder in de Grid NV (Gezamenlijke Regionale ICT Dienst). In onze begroting 2025 is een bijdrage van € 1.881.000 aan de Grid opgenomen. De begroting 2025 van de Grid wordt in het najaar van 2024 in de aandeelhoudersvergadering van de Grid NV behandeld. Het risico bestaat dat de bijdrage van onze gemeente hoger uitvalt dan het geraamde bedrag. Wij schatten dit (financiële) risico in op € 300.000.

Personeelsbeleid

Steeds vaker zien we dat het lastig is om goed gekwalificeerd personeel te werven en te behouden. Het risico bestaat daarbij dat we onvoldoende expertise en/of capaciteit hebben. Door tijdelijke externe inhuur kunnen tegen extra kosten de meest kwetsbare functies worden ingevuld. Dit brengt een financieel risico met zich mee, die wij op dit moment inschatten op € 600.000. De komende periode zal vooral in het teken staan van de (door)ontwikkeling van medewerkers en teams.

Extra middelen jeugdhulp (Gemeentefonds)

Op 19 juni 2023 is de hervormingsagenda Jeugd definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer. In de meicirculaire 2023 zijn voor de jaren 2024 en 2025 aanvullende, incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds, in lijn met de financiële reeks van de uitspraak van de Commissie van Wijzen (CvW).

Financiële effecten akkoord hervormingsagenda jeugd

Over de jaren 2019 t/m 2025 zijn incidenteel aanvullende middelen voor jeugdzorg beschikbaar gesteld aan gemeenten. Voor de jaren 2026 t/m 2028 heeft het rijk middelen gereserveerd op de rijksbegroting.

Naast de besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing vanaf 2026 van structureel € 511 miljoen vanaf 2027, welke een Rijksverantwoordelijkheid is gemaakt. Concreet betekent dit dat het aan de Rijksoverheid is om de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd kunnen worden. Ook draagt het Rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.

Standpunt provincie

De provincies hebben de volgende richtlijn voor het financieel toezicht op de begroting en meerjarenraming 2025-2028 uitgebracht:

- Gemeenten *mogen* in de jaarschijven 2026, 2027 en 2028 de middelen zoals die in de Hervormingsagenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meenemen in hun meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 284 miljoen (Westerwolde 2026 € 462.000), € 211 miljoen (Westerwolde 2027 € 344.000) en € 250 miljoen (Westerwolde 2028 € 400.000). De gemeente Westerwolde heeft deze middelen voor 100% meegenomen in de meerjarenraming.
- Daarnaast *mogen* gemeenten in de jaarschijven 2026, 2027 en 2028 rekening houden met een besparing op de uitgaven van € 500 miljoen in 2026 (Westerwolde € 815.000) en vanaf 2027 € 511 miljoen (Westerwolde € 830.000) (structureel) als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken. De gemeente Westerwolde heeft deze besparing voor 100% meegenomen in de meerjarenraming.

Ruimte onder het BCF-plafond (Gemeentefonds)

Het BCF (BTW compensatiefonds) plafond bedraagt € 3,9 miljard voor gemeenten in 2023. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Over het jaar 2023 is minder gedeclareerd dan het plafond. Dit heeft ook structurele gevolgen. Voor de begroting 2025 met bijbehorende meerjarenraming mag een positieve stelpost in de berekening van de algemene uitkering worden opgenomen ter grootte van de ruimte onder het BCF-plafond 2023. Voor de gemeente Westerwolde betekent dit een stelpost ter grootte van maximaal € 900.000. De provinciaal toezichthouders gebruiken dit als richtlijn bij het beoordelen van de (meerjaren) begroting 2025-2028. Wel adviseren de provinciaal

toezichthouders om voorzichtig te zijn met het opnemen van een raming voor dit dekkingsmiddel, vanwege de onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van deze ruimte. In de begroting 2025-2028 is dan ook een stelpost opgenomen van **€ 450.000** (50%).

Woonplaatsbeginsel

Het woonplaatsbeginsel dat per 1 januari 2022 van kracht is, kent als woonplaats van een jeugdige de gemeente waar de jeugdige stond ingeschreven direct voorafgaand aan de zorg met verblijf. Voor ambulante zorg is dat dus de gemeente waar de jeugdige staat ingeschreven. De oorspronkelijke gemeente blijft verantwoordelijk voor een jeugdige waardoor die gemeente gestimuleerd wordt om te investeren in preventie.

Iedereen die zich aanmeldt bij het aanmeldcentrum in Ter Apel wordt ingeschreven in de gemeente Westerwolde. Dit is over het algemeen een zeer tijdelijke situatie. Mensen verhuizen na een aantal weken vanuit Ter Apel naar een regulier AZC elders in het land. Het komt vaak voor dat er vervolgens geen BRP inschrijving plaatsvindt in de gemeente waar de betreffende AZC 's staan, waardoor zorgaanbieders iedere vorm van jeugdhulp die in andere AZC 's is gestart declareren bij de gemeente Westerwolde omdat jeugdigen daar nog ingeschreven staan.

Een jeugdige op het AZC verhuist vaak (samen met ouders) van locatie naar locatie, zodat het uiteindelijk moeilijk te achterhalen is welke gemeente nu verantwoordelijk is en op papier staat deze jeugdige nog steeds ingeschreven in Ter Apel waar deze zich oorspronkelijk heeft aangemeld.

Een Spuk regeling is in de maak. Deze maakt het voor Westerwolde mogelijk om de kosten die er gemaakt moeten worden, omdat zorgaanbieders overal in het land hun gemaakte kosten declareren vanwege de inschrijving in Westerwolde, te kunnen declareren bij de Rijksoverheid. Echter, deze kosten kunnen pas een jaar later via deze Spuk regeling gedeclareerd worden. Westerwolde zal deze kosten dus eerst zelf moeten voorschieten. Voor het jaar 2025 gaat het om € 800.000 euro en de verwachting is dat dit jaarlijks licht zal stijgen met ongeveer 100.000 euro per jaar. Met het ministerie werken wij aan een structurele oplossing door de inschrijvingen in het BRP op orde te krijgen.

Huur/pachten en overige opbrengsten

Voor de ingebruikname van gemeentelijke bezittingen wordt jaarlijks een vergoeding vervangen bijvoorbeeld in de vorm van huur en pacht. Het risico is aanwezig dat deze vergoedingen niet of te laag worden ontvangen en/of gedeclareerd.

Rentebaten op dividend opbrengsten

De gemeente Westerwolde heeft onder andere aandelen in de BNG en Enexis. Het jaarlijkse dividend wat wij jaarlijks uitgekeerd krijgen schommelt en kan afwijken ten opzichte van voorgaande jaren.

Betalingsregelingen

Jaarlijks worden voor openstaande debiteuren betalingsregelingen afgesproken, om de betaaldruk te kunnen spreiden. De kans is aanwezig dat betalingsregelingen niet nagekomen worden en de vordering niet wordt betaald.

Invoering omgevingswet

Met de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024 is bij het proces vergunningverlening de toenemende kans aanwezig op procedures (juridische claims). Er vinden activiteiten plaats die aanzienlijke gevolgen hebben of kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving en waartegen naar verwachting verschillende belanghebbenden bedenkingen zullen hebben. Dit kan leiden tot procedures

Effect klimaatverandering

Het klimaat is het laatste decennia aan verandering onderhevig. Het wordt warmer en tegelijkertijd valt er gemiddeld meer neerslag. Met de verandering van het klimaat is er de kans aanwezig op dieren/insectenplagen, wateroverlast en extreme droogte waardoor extra aanpassingen en/of reparaties verricht moeten worden aan de openbare ruimte.

IT (Cybersecurity – behoud van gegevens en continuïteit netwerk)

Digitalisering brengt veel goeds in de organisatie. Onder meer efficiëntie, communicatie, sociale verbindingen, effectiviteit van ketens en innovatie. Daartegenover staan echter stevige veiligheidsrisico's. Groeiende afhankelijkheid van systemen heeft als keerzijde dat een hapering grote gevolgen kan hebben, zowel digitaal als in de fysieke leefomgeving. Informatie in systemen kan in verkeerde handen terechtkomen, gemanipuleerd worden, onbereikbaar worden of 'kwijt' raken met alle gevolgen van dien.

Gemeenten hebben een bijzondere positie bij het aanpakken en beheersbaar houden van deze risico's. Enerzijds kunnen wij zelf slachtoffer worden van systeemverstoring, datalekken en gedigitaliseerde criminaliteit. Anderzijds hebben wij veiligheidstaken rond deze risico's om de kans van maatschappelijke verstoring te verkleinen. Gemeenten hebben hierin een belangrijke rol. Binnen de gemeentelijke organisatie zijn wij verantwoordelijk voor weerbare systemen en de veiligheid van informatie in die systemen.

Zowel de veiligheidsrisico's, beschikbare tools en de te hanteren uitgangspunten zijn nog verre van uitgekristalliseerd. Toch is koersbepaling in digitale veiligheid als gemeente nu cruciaal vanwege de groeiende veiligheidsrisico's. Het is van belang in positie te komen, de beschikbare tools te operationaliseren en samen met publieke- en private partners risico's te beheersen. De investering die wij moeten doen om de risico's te minimaliseren hebben geprobeerd financieel in te schatten. Op dit moment schatten wij het financiële risico dat wij lopen in op € 500.000.

Niet te kwantificeren risico's

Rechtmatigheid en interne controle

De (interne) organisatie is verantwoordelijk voor een adequate inrichting van de administratieve organisatie en interne beheersing binnen de afdelingen alsmede voor het afleggen van verantwoording. Dat vraagt niet alleen om het inhoudelijk inrichten van processen en procedures, maar ook het inschatten van risico's, het inrichten van beheersmaatregelen en het afleggen van verantwoording. Om een adequate procesgang te kunnen borgen, zullen er procesbeschrijvingen opgesteld moeten worden, (interne) controlemaatregelen aangebracht worden in de lijn en verantwoording worden afgelegd over de uitvoering van deze controles. Het geheel zal ingebed moeten worden in de totale cyclus van beheersing met een duidelijke aansturing vanuit de organisatie aan de voorkant en een evaluatie van de uitkomsten aan de achterkant op managementniveau. De urgentie is hoog met het oog op ontwikkelingen op het gebied van rechtmatigheid en het financiële perspectief van de gemeente. Vanaf 2023 moet het college van Burgemeester en Wethouders zelf de rechtmatigheid beoordelen in de vorm van de rechtmatigheidsverklaring.

Informatiebeveiliging & Privacy

Om te kunnen voldoen aan de eisen zoals gesteld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Network en Information Security (NIS) is de beveiligingsorganisatie ingericht. Toch blijven er hier ook risico's die niet gekwantificeerd kunnen worden. Dit zijn risico's zoals datalekken of het niet voldoen aan de AVG.

Financiële Kengetallen

Conform het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) zijn de zes kengetallen opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing bij de begroting en de jaarrekening.

Deze kengetallen zijn erop gericht om de raad op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie (en het verloop daarvan) van de gemeente.

De zes kengetallen zijn in onderstaande tabel weergegeven en omvatten het volgende:

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.
2. De solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.
3. Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.
4. Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio.
5. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Het betreft hier de woonlasten meerpersoonshuishoudens in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar), uitgedrukt in een percentage. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid.

Overzicht financiële kengetallen

Kengetallen	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	12%	14%	14%	13%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	17%	19%	19%	18%
Solvabiliteitsratio	53%	51%	51 %	51%
Grondexploitatie	1%	1%	2%	2%
Structurele exploitatieruimte	-1,3%	-0,2 %	0,2%	0,1%
Belastingcapaciteit	117%	117%	117%	117%

Met deze set van kengetallen wil de wetgever de raadsleden ondersteunen bij het geven van inzicht in de financiële positie van de gemeente.

De netto schuldquote is niet primair gericht op een beoordeling van het weerstandsvermogen, maar beoogt inzicht te geven in de mate waarin de vaste schuld van de gemeente drukt op de begroting. De provinciale toezichthouder beoordeelt een schuldquote onder de 90 procent als minst risicovol. Met een netto schuldquote van rond de 13 procent kan geconstateerd worden dat de schuldenlast van de gemeente niet excessief op de begroting drukt.

De weergegeven kengetallen voor solvabiliteitsrisico, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit kunnen in de eerste plaats als aanvulling gezien worden op de beoordeling van het weerstandsvermogen. Ook mag tevens geconstateerd worden dat de risico's op de grondexploitatie beperkt zijn.

Conclusie

De gemeente Westerwolde beschikt over een incidentele weerstandscapaciteit van € 17.134.000 om de incidentele risico's van € 3.595.400 af te dekken en een structurele weerstandscapaciteit van € 200.000 teneinde de structurele risico's van € 7.922.000 op te vangen. De ruimte binnen de incidentele weerstandscapaciteit kan gebruikt worden om structurele tegenvallers gedurende een begrotingsjaar op te vangen. In het volgende begrotingsjaar wordt, waar nodig, een oplossing gezocht voor tegenvallers met een structureel gevolg. Zodoende mag geconcludeerd worden dat de gemeente Westerwolde voldoende weerstandsvermogen heeft.

Financiering

Inleiding

In deze paragraaf staan het treasurybeleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille centraal. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido). Het belangrijkste uitgangspunt van deze wet is het beheersen van de risico's van de treasuryfunctie. Het doel van de wet Fido is om grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen te vermijden. De wet kent een onderscheid tussen regels voor korte en lange financiering. Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasurystatuut van de gemeente Westerwolde (vastgesteld 31 januari 2024). Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van liquiditeiten van de gemeente op korte en lange termijn. De uitvoering en ontwikkelingen omtrent het financieringsbeleid worden in deze paragraaf toegelicht.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren verplicht decentrale overheden hun overtollige middelen aan te houden in de Rijksschatkist. Schatkistbankieren vertaalt zich direct in een lagere staatsschuld, doordat dit bedrag de externe financieringsbehoefte van de Staat vermindert. Voor het schatkistbankieren geldt een drempelbedrag om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen. Dit houdt in dat een bedrag lager dan het drempelbedrag buiten de schatkist gehouden mag worden. Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal, waarbij het minimaal € 1.000.000 bedraagt. Voor 2025 bedraagt het drempelbedrag € 2.762.446.

Risicobeheer

Met betrekking tot risicobeheer gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de "publieke taak" uitsluitend verstrekken aan door de gemeenteraad goedgekeurde derde partijen, waarbij vooraf

advies wordt ingewonnen over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij;

- De gemeente mag middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico;

Rentevisie

Om een afgewogen keuze te maken welke vorm van financiering op enig moment aantrekkelijk is, mag een rentevisie niet ontbreken. Een rentevisie geeft een verwachting weer van de ontwikkeling van de rentestand in de toekomst. Wij maken gebruik van de rentevisie die de BNG regelmatig publiceert en actualiseert op haar website.

Kasgeldlimiet, financieringsbehoefte en renterisiconorm

Voor het beheersen van renterisico's gelden twee richtlijnen, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Om de renterisiconorm te kunnen bepalen is inzicht in de leningenportefeuille (ofwel de financieringsbehoefte) noodzakelijk.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de limiet aan voor de vlottende schuld van een gemeente. De hoogte van de kasgeldlimiet is wettelijk vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Het is toegestaan de kasgeldlimiet gedurende twee kwartalen achtereenvolgend te overschrijden zonder de toezichthouder hierover te informeren.

Met een begrotingstotaal van € 138.122.300, mag de gemeente Westerwolde de financieringsbehoefte in 2025 voor € 11.740.395 dekken met kort geld.

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2025 bedragen de opgenomen vaste geldleningen € 18.571.398,-. Hiervan is € 1.416.785,- aan Acantus verstrekt.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen op vaste schulden niet meer mogen bedragen dan 20 procent van het begrotingstotaal. Voor onze gemeente betekent dit een absolute norm van 20 procent van € 138.012.300 miljoen (stand 29 augustus 2024) is € 27.624.460 miljoen. De gehele leningenportefeuille is afgesloten met een vast rentepercentage; renteherzieningen worden vooralsnog niet verwacht. De verwachte aflossingen in 2025 bedragen € 1.546 miljoen. De gemeente Westerwolde blijft dus ruimschoots binnen de renterisiconorm; ook op de lange termijn.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

Componenten	2025	2026	2027	2028
1 Renteherzieningen	0	0	0	0
2 Aflossingen	1.546	1.500	1.500	1.500
3 Renterisico (1+2)	1.546	1.500	1.500	1.500
4 Renterisiconorm	27.624	24.454	24.174	24.211
5 Ruimte	26.059	22.954	22.674	22.711
Begrotingstotaal	138.122	122.270	120.874	121.057

Percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	27.624	24.454	24.174	24.211

Kasbeheer

Het kasgeldbeheer heeft betrekking op geldstromenbeheer en saldo- en liquiditeitenbeheer korter dan één jaar. Het betalingsverkeer wordt zoveel mogelijk via één bank, de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), uitgevoerd. Door gebruik te maken van de overeenkomst, financiële dienstverlening van deze bank, wordt een optimaal rendement bereikt. Teneinde de kosten van het geldstromenbeheer te beperken, wordt:

- Het liquiditeitsgebruik beperkt door de geldstromen op gemeenteniveau op elkaar en de liquiditeitsplanning af te stemmen. Hierbij wordt erop toegezien dat de liquiditeitspositie voldoende is om te garanderen dat de verplichtingen tijdig kunnen worden voldaan;
- Het betalingsverkeer zoveel mogelijk elektronisch uitgevoerd door één bank (BNG).

Renteschema

De rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoe-rekening in de begroting is uiteengezet in onderstaand renteschema.

Berekening renteomslag			
Externe rentelasten lange termijn financiering		€ 268.452	
Externe rentelasten korte termijn financiering		€ 10.000	
	<i>Totale externe rentelasten</i>		€ 278.452 +
Externe rentebaten lange termijn financiering		€ 168.952	
Externe rentelasten korte termijn financiering		€ 250.000	
	<i>Totale externe rentebaten</i>		€ 418.952 -
	<i>Rentesaldo</i>		€ -140.500 +
Af: rentelasten van projectfinanciering die rechtstreeks aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend		€ 200.087	-
Bij: rentebaten van doorverstrekte leningen waarvoor een specifieke lening is aangetrokken		€ 65.587	+
	<i>Totaal aan de taakvelden toe te rekenen rente</i>		€ -275.000
De totale boekwaarde van de activa die integraal zijn gefinancierd (1/1/2025)		€ 55.136.450	
Dit resulteert in een renteomslag-percentage van		-0,50%	
Na afronding op een half procent hanteren we een renteomslag-percentage van			0,50%

Taakveld Treasury

Alle rentelasten en -baten worden centraal begroot op het taakveld Treasury. Van daaruit wordt het rentesaldo toegerekend aan de verschillende taakvelden. Omdat de renteomslag op een half procent wordt afgerond, ontstaat er een renteresultaat op het taakveld Treasury. De berekening is als volgt:

Berekening renteresultaat op het taakveld Treasury

Renteomslag: 0,5% over €55.136.450	€ 275.682
Werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente	€ -275.000
Voordeelig renteresultaat i.v.m. afronding renteomslag op 0,5%	€ 550.682 +
Bij: ontvangen baten uit deelnemingen (dividend)	€ 117.000 +
Af: rentelast deelnemingen (renteomslag)	€ 7.821 -
<i>Voordeelig resultaat op het taakveld Treasury</i>	<u>€ 659.861</u>

Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

De paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen geeft een dwarsdoorsnede van de begroting. Lasten van onderhoud van kapitaalgoederen kunnen op diverse programma's voorkomen. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een groot deel van de begroting gemoed. Daarom zijn voor een helder en volledig overzicht het beleidskader en de hieruit voortvloeiende financiële consequenties van de belangrijkste kapitaalgoederen in deze paragraaf samengevat.

In de openbare ruimte wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Voor al die activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig. Deze worden als volgt ingedeeld:

- Infrastructuur (wegen, straten, pleinen, rioleringen, kunstwerken, waterwegen en havens);
- Voorzieningen (openbaar groen, begraafplaatsen, sportfaciliteiten, verlichting);
- Gemeentelijk vastgoed (scholen, sportgebouwen, gemeentehuis, welzijn, cultuur etc.).

De gemeenteraad geeft de kaders aan voor de inrichting van het onderhoud en het beoogde onderhoudsniveau voor het openbaar groen, water, riolering, wegen, kunstwerken (bruggen) en gebouwen. Dat kan zij doen in nota's en beleidsplannen, maar in geval van kleinere wijzigingen ook in deze paragraaf.

Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is in diverse nota's verwoord:

- Bomenbeleidsplan;
- Instandhoudingsplan kunstwerken (bruggenonderhoud);
- Nota openbare verlichting;
- Nota openbare ruimte;
- Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan;
- Integrale laadvisie 2021-2035;
- Nota onderhoud gemeentelijke gebouwen;
- Regionaal Waterplan;
- Afvalwaterplan/Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025.

Behalve deze nota's zijn er diverse beheerplannen voor specifieke onderdelen als wegen, verlichting, bruggen, waterlopen en groen. Dit zijn feitelijk de inventarisaties en uitvoeringsplannen van de verschillende beleidsnota's en worden door het college vastgesteld.

Bomenbeleidsplan

De gemeente heeft momenteel 69.000 bomen langs gemeentelijke wegen in het digitale beheerspakket geregistreerd. Daarnaast zijn er nog meer dan 20.000 bomen in parken,

coulissen en bospercelen. Kaders voor de bescherming, het behoud en diversiteit van de bomen staan in dit beleidsplan opgenomen.

Instandhoudingsplan Kunstwerken

De raad heeft begin 2022 het instandhoudingsplan kunstwerken vastgesteld waarin het bruggenonderhoud is geregeld. Op basis van meldingen en bruginspecties wordt jaarlijks een selectie gemaakt van bruggen die voor onderhoud in aanmerking komen. De bruggen in slechte staat en bruggen op strategisch belangrijk plekken die onderhoud nodig hebben, krijgen de grootste prioriteit. De meeste bruggen bevinden zich in een matig tot redelijke staat van onderhoud. Binnen de beschikbaar gestelde budgetten willen we zo goed mogelijk uitvoering geven aan de maatregelen. Dit kan op onderdelen leiden tot herprioritering. In de begroting is geen rekening gehouden met vervanging van bruggen.

Nota openbare verlichting

In april 2019 is het beleidsplan openbare verlichting 2019-2023 door de raad vastgesteld. In het plan zijn de beleidskeuzes uitgewerkt. Formeel is het huidige beleidsplan aan vervanging toe, echter de hoofddoelstellingen: energiebesparing op stroomverbruik, vervanging verouderde installaties en masten, toepassen dynamische verlichtingssystemen, reductie van lichtvervuiling zijn nog steeds actueel. Eind 2024 is ongeveer 85% van onze openbare verlichting voorzien van ledverlichting. De overige 15% conventionele verlichting zal naar verwachting in 2025 en 2026 worden vervangen door ledverlichting.

Nota openbare ruimte

De nota openbare ruimte (NOR) is in september 2020 door de raad vastgesteld. De NOR bevat de kaders van de verschillende disciplines (groen, wegen, bruggen, oevers, etc.) en is bedoeld om een integraal beeld te geven van de kaders voor het beheer- en onderhoud van de objecten in de openbare ruimte. Op basis van meldingen en weginspecties wordt jaarlijks een selectie gemaakt van wegen, wandel- en fietspaden die voor onderhoud in aanmerking komen. Binnen de beschikbaar gestelde budgetten zullen we zo goed mogelijk uitvoering geven aan de maatregelen. Dit kan op onderdelen leiden tot herprioritering.

Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan

Het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) 2021 – 2031 is in juni 2021 door de raad vastgesteld. In het GVVP staan de kaders opgenomen hoe de gemeente met bepaalde keuzes omgaat zoals zonebeleid, bebording, belijning, etc. Een belangrijk onderdeel van het GVVP is het risico gestuurd aanpakken van gevaarlijke knelpunten in de openbare ruimte. Omdat het aanpassen van infrastructuur niet goedkoop is, is onze inzet erop gericht om met de beschikbare budgetten zo veel mogelijk externe subsidies binnen te halen bij het Rijk en Provincie. Om zo het effect te vergroten.

Integrale laadvisie 2021-2035

In maart 2022 is door de raad de integrale laadvisie 2021-2035 vastgesteld. Wij hanteren deze visie bij de verdere uitrol van laadinfrastructuur over de gemeente. Als ook bij het behandelen van verzoeken voor het plaatsen van laadinfra.

Nota onderhoud gemeentelijke gebouwen

In de 'Nota Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen Westerwolde' is al het onderhoud opgenomen voor alle gemeentelijke gebouwen. De geraamde lasten voor het noodzakelijk onderhoud zijn meegenomen in de begroting 2025. Het noodzakelijk onderhoud moet worden uitgevoerd voor de instandhouding van de functionaliteit en veiligheid van gemeentelijke gebouwen, zodanig dat er geen kapitaalsvernietiging optreedt. Het noodzakelijk onderhoud is in afstemming met Strategisch Vastgoedplan bepaald.

Regionaal Waterplan

Samen met de ander gemeentes in Groningen en Drenthe hebben we het Waterakkoord 2020-2025 gesloten. Afgeleid daarvan is in 2020 een regionaal waterplan opgesteld voor de gemeenten in Oost-Groningen samen met het Waterschap met een looptijd tot en met 2025. Deze samenwerking zal in 2025 gecontinueerd worden, hiervoor wordt het waterakkoord nu aangepast en zal ter besluitvorming worden voorgelegd.

Verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Het verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025 is in december 2020 door de raad vastgesteld en heeft een looptijd tot en met 2025. Het onderhouds- en vervangingsplan voor de komende vijf jaar is in 2024 door het college vastgesteld en wordt momenteel uitgevoerd.

De uitvoering van rioolvervangingen en reconstructies uit het vijfjarenplan loopt en hierbij wordt de straat zo veel mogelijk klimaatrobust ingericht. In 2025 zal een nieuw gemeentelijk rioleringsplan (VGRP) worden opgesteld en zal de rioolheffing opnieuw worden berekend en ter besluitvorming worden voorgelegd.

Vervangingsinvesteringen in tractiemiddelen

Tractie zijn middelen die de gemeente nodig heeft om het reguliere, dagelijkse en maatschappelijk onderhoud te kunnen leveren aan haar inwoners en aan de openbare ruimte.

Jaarlijks wordt beoordeeld of de geplande vervangingen plaats moeten vinden. Ook is er een koppeling met de marktomstandigheden of (geplande) beleidsveranderingen. Met andere woorden, vervanging door het enkel aflopen van de economische en/of technische levensduur is geen automatisme.

Bij de beoordeling van de geplande vervanging van het tractiemiddel wordt gekeken naar:

- De technische staat van het bestaande tractiemiddel; is directe vervanging nodig of is enig uitstel nog mogelijk;
- Wat zijn de consequenties van een uitgestelde vervanging? Ouder materieel vraagt om meer en intensiever onderhoud;
- Wat betekent het niet tijdig vervangen voor de veiligheid van het eigen personeel (ARBO, overige veiligheidsaspecten);
- Is het te vervangen tractiemiddel nog steeds noodzakelijk voor het uit te voeren werk.

De gemeente is bezig het wagen- en machinepark te verduurzamen. We moeten ook realistisch blijven: niet alle duurzame varianten van voertuigen zijn (op dit moment) geschikt om de werkzaamheden uit te voeren. Denk aan het strooien van wegen in de winterperiode en het trekken van aanhangers met zwaar materieel. Bij deze werkzaamheden is een bepaald laad- en trekvermogen benodigd in combinatie met voldoende actieradius/werktijd. In sommige gevallen moeten we terugvallen op voertuigen op fossiele brandstof. Dan kiezen we wel voor de hoogste emissienorm. Mocht een duurzame variant van een voertuig een waardig en betaalbaar alternatief zijn dan geniet dit uiteraard de voorkeur.

In onderstaand overzicht is het tractie opgenomen dat de komende vier jaren volgens de planning moet worden vervangen. Het tractieplan is opgesteld met het prijspeil 1 juli 2021. In 2023 is een correctie gedaan voor de prijsstijgingen. De prijsontwikkelingen zijn nog steeds onvoorspelbaar. Als de kredieten in de komende jaren daadwerkelijk worden aangevraagd, dan moeten deze bedragen worden herzien naar een actueel prijspeil.

	2025	2026	2027	2028
116 Pick-up	€ 55.000			
117 Pick-up	€ 55.000			
191 Pick-up incl. kraan	€ 70.000			
192 Pick-up incl. kraan	€ 70.000			
193 Pick-up incl. kraan	€ 70.000			
194 Pick-up incl. kraan	€ 70.000			
196 Pick-up dubbele cabine		€ 80.000		
324 Calciumchloride tank (Vriescheloo)		€ 33.000		
859 Hogedruk op aanhanger		€ 29.000		
860 Hogedruk op aanhanger		€ 29.000		
199 Bestelbus storingsdienst Zuid			€ 79.000	
316 Getrokken droog-natstrooier			€ 45.000	
620 Houtversnipperaar			€ 163.000	
Tractor				€ 92.000
Dienstauto				€ 31.695
Pick-up incl. kraan				€ 55.000
Bestelbus				€ 40.000
Bestelbus				€ 40.000
Maaimachine				€ 62.500
Maaimachine				€ 62.500
Knipschaar HS 650				€ 26.500
Aggregaat				€ 60.000
	€ 390.000	€ 171.000	€ 287.000	€ 470.195

Programma's	Lasten kapitaalgoederen			
	2025	2026	2027	2028
1 Gezond en gelukkig in Westerwolde	286.849	285.065	279.425	274.219
2 Kansen om te groeien in Westerwolde	9.821	9.821	9.821	9.821
3 Mooi Wonen in Westerwolde	77.786	77.786	77.786	77.786
4 Goed (digitaal) bereikbaar (in) Westerwolde	679.586	817.373	820.584	814.447
5 Groen en duurzaam Westerwolde	904.324	867.982	863.734	835.344
6 Asiel in Westerwolde	0	0	0	0
7 Onderwijs in Westerwolde	1.154.549	1.144.535	1.136.461	1.126.521
8 Organisatie & Bestuur	8.343	8.343	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	-200.087	-194.087	-188.087	-180.087
Overhead	22.940	12.045	10.500	10.500
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0
Activa indirecte producten	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	2.944.111	3.028.863	3.010.224	2.968.552
Kapitaallasten Staat van activa	2.944.111	3.028.863	3.010.224	2.968.552
Waarvan gedekt door reserve	-373.973	-453.308	-448.944	-448.944
Totaal	2.570.138	2.575.555	2.561.280	2.519.608

Bedrijfsvoering Westerwolde

Bedrijfsvoering algemeen

Het hybride werken is inmiddels een standaard onderdeel van onze organisatie geworden. De flexibiliteit van het werken voor onze medewerkers is daarmee goed ingericht. Het vraagt echter op het gebied van ICT de nodige uitdagingen met betrekking tot beveiliging, privacy van gegevens en een goede werkplek.

Dit flexibel werken heeft ook invloed op de huisvesting van onze medewerkers. Waar we na corona veel vanuit huis werkten zien we nu een verschuiving van werken op kantoor. Dit vraagt veel van onze huidige huisvesting. In Q4 2024 / Q1-2025 is de verwachting dat we een plan van aanpak kunnen afronden voor een voorstel met betrekking tot huisvesting van de gemeentelijke organisatie.

Ook in 2025 zullen we blijven werken aan het verbeteren formaliseren van onze dienstverlening aan zowel onze interne klanten en onze inwoners.

HRM

In 2025 gaan we het volgende doen, mede in navolging van onze ambities van 2024:

Wij willen medewerkers aan ons binden.

Wij zijn een aantrekkelijke werkgever op de arbeidsmarkt. Wij kennen onze arbeidsmarktpositie en werken actief aan het versterken van ons werkgeversmerk. Wij bieden aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden zoals onze cao-mogelijkheden biedt tot lokale invulling te geven aan onderwerpen als reiskosten woon-werk en thuiswerk(vergoeding), maar ook (betaald) ouderschapsverlof en andere levensfase gerichte verlofmogelijkheden. Het werven en selecteren van de juiste medewerkers blijft één van de kritische factoren voor het succes van onze organisatie. Onze opgave is dan ook de juiste mensen binnen te halen, hen te binden en boeien en zich te laten ontwikkelen. De gemeente Westerwolde wil een aantrekkelijke werkgever zijn door een stimulerende, uitdagende werkomgeving te bieden waar de strategische opgaven, transities en ontwikkelkansen van Westerwolde succesvol tot uitvoering worden gebracht en waar volop ruimte is voor professionele ontwikkeling.

Verwachte resultaten voor 2025:

- Verdere uitwerking levensfase gerichte verlofmogelijkheden;
- Verdere samenwerking op gebied arbeidsmarkt buurgemeenten;
- Uitwerking van het vastgesteld van een werving en selectiebeleid.

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat medewerkers hun werk zo goed en veilig mogelijk uitvoeren. Dat medewerkers de manier waarop gewerkt als prettig ervaren zodat dit bijdraagt aan kwalitatief goede maatschappelijke dienstverlening. Dit beleid beoogt bij te dragen aan preventie van arbeidsongevallen en uitval van medewerkers met als uiteindelijk doel het verhogen van de inzetbaarheid van alle medewerkers van de gemeente.

Verwachte resultaten 2025:

- Basis arbobeleidsdocument vast te stellen en een nadere uitwerking daarvan in 2025;
- Uitvoering van de risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E), periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek (PAGO) en preventief medisch onderzoek (PMO).
- Functiewaarderingsonderzoek opgeleverd
- Uitvoering van de aandachtspunten uit het medewerkersbelevingsonderzoek waaronder het duurzaam inzetbaarheidsbeleid.
- Het verder optimaliseren van de BHV organisatie.

Nieuwe medewerkers krijgen een vliegende start in ons introductieprogramma.

Werken voor Westerwolde betekent persoonlijke groei, leren en ontwikkelen. Wij investeren in bekendheid bij MBO en HBO/Universiteiten van onze beeldmerk (o.a. gastcolleges geven en stageplekken aanbieden), maar ook door op regionale en lokale evenementen in beeld als werkgever te zijn (o.a. de jaarlijkse landbouwbeurs in Vlagtwedde).

Verwachte resultaten voor 2025:

- Gastcolleges verzorgen voor MBO en HBO/Universiteiten opzetten en waar mogelijk uitvoeren;
- Streven dat elk team/afdeling minimaal een stageplek aanbiedt, c.q. de mogelijkheid minimaal verkent.

Wij streven naar een stevige vaste personeelsbezetting en onderbouwen wanneer het werk vraagt om flexibele inzet van personeel door middel van externe inhuur.

Dashboards op de bedrijfsvoering met ken- en stuurinformatie en goed werkend formatie- en bezettingsbeleid zijn daarbij het uitgangspunt en sterk leidend in beslissingen omtrent hoe we werven en waar we dat doen.

Verwachte resultaten voor 2025:

- Er komen eind 2024 en in 2025 dashboards HRM waarbij er een benchmark mogelijk is met de gegevens die vanuit het A&O Fonds Personeelsmonitor worden gepubliceerd. Deze getallen zijn dan gericht op andere Nederlandse gemeenten met een grootte van 20.000 tot 50.000 inwoners;
- Formatiebeleid verder ontwikkelen voor toekomstige (arbeidsmarkt)ontwikkelingen en ambities gemeente;

Wij willen medewerkers boeien en behouden en kansen bieden om binnen de organisatie te leren, ontwikkelen en bewegen.

Dat is een samenspel van werkgever en werknemer. Wij bouwen aan een toekomstbestendige organisatie door strategische personeelsplanning, waarbij de samenstelling en inrichting van de organisatie congruent zijn met bestuurlijke doelen en maatschappelijke opgaven. Wij zorgen dat de daarvoor benodigde inzichten op orde zijn. Medewerkers kunnen bewegen binnen de organisatie: wij hebben onze doorstroomkansen in beeld, kennen ons divers talent en weten beweging te realiseren. Wij investeren in de permanente ontwikkeling van onze medewerkers -in gelijk tempo met hun vakgebied- en stimuleren vitaliteit en duurzame inzetbaarheid. Wij ontwikkelen een visie op talentmanagement. Wij identificeren factoren die belemmerend zijn voor doorstroom en continuïteit.

Verwachte resultaten voor 2025:

- Eerste verkenning werken met individueel werkplan;
- Iedere medewerker aanzet persoonlijk ontwikkelingsplan;
- Eerste proef met benoemen resultaatgerichte samenwerking en werkzaamheden;
- Verder gaan met inzet DISCOVER talentanalyse voor medewerkers.

Informatievoorziening en automatisering

Informatiemanagementstrategie

Onze strategie voor informatiemanagement voor de komende jaren is tweeledig. Enerzijds dient de gemeente te voldoen aan wetgeving en uitvoering te geven aan gemeentelijk beleid. Anderzijds hebben we de ambitie om te groeien naar een volwassen informatie gestuurde organisatie.

Een goede start is dat we al een belangrijke stap hebben gezet in het volwassen maken van ons informatiemanagementteam. Dit team zal de organisatie in beweging brengen om stapsgewijs te groeien in eigenaarschap en volwassenheid. Het zal bijdragen aan een cultuurverandering die nodig is om informatie centraal te stellen in onze besluitvorming en dienstverlening.

In de steeds meer digitaliserende wereld is de gemeente Westerwolde op zoek naar manieren hoe zij hun ICT efficiënter en effectiever in kunnen zetten. Door middel van benchmarking krijgt de gemeente inzicht in de relatie tussen de ICT-kosten en de kwaliteit van de ICT in de organisatie. Op basis hiervan kan de gemeente verbeterpunten in kaart brengen.

Verder krijgt de planvorming vorm en inhoud aan de hand van vijf strategische thema's:

1. Bedrijfsvoering en contractmanagement

In het jaar 2024 en ook in 2025 is er een onmiskenbare verschuiving gaande binnen onze gemeente, waarin informatie en informatievoorziening een steeds prominentere rol spelen. Deze transformatie wordt gedreven door verschillende factoren die onze aandacht en investeringen vereisen. Hieronder bespreken we waarom informatie zo cruciaal is geworden en wat de specifieke uitdagingen en kansen zijn waar we als gemeente voor staan.

Om deze uitdagingen in goede banen te leiden, moeten we grip krijgen op onze leveranciers. We moeten effectieve contractbeheerpraktijken aannemen, service level agreements (SLA's) bewaken en nauwlettend toezicht houden op prestaties.

2. Applicatielandschap

Onze gemeente wordt geconfronteerd met actuele vraagstukken die de aandacht vragen van onze informatievoorziening. Eén van deze uitdagingen is de cloudmigratie van applicaties. Het migreren naar de cloud biedt flexibiliteit, schaalbaarheid en kostenefficiëntie, maar vereist ook een zorgvuldige planning en beveiligingsmaatregelen.

We zien een verschuiving van kosten van traditionele ICT naar modernere oplossingen zoals cloudservices en software-as-a-service (SaaS).

3. Infrastructuur en faciliteiten

Informatie is de levensader van onze moderne samenleving geworden. Het stelt ons in staat om efficiënter te werken, betere beslissingen te nemen en onze dienstverlening aan inwoners en bedrijven te verbeteren. Het biedt inzicht in trends, kansen en risico's en is een drijvende kracht achter innovatie en groei.

We zullen daarom blijven investeren in technologische en organisatorische maatregelen om onze digitale activa te beschermen en te voldoen aan de wettelijke vereisten met het oog op een veilige en betrouwbare dienstverlening aan onze inwoners. Een moderne, veilige digitale werkomgeving is hierin cruciaal.

4. Security

Bij de ontwikkelingen die op gemeenten afkomen moeten we blijven voldoen aan wet- en regelgeving, zoals de BIO 2.0 (Baseline Informatiebeveiliging Overheid), de Wpg (Wet politiegegevens), de Woo (Wet open overheid) en de DSO (Digitale Stelsel Omgevingswet). Deze wetten en regels hebben betrekking op gegevensbeheer, transparantie en de toegankelijkheid van informatie. Het is onze verantwoordelijkheid om te voldoen aan wetgeving en dit vereist investeringen in beveiligingsmaatregelen, gegevensbeheer en de openbaarheid van bestuur.

Met de komst van Europese wetgeving zoals de NIS2 (Netwerk- en Informatiesystemen Richtlijn 2) wordt het beleggen van eigenaarschap nog belangrijker. De NIS2 legt de nadruk op het waarborgen van de betrouwbaarheid en veiligheid van informatie- en communicatiesystemen en heeft directe gevolgen voor onze gemeentelijke operaties.

Risicomanagement

Binnen deze context is risicomanagement en informatiebeveiliging van het hoogste belang. Bestuurders en managers hebben een expliciete rol in het beheersen van risico's en het waarborgen van de informatiebeveiliging. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor de informatiebeveiliging van de gemeente en het beschermen van de privacy van onze inwoners. Zij dragen de eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen van beleid en maatregelen om deze doelen te bereiken. Het management heeft een cruciale rol bij het inrichten van processen en systemen en het beoordelen en accepteren van risico's. Het weloverwogen accepteren of mitigeren van risico's is een integraal onderdeel van deze verantwoordelijkheid.

5. Veranderorganisatie

Omdat we in een tijd leven waar digitale innovaties zich in een snel tempo opvolgen is het cruciaal dat de gemeentelijke organisatie met deze veranderingen meegroeit. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het meer datagedreven werken en het steeds meer toepassen van kunstmatige intelligentie (AI). Om dergelijke veranderingen planmatig te omarmen wordt gemeentebreed gewerkt volgens de methodiek Projectmatig Creëren.

Naast deze doelen in onze eigen organisatie zal in 2025 volop worden ingezet op de transitie van onze IT organisatie GRID. Deze transitie zal de nodige uitdagingen zoals hierboven zijn opgenomen ondersteunen en wellicht versnellen.

Communicatie

De wereld verandert. De manier waarop mensen met elkaar omgaan verandert. En de gemeente Westerwolde verandert mee. We leven in een netwerkmaatschappij. Een wereld waarin mensen altijd in verbinding staan via (sociale) netwerken. En waarin verschillende veranderingen tegelijk gebeuren. Ook in de communicatie is er de afgelopen jaren veel gebeurd.

Belangrijke ontwikkelingen zijn:

- meer eigen verantwoordelijkheid;
- inwoners die meer met eigen ideeën en plannen komen;
- een overheid die mee doet in plaats van inwoners die meedoen in plannen van de overheid;

- meer verschillende nieuwsbronnen en communicatiekanalen waar mensen met elkaar praten;
- overheden en organisaties hebben steeds minder over mensen te zeggen;
- mensen willen steeds vaker weten wat de overheid allemaal doet en wat dit voor hen betekent.

Bij deze ontwikkelingen hoort een gemeente die weet wat er speelt bij de inwoners en zich aansluit bij acties van inwoners. Een gemeente die duidelijk maakt waar ze voor staat en die informatie uit zichzelf bekendmaakt. En een gemeente die luistert naar haar inwoners en het gesprek met hen aangaat. Online en offline.

De komende jaren gaan we daarom meer in gesprek. En niet alleen maar vertellen. We vinden het belangrijk dat onze inwoners, ondernemers, organisaties, verenigingen en anderen zich welkom, gehoord en belangrijk voelen. We vragen onze inwoners bij het begin van het maken van onze plannen al om mee te denken. Om zo te horen wat zij ervan vinden. Om hier als organisatie beter in te worden helpt team communicatie collega's met het betrekken van inwoners bij projecten. Ook helpt zij collega's met het schrijven van brieven en teksten die makkelijk te begrijpen zijn.

De medewerkers van team communicatie geven advies aan het gemeentebestuur, het management en de medewerkers. Het team let op nieuwe ontwikkelingen en bekijkt welke ontwikkelingen hen kunnen helpen om de doelen van de gemeente te bereiken. Daarnaast is team communicatie intensief betrokken bij de advisering over de situatie rond asielopvang in ter Apel en bij grote regionale ontwikkelingen zoals Nij Begun en de Nedersaksenlijn. Het team sluit aan bij regionale overleggen, denkt mee over de strategie en vertaalt deze naar relevante boodschappen voor lokale betrokkenen zoals organisatie en inwoners.

Branding en Promotie

Westerwolde heeft veel te bieden. Denk aan toerisme, recreatie, cultuurgeschiedenis en natuur. We zijn altijd bezig het merk Westerwolde op de kaart te zetten. Om zo meer toeristen, inwoners en ondernemers naar onze gemeente te krijgen. Samen met onze inwoners, ondernemers, organisaties en verenigingen laten we zien wat Cittaslow Westerwolde zo aantrekkelijk maakt.

Doelstellingen

- Van "vertellen" naar "in gesprek gaan". We willen onze medewerkers communicatiever en omgevingsbewuster maken. Hiervoor gaat team communicatietrainingen faciliteren in omgevingsbewustzijn;
- We willen dat onze inwoners onze brieven en teksten begrijpen. Daarom zetten we onze schrijfcoaches in om onze medewerkers te ondersteunen om op B1 niveau te schrijven. We passen ook onze standaardbrieven aan naar dit taalniveau;
- Buiten naar binnen halen. Weten wat er buiten het gemeentehuis speelt zodat we hierop kunnen inspelen;
- Alert zijn op nieuwe ontwikkelingen en afwegen welke van deze ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van de gemeente. Door het constant toetsen van het strategisch communicatieplan kan er eenvoudig worden ingesprongen op veranderingen in de omgeving.

Dienstverlening

In het collegeprogramma 2022-2026 is het volgende over de dienstverlening door de organisatie opgenomen:

"Het college werkt met de organisatie aan een verbeterde integrale dienstverlening door:

1. *Doorontwikkeling van de organisatie mogelijk te maken en zo een impuls te geven aan de kwaliteit van het werk en de dienstverlening naar de inwoner, het college en de raad. Dit vertaalt zich in investeren in mensen en systemen;*
2. *Helder te communiceren naar de inwoner;*
3. *Transparant te zijn over hoe het met de (aan)vraag van de inwoner staat;*

4. *Service dicht bij de inwoner te organiseren met toegankelijke laagdrempelige diensten op de website en persoonlijk contact."*

Om bovenstaande te bereiken gaan we het volgende doen:

Ad 1: 'Een impuls geven aan de dienstverlening'

- Om de vragen van onze inwoners en ondernemers nog beter en sneller te kunnen beantwoorden, is het noodzakelijk te investeren in ons Klantcontactcentrum (KCC). Zowel qua bemensing maar ook qua opleiding. Op deze manier zal het percentage in 1e contact beantwoorde vragen toenemen.
- Ook is het noodzakelijk dat er draagvlak ontstaat binnen de organisatie om kennis die naar het KCC kan worden overgeheveld, ook daadwerkelijk naar het KCC wordt overgeheveld. Waar de 'knip' komt te liggen wordt in gezamenlijkheid bepaald (vak afdeling en KCC).
- M.b.t. de BRP- straat is het belangrijk dat er blijvend aandacht is voor het optimaliseren van de samenwerking tussen de verschillende ketenpartners in het proces van 1e inschrijving van statushouders en asielzoekers. Dit doen we met name door stevig de regie te pakken tijdens de bijeenkomsten van de Landelijke Commissie BRP-straten.
- Een impuls geven aan de dienstverlening wordt ook gerealiseerd door input op te halen bij onze inwoners door hen de vraag te stellen hoe zij onze dienstverlening graag zouden willen zien. Een klanttevredenheidsonderzoek is een instrument dat hiervoor ingezet kan worden.
- Ook zullen de klantreizen weer worden opgepakt.
- Dienstverlening is van ons allemaal en niet alleen van de afdeling Dienstverlening. Het is daarom belangrijk dat alle collega's onze visie op dienstverlening uitdragen. Met andere woorden, het is belangrijk dat alle medewerkers onze 4 leidende principes in houding en gedrag laten zien.

Ad 2: 'Helder communiceren naar de inwoner'

- Implementeren Wet digitale toegankelijkheid waardoor meer mensen van onze onlinedienstverlening gebruik kunnen maken.
- Het gebruik van B1 taal meer onder de aandacht brengen en ook daadwerkelijk toepassen.
- Introduceren en communiceren (richting inwoners) van servicenormen en kwaliteitshandvest.

Ad 3: 'Transparant zijn over hoe het met de (aan)vraag van de inwoner staat'

- Het is hierbij belangrijk dat het KCC de beschikking krijgt over meer informatie (en dus systemen). Te denken valt aan Join en Suite. Op dit moment is dit niet optimaal ingericht aangezien er vanuit de vakafdeling met enige regelmaat wordt aangegeven dat dit in het kader van de AVG niet mogelijk is. Er moet gezocht worden naar een manier waarop de statusvragen wel beantwoord kunnen worden (vergelijk b.v. de KCC-raadpleegpagina in Key2belastingen).

Ad 4: 'Service dicht bij de inwoner organiseren met toegankelijke laagdrempelige diensten op de website en persoonlijk contact'

- We zijn met E-diensten voor burgerzaken gestart. In 2023 zijn reeds een aantal onderdelen geïmplementeerd zoals (doorgeven verhuizing, aanvragen uittreksel Burgerlijke Stand en aanvragen uittreksel BRP). Dit willen we verder doorvoeren in onze dienstverlening.
- M.b.t. de dienstverlening worden onze inwoners 'verleid' om gebruik te maken van de digitale mogelijkheden maar blijft ook het fysieke kanaal beschikbaar.
- Indien nodig gaan wij bij de inwoners op huisbezoek.

Juridische zaken

Juridische zaken heeft een aantal kerntaken: In het kader van de APV en bijzondere wetten schrijven zij verordeningen en beleid. Daarnaast voert de afdeling de werkzaamheden op het

gebied van vergunningverlening, handhaving en bezwaar en beroep uit. Openbare Orde en Veiligheid valt ook onder de verantwoordelijkheid van het team JZ.

Daarnaast levert de afdeling voor de hele organisatie juridisch advies. De ene keer als sparringpartner voor een beleidsstuk, de andere keer in de eerste lijn in grote/ingewikkelde dossiers als zwembad De Barlage, de Burcht of overeenkomsten met COA/IND.

Tot slot doet JZ de klachtbehandeling. Daarin valt op dat een ruime hand vol individuen een zeer groot beslag legt op de tijd van de organisatie. Door hun grote hoeveelheid aan verzoeken, klachten, bezwaren en/of contactmomenten kunnen wij hen niet altijd bedienen volgens onze leidende principes. Soms zijn wij genoodzaakt om hun contacten te beperken om voldoende ruimte te houden om andere klanten binnen de termijnen te kunnen helpen.

Wet Open Overheid

In 2023 is het meerderjarig project implementatie Wet open overheid (hierna: Woo) gestart. De Woo heeft als doel de overheid transparanter te maken en daarom dient zoveel mogelijk overheidsinformatie door bestuursorganen, zoals de gemeente, zelf openbaar gemaakt te worden. Het is de bedoeling dat documenten uit elf informatiecategorieën door de gemeente Westerwolde zelf gepubliceerd gaan worden op een online platform, zodat burgers alle informatie op één plek kunnen vinden en hierdoor het aantal ingediende Woo-verzoeken verminderd wordt.

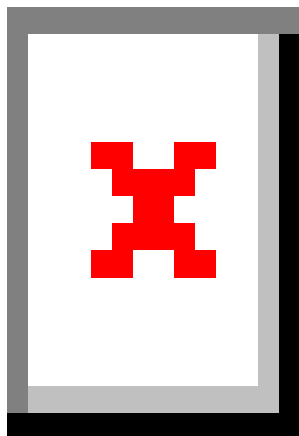
De Woo bestaat uit twee onderdelen: de passieve openbaarmaking en de actieve openbaarmaking.

De passieve openbaarmaking houdt in dat iedereen een (Woo-)verzoek bij de gemeente kan indienen om overheidsinformatie te verkrijgen. Daarnaast wordt deze informatie twee weken na het besluit tezamen openbaar gemaakt.

De actieve openbaarmaking houdt in dat de gemeente overheidsinformatie *uit eigen beweging* gaat openbaren. Er zijn in totaal elf informatiecategorieën die door de gemeente geopenbaard moeten worden, zie hieronder.

1. Wet- en regelgeving;
2. Contact en organisatiegegevens;
3. Raadstukken: dit onderdeel is op te splitsen in twee onderdelen namelijk,
 - a. de ingekomen stukken bij de gemeenteraad en
 - b. de vergaderstukken van de gemeenteraad;
4. Bestuurstukken: alle agenda's en besluitenlijsten van het college van B&W;
5. Convenanten;
6. Adviezen;
7. Jaarplannen en -verslagen;
8. Onderzoeken;
9. Woo-verzoeken en -besluiten;
10. Beschikkingen;
11. Klachten.

In het schema hieronder staan de elf informatiecategorieën en de status van de informatiecategorieën binnen de gemeente Westerwolde. De status groen betekent dat de gemeente de informatie van deze categorie al uit eigen beweging publiceert. De status oranje betekent dat de organisatie gedeeltelijk de informatie uit deze categorie publiceert, maar nog niet volledig en/of tijdig. Rood betekent dat de informatie nog niet door de gemeente wordt gepubliceerd.

Op dit moment geldt de wettelijke verplichting om actief te openbaren alléén voor informaticategorie 1. De gemeente Westerwolde zal de wettelijke volgorde van het actief openbaren van de informaticategorieën aanhouden. Daarnaast heeft de gemeente een aantal pilots lopen om alvast ervaring op te doen met het publiceren van informatie. Het project 'Implementatie Woo – actieve openbaarmaking' hangt nauw samen met het project 'Grip op informatie'. Het project is een groot project dat de hele organisatie raakt en daarom zullen vanuit de kerngroep meerdere deelprojecten gaan ontstaan. Ook wordt de Woo meegenomen in de bewustwordingscampagne 'Iedereen aan boord' samen met de pijlers digitale toegankelijkheid en helder duidelijk schrijven.

Al met al zal de implementatie van de Woo waarschijnlijk doorlopen tot eind 2028.

Openbaar Onderwijs Westerwolde (OOW)

Als instelling voor openbaar onderwijs geldt een inspanningsverplichting tot actieve openbaarmaking rond de volgende vier openbare gezags-taken, te weten vrijstelling van leerplicht, afgifte diploma/getuigschriften en cijferlijsten, in en uitdiensttreding van medewerkers en het toelaten en verwijderen van leerlingen. De hiervoor genoemde inspanningsverplichting is niet van toepassing als de uitzonderings- of weigeringsgronden van de Woo openbaarmaking in de weg staan of als de openbaarmaking geen redelijk belang dient. OOW heeft geconstateerd dat het bij eerdergenoemde informatie gaat om privacygevoelige informatie, waardoor de school deze informatie niet of geanonimiseerd en onherleidbaar zal verstrekken. Mogelijk zullen hierover op sectorniveau gezamenlijk aanvullende afspraken worden geformuleerd.

Aangezien OOW integraal onderdeel is van de gemeente Westerwolde geldt de inspanningsverplichting rond meerdere openbare gezags-taken. Voor de openbaarmaking van aanvullende gezags-taken sluit OOW aan bij het beleid van de gemeente, wat op dit moment in ontwikkeling is."

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijk of publiekrechtelijk rechtspersoon waarin wij als gemeenten een bestuurlijk en financieel belang hebben. Dat zijn vooral de Gemeenschappelijke Regelingen, Stichtingen en Naamloze Vennootschappen waar we deel vanuit maken.

Onze financiële risico's liggen dus niet alleen in onze eigen activiteiten maar ook in deze samenwerkingsverbanden.

Gemeenschappelijke regelingen

Een Gemeenschappelijke regeling (GR) is een publiekrechtelijke vorm van deelnemen. De betrokkenheid verschilt per regeling sterk, maar in elke regeling hebben we een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur, deze leden zijn aangewezen door het college of de raad. In een groot aantal van deze regelingen hebben we ook zitting in het Dagelijks bestuur. We lopen in de GR'en een financieel risico. De tekorten in de GR'en worden in principe naar rato verdeeld over de deelnemende gemeenten.

De gemeente Westerwolde neemt deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen: (Bedragen x € 1.000, tenzij anders aangegeven)

Wedeka Bedrijven						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	
984	0	7.740	7.491	9.083	8.523	G. Luth 6. Sociaal domein
Openbaar/publiek belang		Mensen met een arbeidshandicap een passende werkomgeving bieden en/of begeleiding bieden indien de werkomgeving bij een reguliere werkgever is. Dit gebeurt in het kader van de wet Sociale Werkvoorziening				
Bestuurlijk belang		Gemeente Westerwolde is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur				
Risico's		De deelnemende gemeenten dragen bij in het exploitatietekort. Indien dit tekort stijgt door stijgende lasten en achterblijvende omzetten leidt dit tot een hogere last voor de gemeentelijke begroting				
Afeer						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	
3.761	0	803	729	2.970	3.053	G. Luth 6. Sociaal domein
Openbaar/publiek belang		Mensen met een arbeidshandicap een passende werkomgeving bieden en/of begeleiding bieden indien de werkomgeving bij een reguliere werkgever is. Dit gebeurt in het kader van de wet Sociale Werkvoorziening en de Participatiewet, zover het gaat om de re-integratietaken en het nieuwe beschut werken.				
Bestuurlijk belang		Gemeente Westerwolde is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur				
Risico's		De deelnemende gemeenten dragen bij in het exploitatietekort. Indien dit tekort stijgt door stijgende lasten en achterblijvende omzetten leidt dit tot een hogere last voor de gemeentelijke begroting				

Veiligheidsregio Groningen (VR Groningen)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	J. Velema
1.996	0	5.877	6.425	13.277	27.524	1. Veiligheid
Openbaar/publiek belang		Een efficiënte en kwalitatieve organisatie van brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, crisismanagement en crisisbeheersing onder een regionale en bestuurlijke regie. Multidisciplinaire samenwerking om rampen en crisis te bestrijden.				
Bestuurlijk belang		De burgemeester is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur dat gevormd wordt door de burgemeesters van de 12 Groninger gemeenten.				
Risico's		Het weerstandsvermogen van de Veiligheidsregio is niet toereikend om de risico's mee op te vangen. Wij hebben daarom een reserve FLO gevormd om hier de FLO-verplichtingen uit te kunnen bekostigen. De bijdragen aan de GHOR, crisisbeheersing en de gemeentelijke kolom worden bepaald aan de hand van het aantal inwoners. De bijdrage aan het programma brandweer is naar een verdeelsleutel op basis van het aandeel voor brandweerzorg in het gemeentefonds.				
Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	W. Potze
908	159	1.690	1.536	34.388	34.388	7. Milieu en gezondheid
Openbaar/publiek belang		Een efficiënte en effectieve integrale uitvoering van de taken op het gebied van publieke gezondheid met als doel bij te dragen aan een verlenging van de gezonde levensverwachting en een verkleining van gezondheidsverschillen. De GR PG&Z kent twee uitvoeringsorganisaties: de GGD en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) voor de inkoop van de jeugdhulp.				
Bestuurlijk belang		Het algemeen bestuur wordt gevormd door één collegelid per deelnemende gemeente.				
Risico's		In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en lasten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor de taken op het gebied van publieke gezondheid en de jeugdzorg.				
Eems Dollard Regio (EDR)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Werkelijk 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	Werkelijk 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	J. Velema
4	0	NB	NB	NB	NB	9. Inwoners en bestuur
Openbaar/publiek belang		Op allerlei terreinen contacten in de regio tussen mensen, overheden, ondernemingen en organisaties tot stand te brengen en te versterken.				
Bestuurlijk belang		In de E.D.R.-raad is de gemeente Westerwolde vertegenwoordigd met 1 lid.				
Risico's		Geen				

Omgevingsdienst Groningen (ODG)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	H.J. Kuper
1.059	0	300	300	4.201	4.306	7. Milieu en gezondheid
Openbaar/publiek belang		De Omgevingsdienst Groningen borgt dat de VTH-taken op het gebied van milieu, bouwen en wonen kwalitatief op een hoogwaardig niveau worden uitgevoerd. Zij doet dit in opdracht van 12 gemeenten in Groningen en de provincie Groningen				
Bestuurlijk belang		Alle colleges van de 12 Groninger gemeenten en de provincie Groningen zijn vertegenwoordigd met één lid in het Algemeen Bestuur. Een gedeputeerde van de provincie Groningen is voorzitter van het Algemeen Bestuur.				
Risico's		Tegenvallers worden betaald uit de algemene reserve. Als tegenvallers hoger uitvallen dan de beschikbare algemene reserve, dan moet de deelnemersbijdrage worden verhoogd om de tegenvaller te financieren.				

Publiek vervoer Groningen Drenthe						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2025	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	Verwacht 01-01-2025	Verwacht 31-12-2025	S. Ebbers
34		264	266	45	45	6. Sociaal domein
Openbaar/publiek belang		Het bewerkstelligen van een kwalitatief goede en doelmatige uitvoering van de taken in het kader van doorontwikkeling en contractmanagement van vervoer in het gebied van de deelnemers.				
Bestuurlijk belang		Wij zijn vertegenwoordigd in het bestuur, één afgevaardigde per regio				
Risico's		De deelnemende gemeenten dragen bij in het exploitatietekort. Indien dit tekort stijgt door stijgende lasten en achterblijvende omzetten leidt dit tot een hogere last voor de gemeentelijke begroting.				

Naamloze/Besloten Vennootschappen

NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Werkelijk resultaat boekjr.2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Werkelijk 01-01-2023	Werkelijk 31-12-2023	Werkelijk 01-01-2023	Werkelijk 31-12-2024	H.J. Kuper
29.055 aandelen	300.000	4.615.000	4.721.000	107.459.000	110.819.000	Algemene dekkingsmiddelen
Openbaar/publiek belang		Bankier ten dienste van overheden. De bank draagt duurzaam bij aan de laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.				
Bestuurlijk belang		De NV BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De gemeente heeft geen zetel in het bestuur van de BNG. De gemeente heeft als aandeelhouder wel stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.				
Risico's		Geen				

Enexis Holding NV (voorheen NV Essent)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Werkelijk resultaat 2023	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Werkelijk 01-01-2023	Werkelijk 31-12-2023	Werkelijk 01-01-2023	Werkelijk 31-12-2023	H.J. Kuper
222.642 aandelen	72.000.000	5.441.000	5.263.000	4.907.000	5.140.000	Algemene dekkingsmiddelen
Openbaar/publiek belang		Het distribueren en transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.				
Bestuurlijk belang		De gemeente bezit 222.642 aandelen met een nominale waarde van € 1,- per aandeel. Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).				
Risico's		Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde(energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer.				
CSV Amsterdam BV (voorheen Claim Staat Vennootschap BV)						
Financieel Belang/ Bijdrage	Verwacht resultaat boekjr.2024	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Portefeuillehouder Programma
		Werkelijk 01-01-2023	Werkelijk 31-12-2023	Werkelijk 01-01-2023	Werkelijk 31-12-2023	H.J. Kuper
Aandelen met boekwaarde € 0,01	--102	210	84	13	64	Algemene dekkingsmiddelen
Openbaar/publiek belang		Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero).				
Bestuurlijk belang		Aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).				
Risico's		Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.				
N.V. Waterbedrijf Groningen						
Openbaar/publiek belang		Voorziening van het verzorgingsgebied met drinkwater en water voor andere doeleinden.				
Bestuurlijk belang		Onze gemeente bezit 11 aandelen met een nominale waarde van € 5.500. (€ 500 per aandeel). Er wordt geen dividend uitgekeerd.				
Risico's		Geen				
Afvalsturing Friesland NV (Omrin)						
Openbaar/publiek belang		Verwerking van huishoudelijk afval van alle Friese gemeenten en gemeenten in Noord Groningen.				
Bestuurlijk belang		Zeggenschap als aandeelhouder Tenminste 3 maal per jaar vindt een aandeelhoudersvergadering plaats.				
Risico's		Geringe risico's				
Grid NV						
Bestuurlijk belang		Het bestuur van de NV is opgedragen aan een directie onder toezicht van de raad van commissarissen bestaande uit vier leden. Onze gemeente bezit 20 procent van de aandelen (€ 9.000,-) van € 1,- nominaal.				
Risico's		Onze bijdrage (volgens de begroting van Grid) voor het jaar 2025 bedraagt € 1.818.296				

Stichtingen en verenigingen

Stichtingen en vereniging zijn ook vormen van privaatrechtelijke deelnemingen. In een aantal verenigingen en stichtingen heeft de gemeentebestuur deelname en ook een financiële verbondenheid.

Te weten in de:

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Vereniging Groningse gemeenten (VGG)

Daarnaast zijn er ook een aantal stichtingen, waarin de gemeente deelneemt.

- Stichting Centrum voor de kunsten Zuid Groningen
- Stichting Bedrijvenpark Zuid-Groningen
- Stichting Openbaar Onderwijs Oost Groningen

Grondbeleid

Algemeen

De nota Grondbeleid 2020-2024 biedt een kader voor de (grond) positie die gemeente actief of passief wil gaan innemen om haar doelstelling van leefbare, vitale en duurzame omgeving te kunnen bewerkstelligen. De nota grondbeleid 2025-2029 wordt eind 2024 door de raad vastgesteld.

Strategische doelstellingen

1. Ruimtelijke Ontwikkeling:
Het beleid ondersteunt de realisatie van omgevingsplannen en stedelijke vernieuwing. Hierbij wordt gestreefd naar een optimale afstemming tussen vraag en aanbod van bouwgrond voor zowel wonen als werken.
2. Duurzaamheid:
Er wordt nadruk gelegd op duurzame ontwikkeling, waarbij milieuaspecten en sociale cohesie in acht worden genomen. Dit betekent onder andere het bevorderen van energiezuinige bouwmethoden en het behoud van groene ruimtes.
3. Financiële Duurzaamheid:
Het grondbeleid draagt bij aan een gezond financieel beheer. Dit houdt in dat de gemeente streeft naar een positieve grondexploitatie, waarbij opbrengsten uit grondverkoop en -exploitatie de kosten overstijgen.

Gronden

Materiele Vaste Activa

De gemeente bezit een aantal percelen grond verspreid over de gemeente. Er zal een heroverweging plaatsvinden over wat met deze percelen grond gedaan moet worden.

In 2025 verwachten wij 9 percelen uit te kunnen geven voor woningbouw. Hiervoor is nog een wijziging van het omgevingsplan nodig.

Te verwerven gronden

De woningmarkt staat onder druk. De vraag naar woningen is groot en dat is merkbaar in de vraag naar en verkoop van woningen, maar ook bij de vraag naar en verkoop van kavels. Om te voldoen aan de vraag naar woningen, is de gemeente voornemens om extra gronden te verwerven.

Grondexploitaties

Naast de ontwikkelingen door derden zijn er meerdere grondexploitatieprojecten in ontwikkeling die bijdragen aan de toekomstige groei en ontwikkeling van de gemeente. We kennen vier lopende grondexploitaties:

Bedrijventerrein Zuid-Groningen

Er kan nog circa 128.000 m2 worden uitgegeven aan bedrijven, dit zal naar verwachting vanaf 2025 plaatsvinden.

Bedrijventerrein Sellingen Dorp

Er kan 10.560 m2 worden uitgegeven. Er wordt rekening gehouden met stedenbouwkundig

advies, waarbij aandacht besteed wordt aan landschapsinrichting grenzend aan het landelijk gebied.

Boermarke 2 (Vlagtwedde)

Bij de verdere ontwikkeling dient rekening gehouden te worden met de spuitzone van het naastgelegen landbouwgebied. Tevens worden er nog gronden aangekocht om het plan verder uit te breiden. Zodra de gronden aangekocht zijn, wordt er een nieuwe grondexploitatie opgesteld.

Schoollaan Blijham

Betreft een kavel voor een vrijstaande of 2-onder-1-kap woning(en). De kavel wordt naar verwachting in 2025 verkocht en daarmee kan de grondexploitatie in 2025 worden afgerond.

Project	Gerealiseerd per 31-12-2023	Nog te realiseren na 01-01-2024				Einddatum
		Kosten	Opbrengsten	Saldo	Eindwaarde	
	A.	B.	C.	D.	E.	
Bedrijvenpark Zuid-Groningen	€ - 1.060	€ - 6.956	€ 9.563	€ 2.607	€ 1.547	31-12-2030
Bedrijventerrein Sellingen Dorp	€ - 54	€ - 206	€ 422	€ 216	€ 162	31-12-2026
Boermarke fase 2 Vlagtwedde	€ - 224	€ - 1.103	€ 1.024	€ -79	€ - 303	31-12-2024
Schoollaan (4 en 6) Blijham	€ - 86	€ - 87	€ 103	€ 16	€ - 70	31-12-2025
Totaal	€ 1.424	€ 8.352	€ 11.112	€ 2.760	€ 1.336	

* bedragen x € 1.000

Naast de bestaande exploitaties worden er de komende jaren nieuwe exploitaties opgezet om aan de woningbehoefte te voldoen. Het betreft de uitbreiding in Vlagtwedde (Boermarke) en de uitbreiding in Ter Apel ('t Heem).

Bestemmingsreserve grondzaken

De bestemmingsreserve grondzaken is ingesteld om negatieve exploitatieresultaten en risico's zoals waardevermindering van gronden op te vangen. Daarnaast is het de bedoeling de reserve aan te wenden voor het adequaat inspelen op ontwikkelingen op het gebied van de ruimtelijke ordening.

De stand van de Reserve Grondzaken bedraagt per 1-1-2025	€ 820.000,-
Toevoeging 2025	€ 0.000,-
Onttrekking 2025	€ 0.000,-
Geprognosticeerde stand per 31 december 2025	€ 820.000,-

Bijlagen